วิทยานิพนธ์

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิจัย
ทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

THAI ENSEMBLE OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION : A STUDY OF ETHNOMUSICOLOGY

นายสุทธิลักษณ์ ธุวสินธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา)

ปริญญา

ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา	ศิลปนิเทศ
สาขา	**ภาควิชา**

เรื่อง วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

Thai Ensemble of Bangkok Metropolitan Administration : A Study of Ethnomusicology

นามผู้วิจัย นายสุทธิลักษณ์ ธุวสินธุ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ เวชชะ, ศศ.ม.)

กรรมการ .....

(อาจารย์พจี บำรุงสุข, ศศ.ม.)

กรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสวัตรี ณ ถลาง, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(อาจารย์พจี บำรุงสุข, ศศ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 4 **เดือน** มิถุนายน **พ.ศ.** 2551

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

Thai Ensemble of Bangkok Metropolitan Administration : A Study of Ethnomusicology

โดย

นายสุทธิลักษณ์ ธุวสินธุ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา)
พ.ศ. 2551

สุทธิลักษณ์ ธุวสินธุ์ 2551: วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา) สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาควิชาศิลปนิเทศ ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ เวชชะ, ศศ.ม. 182 หน้า

การวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทต่อสังคม ตลอดจนการบริหารจัดการ และวิเคราะห์ตัวอย่างเพลงของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2506 จากการริเริ่มของ นายชำนาญ ยุวบูรณ์ นายกเทศบาลกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันนี้วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร อยู่ภายใต้การควบคุมของ นายชาตรี อบนวล และพบว่าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนกระทั่งปัจจุบันมีผู้ควบคุมวงทั้งสิ้น 8 ท่าน

บทบาทและหน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครที่มีต่อสังคม คือ

ก) มีหน้าที่ประพันธ์คำร้อง ทำนอง เพื่อใช้บรรเลงขับร้องและเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ อีกทั้งเป็นแหล่งรวบรวมเพลงหน้าพาทย์ เพลงไทยไว้มากที่สุด และยังเป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ด้านดนตรีไทยอีกด้วย

ข) ด้านพิธีกรรม โดยทางวงดนตรีจะต้องบรรเลงในงานพิธีและพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆ และร่วมบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ พิธีไหว้ครูของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่แจ้งมาทางกลุ่มงานดนตรีไทย

ค) ด้านการแสดง ได้แก่ การแสดงโปงลาง ระบำ รำ ฟ้อน ตามวาระต่างๆ

ง) ด้านความบันเทิง ได้แก่ ดนตรีสำหรับประชาชน ตามสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนจตุจักร สวนลุมพินี สวนพระนครพระนคร สวนสราญรมย์ สวนสินติภาพ อุทยานเบญจสิริ ลานกีฬาถนนนราธิวาสราชนครินทร์ สวนรถไฟ และสวนธนบุรีรัมย์ บรรเลงในงานพิธีการต่างๆ บรรเลงออกอากาศรายการโทรทัศน์ และบรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ฯลฯ

การบริหารจัดการและกิจกรรมต่างๆ ของวงดนตรี ภายใต้การดูแลของโครงการวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร พิจารณาตามวาระสำคัญต่างๆ ของปฏิทินไทย และเพื่อเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ สำหรับการจัดวงดนตรีไปบรรเลงนอกสถานที่ขึ้นอยู่กับภาระงานที่รับ

บทเพลงที่วิเคราะห์คือเพลงสามัคคีไทยเถา และเพลงพรสมเด็จเถา เป็นบทเพลงที่นายชาตรี อบนวล ได้แต่งไว้เพื่อแสดงความกตัญญูต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นการตระหนักถึงความเป็นไทย ความสามัคคีกันเพื่อความสงบสุขของชาติไทย มีท่วงทำนอง (Melodic contour) หลากหลายทั้งแบบต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ท่วงทำนองต่ำลงเรื่อยๆ และท่วงทำนองที่ไม่ค่อยขึ้นลง

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่อประธานกรรมการ 29 / 5 / 51

Suttiluk Thuvasin 2008: Thai Ensemble of Bangkok Metropolitan Administration : A Study of Ethnomusicology. Master of Arts (Ethnomusicology), Major Field: Ethnomusicology, Department of Communication Art. Thesis Advisor: Assistant Professor Wirote Wejcha, M.A. 182 pages.

This research was a qualitative research using ethnomusicological research technique. Aims of this research were to study history, social effect, management and musical analysis of Thai ensemble of Bangkok metropolitan administration ('BKK-Thai band')

'BKK-Thai band' was established on 1963 by Chamnan Yuwaboon. Over 45 years, this band has gotten eight supervisors to control the band. Nowadays, this band has been controlled by Mr. Chartree Aop-nuan as supervisor.

The 'BKK-Thai band', has social function as follows:

i) To compose lyric and melody for distribution to publicize.

ii) To show or perform for commemoration ceremony including a ceremony of paying respect to instructors.

iii) To show or perform of Thai music in many occasions such as traditional play.

iv) To entertain for people in parks such as Cha-tu-chak park, Lumpini park, and Saranrom park etc. Besides playing in park, this band performs on television show and radio broadcast.

The management and activities of 'BKK-Thai band' were managed by following schedule of commemoration ceremony in each year. For other occasions, this band was managed by responsibilities, which were ordered in each year.

'Sa-ma-kee thai-thao' and 'Pawn-som-ded-thao' songs were studied. These songs were composed by Mr. Chartree Aop-nuan, who is present supervisor of this band. These songs show not only gratification and pleasure to our 'King', but also to persuade the realization of the Thainess. Melodic contour was presented in these songs, which were combined between continuous and discontinuous styles.

Suthiluk 29 / 5 / 2008

Student's signature Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ เวชชะ อาจารย์พจี บำรุงสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสวัตรี ณ ถลาง ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณนายชาตรี อบนวล และนักดนตรีวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ทุกท่าน

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยาภาคปกติ และภาคพิเศษ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์และให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมบูรณ์ คุณแม่เทียมจันทร์ ธุวสินธุ์ พี่ศศิธร และ พี่มนัส มั่นเจริญ นางสาววิชชุดา เนียรประดิษฐ์ และครอบครัว ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งตลอดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์แห่งงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อกราบบูชาบุพการี และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ตลอดจนครู อาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

สุทธิลักษณ์ ธุวสินธุ์

พฤษภาคม 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญภาพ (3)

บทที่ 1 บทนำ 1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา 1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4
ขอบเขตของการวิจัย 4
นิยามศัพท์เฉพาะ 4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร 7
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย 70
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย 87
ขั้นเตรียมการ 87
ขั้นดำเนินการ 91
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 93
ขั้นนำเสนอผลการวิจัย 93
เวลาที่ใช้ในการวิจัย 93
บทที่ 4 การบริหารจัดการวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร 94
การบริหารจัดการวงดนตรีไทยและกิจกรรมด้านดนตรี 94
โครงสร้างการบริหารงานกองการสังคีต 107
บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร 108
บทที่ 5 วิเคราะห์บทเพลงของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร 110
เพลงพรสมเด็จเถา 119
เพลงสามัคคีไทย 127

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 135

สรุปผลการวิจัย 135

อภิปรายผล 146

ข้อเสนอแนะ 149

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 151

ภาคผนวก 154

ประวัติการศึกษา และการทำงาน 182

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	นายชาตรี อบนวล	16
2	นายดนัย มุ่งเยียวยา	23
3	นายชาญชัย เดชแจ่ม	26
4	นายดุลยชาติ อบนวล	27
5	นายสุพจน์ ศุขสายชล	29
6	นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ	30
7	นายประสิทธิ์ วงษ์นิล	31
8	นายวิมล เผยเผ่าเย็น	32
9	นายชัยยันต์ คลังศรี	34
10	นายศุภกิจ สมานมิตร	35
11	นายสมพงษ์ พงษ์พรหม	36
12	นายสุกฤษฎิ์ชนม์ พงษ์พรหม	38
13	นายสุทัศน์ แก้วกระหนก	40
14	นายวินัย มั่นวิชาชัย	41

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
15	นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์	42
16	นายสมจิตร สมพงษ์	43
17	นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน	45
18	นายโชคชัย นิลสุวรรณ	46
19	นายเอราวรรณ บุญสนาน	48
20	นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี	49
21	นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ	50
22	นายธเนตร แสวงศิลป์	51
23	นายสุริยา พงษ์นะเรศ	51
24	นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน	53
25	นายถาวร รักษาวงษ์	54
26	นายสุวรรณ โตล่ำ	56
27	นายมนตรี บัวรอด	57
28	โครงสร้างการบริหารงานกองการสังคีต	107

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
29	วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร	113
30	ระนาดเอก	114
31	ระนาดทุ้ม	114
32	ฆ้องวงใหญ่	115
33	ฆ้องวงเล็ก	115
34	ปี่ใน	116
35	ปี่นอก	116
36	ตะโพน	117
37	กลองทัด	117
38	ฉิ่ง	118
39	กรับ	118
40	ฉาบ	118
41	โครงสร้างการบริหารกองการสังคีต	139

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

วัฒนธรรมด้านการดนตรีของไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า มีความเป็นมาอันยาวนานและผ่านขบวนการวิวัฒนาการในสังคมไทย ที่บรรดาคีตกวีในอดีตได้ทุ่มเท เพื่อสร้างสรรค์การประพันธ์เพลงไทยให้มีลักษณะโดดเด่น เป็นที่ยอมรับในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นับได้ว่าคีตกวีเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับสังคม โดยใช้บทเพลงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เพื่อกระตุ้นความรู้สึกของผู้คนในสังคมให้มีทัศนคติอันดีงามตอบสนองต่อสังคม

การดนตรีมีการพัฒนาไปตามกาลเวลา จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะคนในแต่ละยุคหรือแต่ละกลุ่มสังคม ต่างเรียนรู้และมีแนวคิดที่เกิดจากสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ที่แตกต่างกันไปตามกาลเวลา จึงมีผลทำให้การดนตรีมีความแตกต่างกันไปทุกสมัย ทุกสังคม (ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม และคณะ, 2535: 2)

ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้รูปแบบของการดนตรีไทยเปลี่ยนไป จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาจะพบว่าศิลปะทางดนตรีไทยได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชาติต่างๆ เป็นเหตุให้อิทธิพลอารยธรรมเหล่านั้นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับศิลปะของเรา (สงัด ภูเขาทอง, 2534: 113) นับตั้งแต่สมัยโบราณมีหลักฐานปรากฏว่า ก่อนถึงยุคกรุงสุโขทัยนั้น ดินแดนที่ตั้งอยู่รอบๆ อ่าวสยาม นับตั้งแต่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกมายังลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาภาคกลาง จนถึงปากแม่น้ำโขงในกัมพูชาและเวียดนามนั้น มีชื่อว่าดินแดนสุวรรณภูมิ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532: 10) มีความเจริญด้านศิลปะตามลำดับถึงสี่ยุค คือ ยุคทวาราวดี ศรีวิชัย ลพบุรี เชียงแสน และตลอดระยะเวลาแห่งยุคทั้งสี่นั้น ดินแดนแถบนี้มีชนชาติ ขอม มอญ ละว้า ต่างผลัดกันมา เข้ามาเป็นใหญ่ในดินแดนแถบนี้ และชนชาติทั้งหลายนั้นล้วนมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดนตรีไทยสมัยสุโขทัย (ปัญญา รุ่งเรือง, 2533: 5) และในยุคทั้งสี่ข้างต้น นับเป็นระยะของการดนตรีไทยในสมัยโบราณ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2532: 10) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การเล่นในยุคแรกๆ ของผู้คนในสมัยโบราณนั้น มักเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำมาหากิน เกี่ยวกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งในสมัยต่อมา

สภาพสังคมได้เปลี่ยนไปลักษณะพิธีกรรมลดความสำคัญลงเรื่อย ๆ การเล่นก็เปลี่ยนไปเพื่อความสนุกสนานบันเทิง

สภาพการณ์ในปัจจุบัน เป็นยุคแห่งกระแสโลกาภิวัฒน์ การหลั่งไหลทางวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ โดยอาศัยเส้นทางของระบบสื่อสารมวลชน เข้ามาสู่แผ่นดินสยามมีมาก และยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามกาลเวลา อิทธิพลทางวัฒนธรรมด้านดนตรีของชาวตะวันตก ส่งผลกระทบโดยตรงต่อดนตรีไทย จึงเป็นหน้าที่ที่คนไทยทุกคนจะต้องร่วมกันสืบสานมรดกทางด้านดนตรีไทยให้มีความเข้มแข็งอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป (เกษม วัฒนชัย, 2542: 3)

ดนตรีไทย เป็นดนตรีประจำชาติที่มีเสน่ห์ และมีความลึกซึ้งที่แสดงความเป็นไทยได้อย่างครบถ้วน และยังเป็นสมบัติที่แสดงถึงความเป็นไทยได้อย่างแท้จริง สังเกตได้จากการบรรเลงและขับร้องเพลงไทยเดิมจะต้องมีการจัดวงบรรเลง ลักษณะพื้นราบเป็นสำคัญ การจัดลำดับความสำคัญของวงดนตรี การประสานงานเป็นทีม เหล่านี้เป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมของชาวไทยอย่างแท้จริง และมีการแยกแยะการนั่งตามลักษณะของบทบาท และหน้าที่และโอกาสอีกด้วย
(อิทธิพล ใจสมัคร, 2542: 80-85)

บทบาทของดนตรีในวัฒนธรรม ดนตรีไม่ใช่สิ่งที่ฟ้าประทาน แต่เป็นพลังสร้างสรรค์ของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่อาจอยู่ลอยๆ โดยแยกออกจากสังคม ในทุกวัฒนธรรมดนตรีเข้าผูกพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิต โดยเฉพาะงานบ้าน ในเชิงพิธีกรรม ศาสนพิธี บทบาทในฐานะสิ่งบันเทิง ในบางสถานการณ์ ดนตรีอาจมีบทบาทช่วยในด้านความรัก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม การศึกษาถึงบทบาทของดนตรี จะช่วยสะท้อนภาพของสังคมนั้นให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2538: 92) ดนตรีมีบทบาทสำคัญต่อผู้คนในสังคม ดนตรีมิใช่เพียงความพอใจอันเป็นส่วนเกินที่มนุษย์แสวงหา เพื่อตกแต่งชีวิตให้วิจิตรและมีสีสัน และดนตรีมิได้มีไว้เพียงเพื่อความสวยงาม ความไพเราะในแง่ของเสียงเท่านั้น แต่ดนตรีมีบทบาทแน่นอนและสำคัญในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับเสื้อผ้า อาหาร และปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ (ดุษฎี พนมยงค์, 2539: 69)

ในวิถีชีวิตของคนไทยนั้น ดนตรีเป็นเครื่องรับใช้สังคมได้อย่างใกล้ชิด แล้วแต่ว่าจะนำดนตรีไปใช้ในกิจกรรมอะไร เช่น งานบุญ งานบวช งานศพ เนื่องจากความเก่าแก่ ความมีระเบียบความเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีไทย (ไพศาล อินทวงศ์, 2546: 125)

วัฒนธรรมการดนตรีของไทยนั้น ได้พัฒนาการสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อกำเนิดแบบแผนและประเพณีที่เป็นหลักในการปฏิบัติฝึกฝนและสร้างสรรค์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของสังคม การที่ดนตรีไทยดำรงอยู่ในสังคมเรานั้น เป็นสิ่งที่เกื้อกูลกันระหว่างวัฒนธรรมหลวงและวัฒนธรรมราษฎร์ ที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่เอนเอียงด้านใดด้านหนึ่ง และเป็นผลต่อการพัฒนาสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (เกษม วัฒนชัย, 2542: 3)

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าดนตรีไทยเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยมาตั้งแต่อดีต โดยเข้ามาสอดแทรกในด้านพิธีกรรมเพื่อให้พิธีกรรมนั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แม้แต่การบรรเลงดนตรีเพื่อความบันเทิงก็ตาม ซึ่งถือว่าดนตรีไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าของคนไทยมาช้านาน แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ทำให้ดนตรีนั้นคลายความสำคัญไปจากที่เคยใช้ดนตรีไทยบรรเลงประกอบงานพิธีต่างๆ เช่นงานบวช งานแต่ง งานศพ ฯลฯ ประชาชนหันมาให้ความสำคัญกับดนตรีตะวันตกที่มีความสนุกสนานมากกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ที่เป็นดนตรีหน่วยงานรัฐบาล สังกัดกองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ที่มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทยไว้ให้คงอยู่สืบไป

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครยังได้เก็บรวบรวมเพลงไทยไว้ได้มากแห่งหนึ่ง และยังมีหน้าที่บรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย บรรเลงดนตรีสำหรับประชาชน บรรเลงออกอากาศรายการโทรทัศน์ บรรเลงเพลงไทยประเภทต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาให้กับศูนย์วัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหน้าที่บรรเลงในงานพิธี คือ พระราชพิธี ตามวาระโอกาสต่างๆ และจัดการแสดงเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป โดยสับเปลี่ยนหมุนเวียนกับฝ่ายดนตรีสากลไปบรรเลงให้ความบันเทิงแก่ผู้ไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะ หรือการเผยแพร่ออกอากาศสถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยให้แก่เยาวชนในสถาบันต่างๆ รวมถึงครู และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งสามารถนำเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 36 โรงเรียนขึ้นเวทีร่วมกันในรายการ “ดนตรีไทยประถมศึกษา” ที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2528 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการประชันวงที่จัดขึ้นหลายครั้ง แต่ที่นำชื่อเสียงและเกียรติยศสูงสุด คือ งานบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามราชกุมารี ที่มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2528 ซึ่งนับเป็นประวัติศาสตร์ ของวงการดนตรีไทย ที่มีการประชันปี่พาทย์ หน้าพระที่นั่ง เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรอบ 53 ปี ซึ่งถือได้ว่าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครมีความสำคัญต่อวงการดนตรีไทย สมควรแก่การศึกษาวิจัยด้านมานุษยดุริยางควิทยาเพื่อเผยแพร่วัฒธรรมด้านดนตรีให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการบริหารจัดการวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ต่อสังคมของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เพลงของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบประวัติและความเป็นมา การบริหารจัดการวงดนตรี ตลอดจนบทบาทต่อสังคม เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ให้ดนตรีไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาประเด็นของ “วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นกลุ่มงานดนตรีไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร และผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะบทบาทหน้าที่และลักษณะเฉพาะของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 – เดือนเมษายน พ.ศ. 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงเถา หมายถึง เพลงที่มีทำนองจังหวะครบทั้ง 3 ชั้นจังหวะ โดยจะเริ่มบรรเลงเพลงด้วย 3 ชั้น 2 ชั้น และชั้นเดียวตามลำดับ แล้วจบด้วย ลูกหมด ซึ่งเป็นทำนอง เพลงช่วงสั้นๆ ในจังหวะชั้นเดียวมีจังหวะกระชั้นและเร่งเร้าใช้บรรเลงหลัง จากจบการบรรเลงเพลงปกติ เพื่อแสดงการจบของเพลง

เพลงตับ หมายถึงเพลงในจังหวะ 2 ชั้นหลายเพลงนำมาเล่นรวมอยู่ในตับเดียวกัน เช่น ตับวิวาห์พระสมุทร ประกอบด้วย เพลง ตับวิวาห์พระสมุทร บังใบ และแขกสาหร่าย เป็นต้น

เพลงโหมโรง หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงก่อนการแสดงหรือก่อนการมีกิจกรรม ต่างๆ เช่น โหมโรงเย็น ซึ่งประกอบด้วย เพลง 12 เพลง เริ่มบรรเลงด้วยเพลงสาธุ การและบรรเลงต่อไปจนจบ

ครบทั้ง 12 เพลง ใช้บรรเลงก่อนที่จะมีการสวดมนต์เย็น หรือก่อนการแสดงลิเก เพื่อเป็นการประกาศว่ากำลังจะมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นในเย็นวันนี้

เพลงหน้าพาทย์ หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบท่ารำเช่น โขน ถือเป็นเพลงชั้นสูง คนไทยรับวัฒนธรรมทางดนตรีมาจากเพื่อนบ้านตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว แล้วนำมาดัดแปลงจังหวะและทำนองจนเกิดความพอดีในรูปแบบศิลปะของไทย แต่ก็ยังคงสำเนียง และเค้าเดิมเอาไว้เพื่อให้รู้ว่ามีเค้าเดิมมาจากที่ใดเช่น เชิดจีน มีสำเนียงจีน เขมรละอออองค์ ก็มีสำเนียงเขมร เป็นต้น

ปี่พาทย์ หมายถึง วงดนตรีที่ประกอบไปด้วย เครื่องดนตรี ประเภทตีเป็นหลัก โดยมีปี่ (เครื่องเป่า) เป็นประธาน มี 3 ขนาด คือ วงปี่พาทย์ เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

พิธีกรรม หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นเรื่องของความเชื่อที่มี จุดประสงค์เพื่อให้จิตใจอบอุ่น เป็นกิจกรรมที่อยู่คู่กับคนและสังคม สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเท่าใด พิธีกรรมก็จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมนั้น ๆ

ดุริยางคศิลปิน หมายถึง ตำแหน่งนักดนตรีของวงดนตรีไทย กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต

คีตศิลปิน หมายถึง ตำแหน่งนักร้องของวงดนตรีไทย กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต

วงดนตรีไทย หมายถึง ในที่นี้หมายถึง วงปี่พาทย์ของกลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

การบริหารจัดการ หมายถึง การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ และการวางแผนดำเนินงานของวงดนตรีไทย กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

การวางแผน หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการโดยกำหนดงานที่จะทำ และวัตถุประสงค์รายย่อยของการทำงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย

ผู้ควบคุมวง หมายถึง ผู้ควบคุมดูแลวงดนตรีไทย กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวงตรีไทยกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 2 หมวดได้แก่

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร
2. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

ประวัติวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร (กทม.) สังกัดงานดนตรีและบันเทิง กองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ก่อตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ. 2506 จากการริเริ่มของ นายชำนาญ ยุวบูรณ์ นายกเทศมนตรี ของเทศบาลนครกรุงเทพ ในขณะนั้น ต้องการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย โดยปรึกษากับนายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ แล้วมอบหมายให้ครูสง่า ศศิวณิช ซึ่งรับราชการอยู่แผนกนิเทศ กองการศึกษา ให้เป็นผู้ก่อตั้งวงดนตรีไทยของเทศบาลนครกรุงเทพขึ้นเป็นครั้งแรก

ครูสง่า ศศิวณิช (พ.ศ. 2445 - ปัจจุบัน) ในอดีตเคยเป็นครูโขนละครอยู่ในกรมพิณพาทย์และโขนหลวงมาตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงรัชกาลที่ 7 ได้รับการถ่ายทอดวิชาจากปรมาจารย์ด้านนาฏศิลป์ ที่สำคัญหลายท่านด้วยกัน อาทิ ท้าวศรีสุนทรนาฏ (แก้ว อภัยวงศ์), พระยานัฏกานุรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารส), พระยาสุนทรเทพระบำ (เปลี่ยน สุนทรนัฏ) เป็นต้น

เมื่อครั้งรัชกาลที่ 7 มีการตั้งโรงเรียนฝึกหัดโขนหลวงที่บ้านเจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว. เย็น อิศรเสนา) ถนนพระอาทิตย์ แล้วย้ายไปที่วังสวนกุหลาบ จนครั้งหลังสุดย้ายไปอยู่ที่ท้ายวังหลวง ครูสง่าและเพื่อน ๆ รวมทั้งครูผู้ใหญ่อีกหลายท่านก็ได้ฝึกสอนโขนละครที่โรงเรียนทั้ง 3 แห่งนี้ร่วมกัน มาโดยตลอด

หลังเปลี่ยนการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แล้ว ครูสง่าและบรรดาศิลปินพรมพิณพาทย์และโขนหลวงหลายท่านได้โอนไปสังกัดกรมศิลปkกร แต่ครูสง่ารับราชการอยู่ที่แผนกสารบัญกรมศิลปกรได้ไม่นานก็ลาออก และกลับเข้ารับราชการอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2498 ที่แผนกนิเทศกองการศึกษา เทศบาลกรุงเทพ และได้เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งวงดนตรีไทยเทศบาลนครกรุงเทพฯ

เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการก่อตั้งวงดนตรีไทยนั้น ผู้หนึ่งที่ครูสง่าได้ชักชวนให้มาร่วมงานด้วยและเป็นกำลังสำคัญในระยะเริ่มแรกก็คือ ครูพริ้ง ดนตรีรส เพื่อนสนิทที่มีฝีมือเป็นเยี่ยมในด้านดนตรีไทย

ครูพริ้ง ดนตรีรส เป็นชาวกรุงเก่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา บ้านเกิดอยู่ที่อำเภอผักไห่ มีเกียรติภูมิด้านฝีมือความสามารถโด่งดังมาแล้วตั้งแต่เป็น นักดนตรีสมัยวงปี่พาทย์บ้านเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาบดี (ปุ้ม มาลากุล)ซึ่งพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) เป็นผู้ควบคุมวงและเคยอยู่ในวังจันทร์เกษมร่วมกับวงปี่พาทย์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (รัชกาลที่ 6) ซึ่งมีพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เจ้ากรมมหรสพ เป็นผู้ควบคุมวงมาแล้ว

นอกจากนี้ครูพริ้งยังเป็นลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิดของพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) และหลวงเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) ผู้เป็นยอดในกระบวนระนาดเอกของกรมมหรสพอีกด้วย ครูพริ้งจึงไม่เพียงแต่ได้ชื่อว่าเชี่ยวชาญทางด้านเครื่องหนังอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับกันอีกว่าเป็น ผู้ตีระนาดประกอบการแสดงโขนละครที่ดีที่สุดในสมัยนั้นด้วย

ครูพริ้งมาอยู่ที่เทศบาลนครกรุงเทพ ในตำแหน่งหัวหน้าดนตรีไทย นักดนตรีที่ท่านชักชวนให้เข้ามาร่วมวงด้วยนั้นมีทั้งศิษย์จากฝั่งข้างโน้นและฝั่งข้างนี้ บางทีก็มาจากต่างจังหวะนักดนตรีและนักร้องในรุ่นแรกของวงเทศบาลระยะที่ครูพริ้งเป็นหัวหน้าวงมีด้วยกันทั้งสิ้น 22 คน คือ

1. นายพริ้ง ดนตรีรส
2. นายบุญยงค์ เกตุคง
3. นายสำรวย งามชุ่ม
4. นายไสว ตาตะวาทิตย์
5. นายบุญช่วย ชิดท้วม
6. นายสนม (พินิจ) ฉายสุวรรณ

7. นายหยด ผลเกิด
8. นายสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง
9. นายสมพงษ์ โรหิตาจล
10. นายบุญยัง เกตุคง
11. นายช่อ อากาศโปร่ง
12. นายนพ ชัมพูท
13. นายมณเฑียร สมานมิตร
14. นายสมนึก บุญจำเริญ
15. นายเกียรติศักดิ์ ดนตรีรส
16. นายฉุย นาคพลั้ง
17. นายสมปอง แจ้งจรัส
18. นายสัมผัส นิลวงศ์
19. นางบุหงา นาคพลั้ง
20. นางกัญญา (อบนวล) โรหิตาจล
21. นางอนงค์ ศรีไทยพันธุ์
22. นายบุญชู ทองเชื้อ

เครื่องดนตรีไทยชุดแรกของเทศบาล ครูสง่าและครูพริ้งไปติดต่อขอซื้อมาจากบ้านพระศุลีสวามิภักดิ์ อยู่ใกล้กับสะพานเฉลิมวันชาติ เวลานั้นพระศุลี ฯ ซึ่งเป็นทั้งโตโผละครและนักสะสมของเก่าเพิ่งถึงแก่กรรมไปไม่นาน การซื้อขายจึงตกลงกับภรรยาของพระศุลีฯ เครื่องดนตรีที่ได้มาเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า ประดับมุกหนึ่งวง และวงมโหรีประดับงาอีกหนึ่งวง ราคาประมาณ 200,000 บาท ปัจจุบันเครื่องดนตรีไทยจุดนี้เก็บรักษาไว้ที่ห้องดนตรีไทย และห้องผู้อำนวยการกอง- นันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

ครูพริ้ง ดนตรีรส หน้าที่หัวหน้าดนตรีไทยให้กับวงเทศบาลมาเป็นอายุได้ 65 ปี พอถึงปี พ.ศ. 2510 ท่านก็พ้นตำแหน่งราชการไปตามวาระ รวมเวลาที่อยู่กับวงเทศบาลมาได้ 4 ปี กล่าวได้ว่าตลอดเวลาที่อยู่กับวงเทศบาลนี้ นอกจากท่านจะช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงให้กับวงดนตรีให้เป็นที่ยอมรับของวงดนตรีไทยแล้ว ยังได้ปรับปรุงแก้ไขให้กับวงเทศบาลมีมาตรฐานในการบรรเลงไม่ด้อยไปกว่าวงดนตรีไทยอื่นพ้นจากสมัยครูพริ้งแล้ว หัวหน้าวงที่ก้าวเข้ามามีบทบาทอยู่ในประวัติอันรุ่งโรจน์ของวงเทศบาลก็คือ ครูบุญยงค์ เกตุคง มือระนาดเอกคนสำคัญผู้ได้รับการถ่ายทอดวิชามาจากสำนักปี่พาทย์ต่างๆ อย่างกว้างขวาง

ความจริงก่อนหน้าที่จะมาอยู่วงเทศบาล ครูบุญยงค์ เคยสังกัดอยู่กับวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์และประจำอยู่สถานีไทยโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหมมาแล้ว ด้วยประสบการณ์และความสามารถที่มีอยู่ของครูบุญยงค์นั่นเอง เมื่อออกจากไทยทีวีสี ช่อง 4 ครูพริ้งจึงชักชวนให้มาร่วมวงด้วยกันในตำแหน่งคนระนาดเอกมือหนึ่งของวง และเมื่อครูพริ้งพ้นจากหน้าที่ราชการครูบุญยงค์ก็เป็นผู้รับช่วง สืบทอดต่อมาเป็นสมัยที่ 2 ของวงเทศบาล

สมัยที่ครูบุญยงค์เป็นหัวหน้าวงนี้มีการรับสมัครนักดนตรีไทยเข้ามาเพิ่มเติมเพื่อทดแทนนักดนตรีไทยในวงที่เกษียณหรือเสียชีวิตไปบ้าง (นพ. ชัมพูท และ สมนึก บุญจำเริญ) หลายคนด้วยกัน นักร้องและนักดนตรีที่เข้ามาในรุ่นนี้มีทั้งสิ้น 12 คน ได้แก่

1. นายบุญเลิศ แฉ่งศิริ
2. นายชนะ ชำนิราชกิจ
3. นายจรินทร์ แจ่มอรุณ
4. นายไชยยะ ทางมีศรี
5. นายกฐิน วงศ์เชื้อ
6. นายสมัคร แก้วละเอียด
7. นายนิคม รักขุมแก้ว
8. นายชาตรี อบนวล
9. นายนิคม น้อยเลิศ
10. นายวันชัย อัมรปาล
11. นายวีนัส แก้วกนก
12. นายวิมล เผยเผ่าเย็น

ในสมัยนี้วงดนตรีเทศบาลมีการโยกย้ายสถานที่ตั้งหลายครั้ง เดิมอยู่ที่ศาลาว่าการเทศบาลนครกรุงเทพ ตรงเสาชิงช้า ฝั่งพระนครเป็นเวลาเกือบ 10 ปี จากนั้นย้ายไปที่กองการศึกษาใกล้กับที่ว่าการ เขตคลองสานฝั่งธนบุรี แต่เนื่องจากเสียงฝึกซ้อมดนตรีดังรบกวนเจ้าหน้าที่แผนกอื่นๆ จึงต้องย้ายไปอยู่ที่ศูนย์เยาวชนลุมพินี และย้ายกลับมาที่กองการศึกษาอีกครั้ง ต่อมาเมื่อกองการศึกษา เปลี่ยนเป็นฝ่ายการศึกษา วงเทศบาลจึงเป็นหมวดดนตรีไทยขึ้นกับแผนกนันทนาการ กองสวัสดิการสังคม

กระทั่งปี พ.ศ. 2516 กรุงเทพมหานคร ได้มีการปรับโครงสร้างหน่วยงาน ฝ่ายการศึกษา เปลี่ยนเป็นสำนักสวัสดิการสังคมตั้งอยู่เชิงสะพานพุทธ ฝั่งวัดประยูรวงศาวาส หมวดดนตรีไทย ถูกย้ายไปรวมกับฝ่ายดนตรีสากล เรียกว่า งานดนตรี และบันเทิง อยู่ในสังกัดกองนันทนาการ แต่ยังคงตั้งอยู่ที่สำนักการศึกษาเช่นเดิม

ในปี พ.ศ. 2516 กรุงเทพมหานครขยับขยายกรมกองต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง ฝ่ายการศึกษา เปลี่ยนสำนักการศึกษาแผนกสันทนาการเป็นกองสันทนาการและกองสวัสดิการสังคมแยกจาก ศาลาว่าการกรุงเทพมหานครมาเป็นสำนักสวัสดิการสังคมอยู่ตรงสะพานพุทธฯ ฝั่งวัดประยูรวศาวาส หมวดดนตรีไทยก็ถูกย้ายไปรวมกับฝ่ายดนตรีสากล เรียกว่างานฝ่ายดนตรีและบันเทิงขึ้นกับ กองสันทนาการแต่ยังคงใช้สถานที่ตั้งอยู่ที่สำนักการศึกษาเขตคลองสานตามเดิมตลอดระยะเวลา ที่ครูบุญยงค์ควบคุมดูแลวงเทศบาลไม่เพียงแต่จะปรับปรุงแนวทางการบรรเลงโดยเฉพาะด้าน ปี่พาทย์ไม้แข็งให้มีฝีมือกล้าแข็งยิ่งขึ้นเท่านั้นครูบุญยงค์ยังใช้เวลาช่วงนี้สร้างสรรค์ผลงานเพลง ที่สำคัญๆ ให้แก่วงการดนตรีไทยไว้เป็นจำนวนมากกว่า 30 เพลงเถาและเพลงเกร็ดหางเครื่องอีก มากมาย เช่น โหมโรงแว่นเทียนชัย, ศรีธรรมราช เถา, ชเวดากอง เถา, เงี้ยวรำลึก เถา เป็นต้น

ดังนั้นแม้ว่าครูบุญยงค์จะเกษียนราชการไปหลังจากปี พ.ศ. 2524 แล้วก็ตามแต่กรุงเทพ มหานครก็ยังคงจ้างท่านไว้ด้วยอัตราพิเศษในตำแหน่งผู้ชำนาญการและเป็นที่ปรึกษาด้านดนตรีไทย ให้กับวงเทศบาลตลอดมา

หลังจากสมัยครูบุญยงค์แล้ว วงเทศบาลก็อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ หัวหน้าวงที่มีความสามารถผู้เป็นเสมือนศิษย์เอกคนหนึ่งของครูพริ้งและครูบุญยงค์เอง และพร้อม ๆ กับการโยกย้ายจากสำนักการศึกษาเขตคลองสานมาอยู่ที่กองสันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม เชิงสะพานพุทธฯ (แทนที่สถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ (ปชส. 7) ซึ่งย้ายไปที่สวนลุมพินี)

นักดนตรีสมัยครูพินิจ ฉายสุวรรณ รวมทั้งสิ้น 25 คน ได้แก่

1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ
2. นางบุหงา นาคพลั้ง
3. นายสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง
4. นายมณเฑียร สมานมิตร
5. นางอนงค์ ศรีไทยพันธุ์

6. นางบุญชู ทองเชื้อ
7. นายหยด ผลเกิด
8. นายวีนัส แก้วกระหนก
9. นายชนะ ชำนิราชกิจ
10. นายนิคม รักขุมแก้ว
11. นายกฐิน วงศ์เชื้อ
12. นายชาตรี อบนวล
13. นายจรินทร์ แจ่มอรุณ
14. นายนริศ ริ้วเหลือง
15. นายสุทัศน์ แก้วกระหนก
16. นายสุวรรณ โตล่ำ
17. นายสมพงษ์ พงษ์พรหม
18. นายมนตรี บัวรอด
19. นางวาสนา อินทร์ประดับ
20. นายวิมล เผยเผ่าเย็น
21. นายวินัย มั่นวิชัย
22. นายปริญญา ฉายสุวรรณ
23. นายดนัย มุ่งเยียวยา
24. นายถาวร รักษาวงศ์
25. นายพิชัย ธัมรักขิตานนท์

สำหรับบทบาทหน้าที่โดยทั่วไปของวงเทศบาลนั้นก็เช่นเดียวกับวงดนตรีไทยของหน่วยงานราชการอื่นๆ นอกจากจะต้องบรรเลงในงานพิธีหรือพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆ แล้ว บางครั้งก็ยังมีการแสดงเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปด้วย ตามปกติทุกๆ เดือนวงเทศบาลจะมีการบรรเลงเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ (ปชส. 7) สถานีละครั้ง นอกจากนี้แต่ละปีจะมีกำหนดการแสดงที่เรียกว่า รายการดนตรีสำหรับประชาชน ซึ่งมีทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ ในช่วงระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน โดยจะผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนกับฝ่ายดนตรีสากล ไปบรรเลงให้ความบันเทิงแก่ผู้ไปพักผ่อน วันหยุดตามสาธารณะทั้ง 5 แห่ง ของกรุงเทพมหานคร คือ สวนจตุจักร สวนพระนคร สวนลุมพินี สวนสราญรมย์ และสวนธนบุรีรมย์ เมื่อมีการส่งเสริมแและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยให้แก่เยาวชนตามสถาบันต่างๆ อย่างกว้างขวางนั้น นักการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ก็ได้ร่วมมือกับวงเทศบาลจัดอบรมบรรดาครูและนักเรียนจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งสามารถนำเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 36 โรงเรียน ขึ้นแสดงร่วมกันในรายการ “ดนตรีไทยประถมศึกษา” ที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ดนตรีไทย ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีซึ่งเสด็จเป็นองค์ประธานของงานในปีแรก เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2528 ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนับเป็นผลสำเร็จที่ควรแก่การภาคภูมิในอันหนึ่ง ของกรุงเทพมหานครทั้งนี้ไม่นับรวมถึงการประชันวงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการหลายต่อหลาย ครั้งตามที่ต่างๆทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด อย่างที่วัดพระพิเรนทร์วรจักรกรุงเทพเป็นต้น แต่ที่นำชื่อเสียงและเกียรติยศอย่างสูงสุดเท่าที่เคยมีมาสู่วงเทศบาลก็คือ งานบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมมราชกุมารีที่มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2528 ซึ่งนับเป็นประวัติศาสตร์ของวงการดนตรีไทย ที่มีการประชันปี่พาทย์หน้าพระที่นั่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในรอบ 53 ปี ที่ผ่านมาหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว

ครั้งนั้นแม้ว่าจะใช้ชื่อ “วงบ้านบางกะปี” (สืบเนื่องมาจากบ้านหัวหน้าวงอยู่เขตบางกะปี) เพื่อให้สอดคล้องกับวงผู้ประชันคือ “บ้านบางลำพู” แต่ก็เป็นที่รู้กันว่าแท้จริงวงบ้านบางกะปีนั้นก็คือ วงเทศบาลนั้นเอง ภายใต้การนำของครูพินิจ ฉายสุวรรณ การบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงหน้าพระที่นั่งไม่เพียงแต่จะ มีความหมายอันยิ่งใหญ่สำหรับวงเทศบาลเท่านั้น หากยังเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความสำเร็จ ซึ่งเพียบพร้อมด้วยคุณภาพที่สั่งสมมาจากรากฐานอันยาวนานกว่า 20 ปี ของวงเทศบาลได้ดีที่สุด

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในปี พ.ศ. 2530 วงเทศบาลก็ได้รับการอุดหนุนจาก บริษัทแกรมมี่เอนเตอร์เทนเม้นต์ จำกัด จัดทำเทปเพลงปี่พาทย์ชุด “ตามรอยพระยุคลบาล” เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะในมหามงคลสมัยนี้ด้วย

กล่าวได้ว่าวงเทศบาลที่ยืนยงมาจนทุกวันนี้ ด้วยสืบเนื่องมาจากความอุปการะของกรุงเทพมหานคร ที่มีเจตนารมณ์ส่งเสริมให้เอกลักษณ์ด้านดนตรีไทยได้รับการเผยแพร่ด้วยความมั่นคงถาวร เพื่อให้เติบโตอย่างที่จุดยืนที่แน่นอน โดยยึดมั่นในอุดมการณ์ที่สืบทอดกันมาแต่เดิมต่อไป

ปี พ.ศ. 2536 วงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล ได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น งานดนตรีไทยและงานดนตรีสากล แทนงานดนตรีและบันเทิง โดยหัวหน้างานมาจากข้าราชการสายดุริยางคศิลปินในตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6

พ.ศ. 2533 – 2539 ครูสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง เป็นหัวหน้าวง

พ.ศ. 2539 – 2542 ครูชนะ ชำนิราชกิจ เป็นหัวหน้าวง

พ.ศ. 2542 - 2550 ครูนิคม รักขุมแก้ว เป็นหัวหน้าวง มีนักร้องและนักดนตรี 25 คน

1. นายวิมล เผยเผ่าเย็น
2. นายวินัย มั่นวิชาชัย
3. นายดนัย มุ่งเยียวยา
4. นายจรินทร์ แจ่มอรุณ
5. นายถาวร รักษาวงษ์
6. นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ
7. นายมนตรี บัวรอด
8. นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์
9. น.ส.วรรณา ชินวัฒนกาญจน์
10. นายสุริยา พงษ์นะเรศ
11. นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน
12. นายสมจิตร สมพงษ์
13. นายศุภกิจ สมานมิตร
14. ส.อ.ไชยชนะ เต๊ะอ้วน
15. นายสุพจน์ ศุขสายชล
16. นายชัยยันต์ คลังศรี
17. นายดุลชาติ อบนวล
18. นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ
19. นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี
20. นายประสิทธิ์ วงษ์นิล
21. นายโชคชัย นิลสุวรรณ

22. นายเอราวรรณ บุญสนาน
23. นายชาญชัย เดชแจ่ม
24. นายธเนตร แสวงศิลป์
25. น.ส.อัญชุลี บุญฤทธิ์

พ.ศ. 2550 นายชาตรี อบนวล เป็นหัวหน้าวง มีนักร้องและนักดนตรี 26 คน

1. นายดนัย มุ่งเยียวยา
2. นายชาญชัย เดชแจ่ม
3. นายดุลยชาติ อบนวล
4. นายสุพจน์ ศุขสายชล
5. นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ
6. นายประสิทธิ์ วงษ์นิล
7. นายสุวรรณ์ โตล่ำ
8. นายวิมล เผยเผ่าเย็น
9. นายชัยยันต์ คลังศรี
10. ส.อ. ไชยชนะ เต๊ะอ้วน
11. นายศุภกิจ สมานมิตร
12. นายสุกฤษฎิ์ชนม์ พงษ์พรหม
13. นายสมพงษ์ พงษ์พรหม
14. นายสุทัศน์ แก้วกระหนก
15. นายวินัย มั่นวิชาชัย
16. นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์
17. นายสมจิตร สมพงษ์
18. นายมนตรี บัวรอด
19. นายธเนตร แสวงศิลป์
20. นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน
21. นายถาวร รักษาวงษ์
22. นายสุริยา พงษ์นะเรศ
23. นายโชคชัย นิลสุวรรณ
24. นายเอราวรรณ บุญสนาน

25. นางสาวขวัญดาว ปุณยลภัสกุล
26. นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ

ประวัติหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 นายชาตรี อบนวล

นายชาตรี อบนวล

1. ประวัติส่วนตัว

นายชาตรี อบนวล เกิดเมื่อวันพุธที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2494 ณ บ้านเลขที่ 44 หมู่ 2 ตำบลบางเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี บิดาชื่อ นายหมง อบนวล มารดาชื่อ นางเจือ อบนวล มีพี่สาว ชื่อ นางกัญญา โรหิตาจล เกิดเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2483 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์และเป็นข้าราชการบำนาญสำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ปัจจุบันพักอยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ 1 ตำบลปลายฟ้า อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านครอบครัวสมัยเยาวัยของนายชาตรี อบนวล มารดาของครูชาตรี อบนวล (นางเจือ อบนวล) มีอาชีพทำพรานแว่นฟ้าและค้าขายของต่างๆ ส่วนคุณพ่อของครูชาตรี อบนวล (นายหมง อบนวล) ซึ่งมีอาชีพทำสวนและมีอาชีพเสริม คือการรับงานเล่นดนตรีไทย จึงทำให้ครูชาตรี อบนวล และนางกัญญา โลหิตาจล (พี่สาว) ตามบิดาไปในงานต่างๆ เช่นงานบวช งานศพ โขน ละคร และงานพิธีต่างๆ ไม่ว่าจะได้เงินหรือว่าจะเป็นงานช่วย ครูชาตรี อบนวล และนางกัญญา โลหิตาจล ก็ตามนายหมง (บิดา) ของตนไปทุกงานเป็นประจำ ความซึมซับทางด้านดนตรีไทย จึงเกิดขึ้นกับ

ครูชาตรี อบนวล จนกระทั่งมาบิดาของครูชาตรี อบนวล ได้เสียชีวิตลง พ.ศ. 2518 ครูชาตรี อบนวล ได้สมรสกับนางสาวสมจิตต์ อบนวล ซึ่งมีอาชีพค้าขาย ปัจจุบันอายุ 54 ปี และมีบุตรธิดาด้วยกัน 2 คน คือ

1. นายดุลยชาติ อบนวล
2. นางสาวฉันทินี อบนวล

ประวัติด้านการทำงาน

พ.ศ. 2516 เข้ารับราชการในกลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร ซึ่งในขณะนั้นเรียกกันว่าวงดนตรีไทยเทศบาลต่อมา วงดนตรีไทยเทศบาลได้เติบโตขึ้นจึงเปลี่ยนชื่อเรียกจากวงมาเป็นหน่วยงานที่เรียกกันว่า กองสันทนาการและไม่นานนักก็เปลี่ยนชื่อวงเป็นกองนันทนาการ จนมาถึงปัจจุบันเรียกกันว่า กลุ่มงานดุริยางค์ไทยกองการสังคีต กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันครูชาตรี อบนวล ได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร โดยครูชาตรี อบนวลได้เข้ารับราชการดังนี้

ระดับ 1 วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 เงินเดือนที่ได้รับ 900 บาท
ระดับ 2 วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526 เงินเดือนที่ได้รับ 2,205 บาท คำสั่ง สนส 115/27
ระดับ 3 วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2530 เงินเดือนที่ได้รับ 2,905 บาท คำสั่ง สนส 224/30
ระดับ 4 วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2536 เงินเดือนที่ได้รับ 7,200 บาท คำสั่ง สนส 106/36
ระดับ 5 วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2538 เงินเดือนที่ได้รับ 9,040 บาท คำสั่ง สนส 33/1-2538
ระดับ 6 วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2546 เงินเดือนที่ได้รับ 1,4960 บาท คำสั่ง สนส 587/46

เกียรติประวัติ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

วันที่ 5 ธันวาคม 2527 รับเครื่องอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.) มงกุฎเงิน
วันที่ 27 มิถุนายน 2532 รับเครื่องอิสริยาภรณ์ จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.) มงกุฎทอง
วันที่ 19 ตุลาคม 2537 รับเครื่องอิสริยาภรณ์ จตุรถาภรณ์ช้างเผือก (จ.ม.)
วันที่ 19 พฤษภาคม 2541 รับเครื่องอิสริยาภรณ์ ตริตราภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2547 รับเครื่องอิสริยาภรณ์ ตริตราภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
วันที่ 9 พฤษภาคม 2550 รับเหรียญจักรพรรดิ์มาลา (25) ช้าง – ครุฑ

ผลงานด้านการประพันธ์เพลงที่สำคัญ

นายชาตรี อบนวล มีผลงานการประพันธ์เพลงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ของเพลงดังนี้

1. เพลงโหมโรงเสภา

    1.1 เพลงโหมโรงศรีรัตน
    1.2 เพลงโหมโรงกราวกลาง
    1.3 เพลงโหมโรงมหาราชา ออกใกล้รุ่ง
    1.4 เพลงโหมโรงร่มเกล้า

2. เพลงเถา

    2.1 เพลงสามัคคีไทยเถา
    2.2 เพลงเทิดมหาราชเถา
    2.3 เพลงอางคนางเถา
    2.4 เพลงพรสมเด็จเถา
    2.5 เพลงเขมรชมนครเถา
    2.6 เพลงหรุ่มเถา
    2.7 เพลงกำสรดเถา

3. เพลงเดี่ยว

หกบท 3 ชั้น เดี่ยวรอบวง และเพลงหกบทนี้นายชาตรี อบนวล ได้ทำไว้สำหรับระนาดเอกเดี่ยวเป็นหกบทเถา

บทเพลงเถาต่างๆ บางบทเพลงที่นำเสนอไปข้างต้นนี้ เมื่อนายชาตรี อบนวล ประพันธ์ขึ้นเสร็จนั้นจะนำไปให้นางกัญญา โลหิตาจล ซึ่งเป็นพี่สาว เป็นผู้แต่งทำนองร้องในบางเพลง โดยนางกัญญา โลหิตาจลได้นำบทร้องมาจาก กลอน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลต่างๆ มาแต่งทำนองร้องให้เข้ากับบทเพลงที่นายชาตรี อบนวลประพันธ์ขึ้นดังจะเสนอประวัติของบทเพลงดังต่อไปนี้

ประวัติเพลงต่างๆ ที่กล่าวไว้ มีดังนี้

ประเภทเพลงโหมโรงเสภา

1. เพลงโหมโรงศรีรัตน

โหมโรงศรีรัตน ทำนองของเดิมคือเพลงประกอบการแสดงระบำโบราณคดี ของครูมนตรี ตราโมท (ศิลปินแห่งชาติ) 2 เพลงด้วยกันคือ เพลงระบำสุโขทัย และระบำศรีวิชัย นายชาตรี เห็นว่าระบำทั้งสองเพลงมีความไพเราะอ่อนหวาน น่าฟัง จึงนำมาผสมผสานปรับปรุง แล้วขยายขึ้นเป็นอัตรา 3 ชั้น จัดอยู่ในประเภทเพลงโหมโรงเสภา มี 3 ท่อน ท่อนแรกและท่อนที่สองมี 4 จังหวะและท่อนที่สามมี 6 จังหวะ แล้วให้ชื่อใหม่ว่า “โหมโรงศรีรัตน” โหมโรงศรีรัตนเสร็จสมบูรณ์เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2534

2 เพลงโหมโรงกราวกลาง

โหมโรงกราวกลาง ทำนองเดิมชื่อเพลง “กราวกลาง” อัตรา 2 ชั้น นิยมบรรเลงประกอบการแสดงโขน ละคร ลิเก เมื่อปี พ.ศ. 2543 นายชาตรี อบนวล รู้สึกว่าเพลงนี้มีความสนุกสนานเร้าใจ จึงนำมาปรับปรุงขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น จัดอยู่ในประเภทเพลงโหมโรงเสภา ท้ายเพลงครูชาตรีนำเพลง “ตุ้งติ้ง” ซึ่งเป็นเพลงประกอบโขน ละคร มาบรรเลงเดี่ยวไว้อย่างสวยงาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงฝีมือและความสามารถของนักดนตรี แล้วตั้งชื่อว่า “โหมโรงกราวกลาง”

3. เพลงโหมโรงมหาราชา ออกใกล้รุ่ง

4. เพลงโหมโรงร่มเกล้า

เพลงโหมโรงร่มเกล้านี้ครูพินิจ ฉายสุวรรณได้ประพันธ์ไว้ และนายชาตรี อบนวล เห็นว่าเพลงโหมโรงร่มเกล้ามีความไพเราะน่าฟัง จึงนำเอาเพลงชะตาชีวิตมาผสมผสานต่อท้ายเพลงร่มเกล้าเพื่อให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น

ประเภทเพลงเถา

1. เพลงสามัคคีไทยเถา

ทำนองเดิมเป็นเพลงประเภทปลุกใจ ชื่อ “รักกันไว้เถิด” ของ นคร ถนอมทรัพท์ เทียบเท่ากับเพลงไทยได้ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ครูชาตรี อบนวล เห็นว่าเพลงมีท่วงทำนองไพเราะสนุกสนานเร้าใจ ทั้งยังมีความหมายดีอีก จึงนำมาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา เสร็จสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2534

2. เพลงเทิดมหาราชเถา

ทำนองเดิมเป็นเพลงประเภทปลุกใจ ชื่อ “แหลมทอง” เทียบกับอัตราเพลงไทยได้ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เมื่อปี พ.ศ.2539 นายชาตรี อบนวล ได้นำทำเพลงนี้มาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา

เพลงนี้นายชาตรี อบนวล แต่งขึ้นเพื่อส่งประกวดในรายการ “แสงทิพย์ประลองปี่พาทย์ครั้งที่ 2” ณ หอประชุมสาธารณสุขมูลฐานอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับรางวัล ดีเด่นประจำวัน และใช้บรรเลงในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวา หลายครั้ง

นางกัญญา โลหิตาจล เป็นผู้แต่งทำนองร้อง โดยใช้บทขับร้องอาจารย์เสรี หวังในธรรม (ศิลปินแห่งชาติ) เป็นผู้ประพันธ์ขึ้น

3. เพลงอางคนางเถา

บทเพลงนี้ทำนองดั้งเดิมเป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น ขยายมาจาก “เพลงเขนง” ครูชาตรี อบนวล ได้นำอัตราจังหวะ 2 ชั้น มาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดทอนลงเป็นชั้นเดียวจนครบเป็นเพลงเถา

4. เพลงพรสมเด็จเถา

บทเพลงนี้ทำนองดั้งเดิมเป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น สำเนียงแขก ชื่อเพลง “มลายู” นายชาตรี อบนวล ได้นำอัตราจังหวะ 2 ชั้น มาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดทอนลงเป็นชั้นเดียวจนครบเป็นเพลงเถา

5. เพลงเขมรชมนครเถา

บทเพลงนี้ทำนองเดิมเป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น สำเนียงเขมร ชื่อเพลง “ตีหนังวังช้าง” อยู่ในชุดตามรอยยุคคลบาท เป็นเพลงที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ) ประพันธ์ไว้ ครูชาตรี อบนวล เห็นว่าบทเพลงนี้มีความไพเราะคมคายน่าฟัง จึงนำมาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา เสร็จสมบูรณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535

6. เพลงหรุ่มเถา

บทเพลงนี้ทำนองเดิมเป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น นายชาตรี อบนวลได้นำอัตราจังหวะ 2 ชั้น มาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดทอนลงเป็นชั้นเดียวจนครบเป็นเพลงเถา

7. เพลงกำสรดเถา

บทเพลงนี้ทำนองเดิมเป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้นของเดิมเป็นเพลงเก่าชื่อ “เพลงโศกตัด” ครูชาตรี อบนวล เห็นว่าเพลงนี้มีความไพเราะปนความเศร้าอยู่ในเพลงเดียว จึงนำมาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา เสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2537

นางกัญญา โลหิตาจล เป็นผู้แต่งทำนองร้องโดยบทขับร้องนำมาจากกลอนละครเรื่องเงาะป่าพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6

รางวัลและความภาคภูมิใจที่ได้รับ

เมื่อ พ.ศ. 2507 ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดเดี่ยวระนาดเอก เพลงเชิดนอกที่วัดเขมา จังหวัดนนทบุรี

เมื่อ พ.ศ. 2528 เดี่ยวระนาดทุ้มเพลงกราวในหน้าพระที่นั่ง ในครั้งที่มหิดลจัดการประชันวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ระหว่างวงบางกะปิกับวงบ้านบางลำพู โดยได้รับเหรียญรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี

เมื่อ พ.ศ. 2546 ได้รับรางวัลชนะเลิศการแต่งเพลงใหม่คือเพลงสามัคคีไทยและเพลงมหาราช เข้าร่วมในรายการแสงทิพย์ประลองปี่พาทย์ครั้งที่ 2 เป็นผู้ควบคุมวงและอำนวยเพลงวงมหาดุริยางค์ในงานเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิต ฯ ในวันที่ 12 สิงหาคม 2546 และควบคุมวงในงานเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ พลับพลาเจษฎาบดินทร์ วันที่ 5 ธันวาคม 2547 ในงานนี้มีวงปี่พาทย์ไม้แข็งทั้งหมด 99 วง

เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ในโครงการ(ดนตรีไทยต้านภัยยาเสพติด) เพื่อรณรงค์ให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ไม่เข้าไปยุ่งกับยาเสพติด และยังรักษาดนตรีคู่บ้านคู่เมืองของไทยไว้อีกด้วย

เป็นผู้ควบคุมวงดนตรีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร บรรเลงประกอบรำถวายพระพรเข้าร่วมโครงการมหาดุริยางค์ไทยรวมใจเทิดพระเกียรติ

ร่วมบรรเลงในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมหว่างประเทศ งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ณ กรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

แนวคิดในการประพันธ์เพลง

ในการประพันธ์เพลงของครูชาตรี อบนวลท่านจะนึกถึงครูแต่ละท่านว่าเป็นอย่างไรแล้วจึงแต่งให้เพลงนั้นมีเอกลักษณ์หรือรูปแบบคล้ายครูแต่ละท่าน เช่น ครูพินิจบอกไว้ว่าเพลงนี้จะต้องประพันธ์ขึ้นมาให้บรรเลงได้ทั้งไม้แข็งและไม้นวม เป็นต้น ส่วนแรงบันดาลใจในการประพันธ์เพลงของครูชาตรี อบนวล คือประพันธ์ขึ้นให้รับกับวันสำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือก็นึกถึง ครูบาอาจารย์จึงได้แต่งขึ้น และในอนาคตของครูชาตรี อบนวล หวังไว้ว่าจะเป็นนักประพันธ์เพลงต่อไป และอยากให้กลุ่มงานดุริยางค์ไทยกองการสังคีต กรุงเทพมหานครแยกออกเป็นสำนักของตัวเองอย่างอิสระ ส่วนเยาวชนหรือคนที่เรียนดนตรีทุกคน ไม่อยากให้ทิ้งหรือเก็บดนตรีไทยที่เรียนมา โดยไม่นำออกมาเผยแพร่ และครูชาตรี อยากให้หาประสบการณ์เพิ่มเติมและถ่ายทอดความรู้ให้เป็นรุ่น ๆ อย่าหยุดอยู่กับที่และอยากให้นำดนตรีไทยต่อยอดขึ้นไปอีก เพื่อดนตรีไทยจะได้พัฒนาและไม่สูญหายไปจากประเทศชาติ

การศึกษาดนตรี

นายชาตรี อบนวล เริ่มศึกษาค้นคว้าดนตรีไทยอย่างแท้จริงและสม่ำเสมอตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเมื่อบิดาเสียลง โดยครูหยด ศรีอยู่ ซึ่งเป็นพ่อบุญธรรมของครูกาหลงคนสนิทของนายหมง อบนวล (บิดา) จึงนำตัวครูชาตรี อบนวล ไปฝากเรียนกับครูสกล แก้วเพ็ญกาศ นักระนาดชื่อดังแห่งตำบลบางใหญ่ ตั้งแต่อายุ 13 ปี ถึงประมาณ 26 ปี นายชาตรีจึงเริ่มเรียนดนตรีไทยกับครูสกล แก้วเพ็ญกาศ โดยครูชาตรี อบนวล โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ จนเกิดความชำนาญจึงเริ่มหัดเครื่องปี่พาทย์ทุกชนิดจนเกิดความชำนาญในเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดในวงปี่พาทย์ ต่อมามีการรับสมัครสอบเป็นนักดนตรีของวงดนตรีไทยเทศบาล ซึ่งครูชาตรี อบนวล ได้ไปทำการสอบคัดเลือกและได้รับการคัดเลือก ครูจึงเป็นสมาชิกวงดนตรีไทยเทศบาล ตำแหน่งระนาดทุ้ม ในวงดนตรีเทศบาล และในขณะนั้นครูบุญยงค์ เกตุคง ได้เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยเทศบาลจึง ทำให้ครูชาตรี อบนวล ได้เข้ามาเรียนฆ้องวงใหญ่กับครูบุญยงค์ เกตุคง หลังจากนั้น ครูชาตรี อบนวล ก็ได้ศึกษาฆ้องวงใหญ่เพิ่มเติมกับครูช่ออากาศโปร่ง และเรียนวิชาการทางด้านดนตรีไทยปฏิบัติขั้นสูง รวมถึงการประพันธ์เพลงกับครูบุญยงค์ เกตุคง และครูพินิจ ฉายสุวรรณ ส่วนครูกาหลง พึ่งทองคำ เป็นผู้ช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิชาการ

ครูชาตรี อบนวล ได้เริ่มถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์โดยส่วนมากจะเป็นบุตร – หลานของท่านหรือนักดนตรีที่รู้จัก รักและเคารพในความสามารถของครูชาตรี อบนวล นอกจากนี้ยังมีผู้ที่มีจิตใจใฝ่รู้และรักทางด้านดนตรีไทย ขอเข้ามาเป็นลูกศิษย์อีกมากมาย

ประวัติสมาชิกวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 นายดนัย มุ่งเยียวยา

นายดนัย มุ่งเยียวยา

1. ประวัติส่วนตัว

นายดนัย มุ่งเยียวยา เกิดที่โรงพยาบาลมิชชั่น เขตดุสิต เมื่อวันพฤหัสที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2503 ปัจจุบันอายุ 47 ปี บิดาชื่อ นายสมนึก มุ่งเยียวยา (เสียชีวิต) มารดาชื่อ นางละมูล มุ่งเยียวยา สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ มีพี่น้องรวม 5 คนคือ

1. นางวรรณธนา มุ่งเยียวยา
2. นายวันชัย มุ่งเยียวยา
3. นายดนัย มุ่งเยียวยา

คนที่ 4 และ 5 ผู้ให้สัมภาษณ์จำชื่อไม่ได้

ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ บ้านเลขที่ 24 ซอย อินทรามะระ 12 ถนนสุทธิสาร แขวงสามเสน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันพักอยู่บ้านเลขที่ 88/573 หมู่ที่ 6 ซอย 15 หมู่บ้านการเคหะ ถนนพระราม 2 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150 เบอร์โทรศัพท์ 02-8926321 ระดับการศึกษาสูงสุดเรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมรสกับนางสุดใจ มากศรี มีบุตร 1 คน คือ เด็กชายอภิชาติ มุ่งเยียวยา

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายดนัย มุ่งเยียวยา ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

นายดนัย มุ่งเยียวยา ซึ่งเป็นบุตรชายของ นายสมนึก มุ่งเยียวยา หัวหน้าคณะลิเก ช่วงยังมีชีวิตอยู่ ได้ส่งเสริมให้ ได้เรียนดนตรี ตั้งแต่อายุยังน้อย ครูคนแรกของนายดนัยคือ นักดนตรีในคณะลิเก เครื่องดนตรีที่หัด คือ ระนาดเอก ศึกษาดนตรีกับครูละมูล ตราบดี ครูมีความเก่งในด้านเครื่องไทย เพลงมอญไม่ได้ อายุ 8 ปี ก่อนที่ครูละมูล จะเสียชีวิตครูได้ฝากให้นายดนัย

ได้เรียนดนตรีกับครูพิมพ์ นักระนาด (ลูกของครูละมูล) ที่ยานนาวา ถนนจันทร์ อายุประมาณ 11 – 12 ปี นั่งรถไปเรียนที่ยานนาวาทุกวัน ศึกษา ฆ้องวงใหญ่และระนาดเอก เรียนเพลงเดี่ยวและเพลงหน้าพาทย์ พอเริ่มตีระนาดได้ บิดาเสียชีวิต ทำให้ที่คณะขาดคนตีระนาด จึงขอลาครูกลับไปทำลิเก เดินสาย ไปที่นครสวรรค์ กาญจนบุรี ฯลฯ มีลิเกคณะบุษบาให้ครูดนัยไปตีระนาด ก็ได้รู้จักกับครูมนัส ตาดสุวรรณ เป็นคนต่อเพลงเดี่ยวให้ ช่วงอายุ 17 – 18 ปี เริ่มต่อเพลงสารถี เชิดนอก ลาวแพน เริ่มหัดวิธีบรรเลงแบบคาบลูกคาบดอก พอครูพิมพ์เสียชีวิต ก็ศึกษาดนตรีกับครูวีนัส แก้วกนก(ปิ๊ก) ทำงานอยู่ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต เป็นคนฆ้องของวงกรุงเทพมหานคร เป็นคนระนาดของบ้านครูสกล แก้วเพ็ญกาศ ต่อเพลงมอญปี่พาทย์มอญให้และเว้นช่วงไปรับราชการทหาร พ.ศ.2524 ปลดจากทหาร ปีพ.ศ. 2526 เป็นระยะเวลา 2 ปี ครูวีนัส ได้ฝากให้ต่อเพลงกับครู บุญยงค์ เกตุคง และครูพินิจ ฉายสุวรรณ พอครูบุญยงค์ และครูบุญยังปลดเกษียน ก็มีตำแหน่งทางราชการว่าง ครูวีนัสฝากให้นายดนัย รับราชการแทนครูบุญยัง เกตุคงที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ครูบุญยงค์ ต่อเพลงเดี่ยวอาหนู 2 ราง และเพลงขิมใหญ่ทางระนาดเอก ให้และศึกษาเพลงหน้าพาทย์เพิ่มเติมกับ ร้อยตรีสุรินทร์ ศรทอง ศึกษาซออู้และซอด้วง จากครูบุญชู ทองเชื้อ ซึ่งเป็นอาจารย์อยู่ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต เพลงแรกที่เรียนคือ เพลงจระเข้หางยาวส่วนจะเข้ครูพินิจไม่ให้เล่น เพราะกลัวว่าข้อจะเสีย ตีระนาดไม่ได้

เครื่องดนตรีที่ครูดนัย ถนัดและสามารถเล่นได้ดีที่สุด คือ ระนาดเอก นอกจากนี้ยังเรียน ระนาดเอก, ฆ้องวงเล็ก, ฆ้องวงใหญ่, ระนาดทุ้ม, ซออู้, ซอด้วง

ประสบการณ์ในการเล่นดนตรี

1. เป็นอาจารย์พิเศษสอนโรงเรียนในสังกัดของกรุงเทพมหานคร คือโรงเรียนราชบูรณะ 4 ปีและวัดกัลยามิตาวาส 2 ปี สอนปี่พาทย์ กลองยาว อังกะลุง ฯลฯ

2. แสดงดนตรี งาน “ขวัญเอย ขวัญมา สู่ขวัญกำสรวลสมุทร ขุดอดีตอันดามัน” ศูนย์สังคีตศิลป์สัญจร ครั้งที่ 17 ณ โรงละครแห่งชาติ วันจันทร์ที่ 31 มกราคม 2548

3. 10 กรกฎาคม 2549 บรรเลงดนตรีในโครงการสถาบันสุวรรณภูมิ รายการ “เพลงดนตรีไทยในศาลาวัด” พาทย์ฆ้องสุวรรณภูมิ เป็นพุทธบูชาในวันอาสาฬหบูชาและเข้าพรรษา

ณ วัดเทพธิดาราม ถนนมหาไชย แขวงสำราญราษฎร์ (ประตูผี) เขตพระนคร กรุงเทพฯ วงปี่พาทย์ไม้แข็งกรุงเทพมหานคร ในความควบคุมของครูชาตรี อบนวล

4. วันอังคารที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2550ร่วมบรรเลงดนตรีไทย (ระนาดเอก) ในการแสดงดนตรีไทย พรรณา เพื่อเข้าถึงพุทธบารมี ครั้งแรก ในประเทศไทย เรื่อง “ดนตรีไทยพรรณนาชุดปฐมสมโพธิ”

5. ประชันปี่พาทย์ที่วัดพระพิเรนท์

รางวัลเกียรติคุณ

1. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ประกวดดนตรีแสงทิพย์ประลองปี่พาทย์ ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล

2. รางวัล ชนะเลิศ ประกวดดนตรีแสงทิพย์ประลองปี่พาทย์ ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล

การการประพันธ์เพลง

นายดนัย มุ่งเยียวยาได้ประพันธ์เพลง เทวาประสิทธิ์ 2 ชั้น นำทำนองมาเป็นทำนองแขก

ภาพที่ 3 นายชาญชัย เดชแจ่ม

นายชาญชัย เดชแจ่ม

1. ประวัติส่วนตัว

นายชาญชัย เดชแจ่ม เกิดที่จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 ปัจจุบันอายุ 27 ปี บิดาชื่อ นายธงชัย เดชแจ่ม มารดาชื่อ นางเฉล่า เดชแจ่ม มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ มีพี่น้องรวม 1 คนคือ นางสาวอารีรัตน์ เดชแจ่ม ที่อยู่ปัจจุบัน 98 หมู่ 5 ตำบลปลายยาว อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ระดับการศึกษาสูงสุดระดับอนุปริญญา

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายชาญชัย เดชแจ่ม ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 3 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ฆ้องวงใหญ่ ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และสอนดนตรีไทยที่โรงเรียนยอเซฟอู่ทอง ศูนย์ไทย - ญี่ปุ่น

3. การศึกษาดนตรี

นายชาญชัย เดชแจ่ม ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายธวัฒ สุขใย และได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มเติมจากครูสมศักดิ์ เนตรสว่าง และครูสุวรรณ โตล่ำ เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงใหญ่นอกจากนี้ยังสามารถเล่น เครื่องหนัง และโปงลางได้อีกด้วย

ภาพที่ 4 นายดุลยชาติ อบนวล

นายดุลยชาติ อบนวล

1. ประวัติส่วนตัว

นายดุลยชาติ อบนวล เกิดที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2520 ปัจจุบันอายุ 30 ปี บิดาชื่อ นายชาตรี อบนวล มารดาชื่อ นางฉันทินี อบนวล มีพี่น้อง 2 คนคือ

1. นายดุลยชาติ อบนวล
2. นางสาวฉันทินี อบนวล

นายดุลยชาติ อบนวล สมรสกับ นางพรสุด นวลยงค์ มีบุตร 1 คน ที่อยู่ปัจจุบัน 65 หมู่ 1 ตำบลปลายยาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ระดับการศึกษาสูงสุด ครุศาสตร์บัณฑิตดนตรีศึกษา

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายดุลยชาติ อบนวล ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 3 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดทุ้ม ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่ชมรมศิลปวัฒนธรรม

3. การศึกษาดนตรี

นายดุลยชาติ อบนวล ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูชาตรี อบนวล ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ตามลำดับ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงใหญ่ เคยแข่งขันทางดนตรี เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ ระนาดทุ้มปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดเอก

ภาพที่ 5 นายสุพจน์ ศุขสายชล

นายสุพจน์ ศุขสายชล

1. ประวัติส่วนตัว

นายสุพจน์ ศุขสายชล เกิดที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2504 ปัจจุบันอายุ 46 ปี บิดาชื่อ นายลิขิต ศุขสายชล มารดาชื่อ นางทวีทรัพย์ ศุขสายชล มีพี่น้องรวม 7 คน ที่อยู่ปัจจุบัน 307/57 หมู่ 5 แขวงทุ่งครุ อำเภอทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด วิทยาลัยนาฏศิลป์ชั้นต้น

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสุพจน์ ศุขสายชล ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ เครื่องหนัง ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และเคยถ่ายทอดทางดนตรีที่ มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

3. การศึกษาดนตรี

นายสุพจน์ ศุขสายชล ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายเขียน ศุขสายชล เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุด เครื่องหนัง แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย

เพราะสืบทอดต่อจากบรรพบุรษ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนดนตรีไทยเพิ่มจากครูสุพจน์โตสง่า เรียนทั้งหมด 6 เครื่องมือคือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ปี่ เครื่องหนัง เคยแข่งขันทางดนตรีในต่างประเทศที่เยอรมัน บรรเลงหมู่ เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ เครื่องหนัง ผลการแข่งขัน ได้รางวัลชนะเลิศ ปัจจุบันเป็นสมาชิกวงบอยไทย และวงกังสดาล

ภาพที่ 6 นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ

นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ

1. ประวัติส่วนตัว

นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ เกิดที่ 15 บ้านวัดปราโมทย์ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2502 ปัจจุบันอายุ 48 ปี บิดาชื่อ นายง่วน อินทร์ประดับ มารดาชื่อ นางอารี อินทร์ประดับ มีพี่น้อง 4 คนคือ

1. นางเรณู ผึ้งทอง
2. นายประดิษฐ อินทร์ประดับ
3. นางสมบุญ ทองเนียม
4. นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ

นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ มีบุตร 1 คนคือ นางสาวธีราพร กิตติโสภาพันธุ์ ที่อยู่ปัจจุบัน 6003/65 ถนนประชาสงเคราะห์ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 ระดับการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

2. ประวัติด้านการทำงาน

นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ จะเข้ ขับร้องเพลงไทย ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และสอนดนตรีให้กับเยาวชนและผู้ที่ให้ความสนใจด้านดนตรี ณ ศูนย์เยาวชนไทย - ญี่ปุ่น เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

3. การศึกษาดนตรี

นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ ศึกษาดนตรีตั้งแต่อายุ 6 ขวบ จากครูคนแรกคือ นายง่วน อินทร์ประดับ ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ เครื่องมือที่ถนัดที่สุด ฆ้องวงใหญ่ สามารถตีระนาดทุ้ม จะเข้ และฆ้องวงเล็กได้อีกด้วย

ภาพที่ 7 นายประสิทธิ์ วงษ์นิล

นายประสิทธิ์ วงษ์นิล

1. ประวัติส่วนตัว

นายประสิทธิ์ วงษ์นิล เกิดที่ จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ปัจจุบันอายุ 28 ปี บิดาชื่อพะเยาว์ วงษ์นิล มารดาชื่อ นางลัดดา วงษ์นิล มีพี่น้อง 2 คนคือ

1. นางสุนทรี มีสันทัด
2. นายประสิทธิ์ วงษ์นิล

ที่อยู่ปัจจุบัน 38/1 หมู่ 5 ตำบลพิกุลทอง อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี 16140

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายประสิทธิ์ วงษ์นิลประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งคีตศิลปิน 3 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ขับร้องเพลงไทย ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

นายประสิทธิ์ วงษ์นิล ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูบุญสม ทรัพย์สิน หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้ว ได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มกับ ครูสุรชัย สีบุปผา, ครูแจ้ง คล้ายสีทอง, ครูนงนุช สุนทรสุข, ครูกัลยา โลหิตาจล, ครูจิรภา ดวงสร้อย,ครูดวงเนตร ดุริยพันธ์, ครูทัศนีย์ ขุนทอง, ครูวิมล เผยเผ่าเย็น, ครูประคอง ชรานุภาพ, ครูอนงค์ ศรีไทยพันธุ์ และครูอัมพร โสวัตร์ เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฉิ่ง แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะบิดาเป็นนักดนตรี และตนเองก็ชอบที่จะเดินทางสายศิลป์ เคยแข่งขันทางดนตรี ในการสอบชิงทุนพระยานริศรานุวัติวงศ์เข้าร่วมในลักษณะขับร้องเดี่ยวนอกจากนี้ยังสามารถ ขับร้อง ประกอบการแสดงโขน, ละคร, ระบำ ขับร้องเพลงพื้นเมือง เช่นเพลงฉ่อย , ลำตัด และขับเสภา

ภาพที่ 8 นายวิมล เผยเผ่าเย็น

นายวิมล เผยเผ่าเย็น

1. ประวัติส่วนตัว

นายวิมล เผยเผ่าเย็นเกิดที่ 42 ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ปัจจุบันอายุ 58 ปี บิดาชื่อนายผ่อง เผยเผ่าเย็น มารดาชื่อ นางลม้าย เผยเผ่าเย็น มีพี่น้อง 4 คนคือ

1. นายพโยม เผยเผ่าเย็น
2. นางเจริญ ชูจันทร์
3. นางวิไลลักษณ์ ไกรพันธุ์
4. นายวิมล เผยเผ่าเย็น

นายวิมล เผยเผ่าเย็น สมรสกับ นางสมสิน เผยเผ่าเย็น มีบุตร 4 คนคือ นายภิญโญ เผยเผ่าเย็น นายธรรศภณ เผยเผ่าเย็น นางสาววารุวรรณ เผยเผ่าเย็น และเด็กหญิงอินทิรา เผยเผ่าเย็น ที่อยู่ปัจจุบัน 201/1 ถนนเขางู ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ระดับการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายวิมล เผยเผ่าเย็น ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ขับร้องเพลงไทยเดิม ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และเป็นสมาชิกคณะดนตรีชื่อ รวมศิษย์บรรเลง ราชบุรี เจ้าของคณะคือนายอุดมศักดิ์ พรหมบุรี ตำแหน่งในวงดนตรีคือ นักร้อง ประสบการณ์ด้านการทำงานอื่น ๆ คือ มีกิจการค้า ด้านถมที่ดิน และค้าขายระบบครอบครัว

3. การศึกษาดนตรี

นายวิมล เผยเผ่าเย็น ศึกษาดนตรีครั้งแรกเมื่ออาย 10 ปี จากครูคนแรกคือครูรวม พรหมบุรี หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้ว ได้เรียนต่อเพลงเพิ่มจากครูละเอียด เผยเผ่าเย็น, ครูบุญยงค์ เกตุคง,

ครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์, ครูบุญยัง เกตุคง, ครูช่อ อากาศโปร่ง, ครูมนเฑียร สมานมิตร, ครูอุ่น บัวเอี่ยม, ครูพินิจ ฉายสุวรรณ, ครูแจ้ง คล้ายสีทอง, ครูหยด ผลเกิด, ครูจันทนา พิจิตรคุรุการณ์, ครูพุ่ม เผยเผ่าเย็น เรียนทั้งหมด 10 เครื่องมือ ประกอบด้วย ระนาดเอก, ระนาดทุ้ม, ฆ้องวงใหญ่, ฆ้องวงเล็ก, กลองแขก, ตะโพนไทย - มอญ, กลองทัด, ซอด้วง, ซออู้เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทยเพราะตระกูลเป็นนักร้องนักดนตรี และ เครื่องมือ ที่ถนัดที่สุด ระนาดทุ้มเคยแข่งขันทางดนตรีในงานประชันวงปี่พาทย์หน้าพระที่นั่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยมหิดล 23 ตุลาคม 2528 เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่

นายวิมล เผยเผ่าเย็น มีผลงานด้านการประพันธ์เพลงเถาเพลงแรกคือ แขกกล่อมลูก เถา เนื้อเพลง เราสู้ประพันธ์เพลงเถาไว้ 10 เพลง เพลงสองชั้น 100 กว่าเพลง และเพลงมออญต่างๆ ที่นาฏดนตรี(ลิเก) ใช้ร้องและแสดง ประพันธ์เพื่อให้เพลงไทยจะได้เพิ่มขึ้นและใช้นักดนตรีรุ่นหลัง ได้ใช้ต่อไป

ภาพที่ 9 นายชัยยันต์ คลังศรี

นายชัยยันต์ คลังศรี

1. ประวัติส่วนตัว

นายชัยยันต์ คลังศรี เกิดเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ปัจจุบันอายุ 32 ปี บิดาชื่อ นายเยี่ยม คลังศรี มารดาชื่อ นางแต้ม ขาวละออ มีพี่น้อง 5 คน

นายชัยยันต์ คลังศรี สมรสกับ นางนาฏศิลป์ คลังศรี ที่อยู่ปัจจุบัน 1354/85 ซอยจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายชัยยันต์ คลังศรี ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ปี่ ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

นายชัยยันต์ คลังศรี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายเยี่ยม คลังศรี ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้ว ได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจาก ครูอวยชัย สิทธิโชค, ครูนิติ เอมโอด, ครูชาตรี อบนวล, ครูสุวัติ อัฐกฤษ, ครูถาวร รักษาวงศ์ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุด ปี่ใน

ภาพที่ 10 นายศุภกิจ สมานมิตร

นายศุภกิจ สมานมิตร

1. ประวัติส่วนตัว

นายศุภกิจ สมานมิตร เกิดที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2504 ปัจจุบันอายุ 46 ปี บิดาชื่อ นายมณเฑียร สมานมิตร มารดาชื่อ นางสำรวย สมานมิตร มีพี่น้อง 3 คนคือ

1. นายสุธีร์ สมานมิตร
2. นายพิทักษ์ สมานมิตร
3. นายศุภกิจ สมานมิตร

นายศุภกิจ สมานมิตร สมรสกับ นางคำนึง สมานมิตร มีบุตร 3 คนคือ นางสุชิดา สมานมิตร นายสราวุธ สมานมิตร เด็กหญิงกุลวดี สมานมิตร ที่อยู่ปัจจุบัน 301/13 หมู่ 5 แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด ม.ศ. 3

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายศุภกิจ สมานมิตร ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 5 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ฆ้องวงใหญ่ ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

ครูศุภกิจ สมานมิตร ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายมณเฑียร สมานมิตร ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงใหญ่ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูสุพจน์ โตสง่า

ภาพที่ 11 นายสมพงษ์ พงษ์พรหม

นายสมพงษ์ พงษ์พรหม

1. ประวัติส่วนตัว

นายสมพงษ์ พงษ์พรหม เกิดที่ จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2504 ปัจจุบันอายุ 46 ปี บิดาชื่อ นายลำพู พงษ์พรหม มารดาชื่อ นางบุญช่วย พงษ์พรหม มีพี่น้อง 4 คนคือ

1. นายอำพล พงษ์พรหม
2. นายสมพงษ์ พงษ์พรหม
3. นายไพศาสล พงษ์พรหม
4. ไม่ทราบชื่อ

นายสมพงษ์ พงษ์พรหม สมรสกับ นางบุญมี พงษ์พรหม มีบุตร 2 คนคือ นางสาวสุดาพัชร์ พงษ์พรหม และเด็กชายชาทาวัฒน์ พงษ์พรหม ที่อยู่ปัจจุบัน 97 ซอยจันทร์ 43 แยก 22-3-3 (ฝั่งซ้าย) แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสมพงษ์ พงษ์พรหม ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ เครื่องหนัง และฆ้องวงใหญ่ ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

นายสมพงษ์ พงษ์พรหม ศึกษาดนตรีตั้งแต่อายุ 7 ปี จากครูคนแรกคือ ครูเต็ม พงษ์พรหม เครื่องมือแรกที่หัดคือฆ้องวงใหญ่ แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรี เพราะว่าพ่อเป็นดนตรีไทย บิดาเลยให้หัดกับลุง หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้ว ได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูสุพจน์ โตสง่า, ครูช่อ อากาศโปร่ง, ครูสมพงษ์ โรหิตาจล, ครูสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง และเครื่องมือที่ถนัดที่สุด เครื่องหนัง และฆ้องวงใหญ่ เคยแข่งขันทางดนตรีในงานแสงทิพย์ประลองปี่พาทย์เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ

เครื่องหนัง ผลการแข่งขันชนะเลิศ ได้รับพระราชทานรางวัลจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

นายสมพงษ์ พงษ์พรหม เป็นสมาชิกวงฟองน้ำ เจ้าของวงคือ อาจารย์บรูซ แกสตัน ตำแหน่งในวงดนตรีคือ เครื่องหนัง และเคยถ่ายทอดบันทึกข้อมูลเพลงไทย ให้กับศูนย์ข้อมูลแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 12 นายสุฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม

นายสุฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม

1. ประวัติส่วนตัว

นายสุฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม เกิดที่ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2518 ปัจจุบันอายุ 32 ปี บิดาชื่อ นายจงกล พงษ์พรหม มารดาชื่อ นางอุดม พงษ์พรหม มีพี่น้อง 2 คนคือ

1. นายกฤษฎิ์ชนม์ พงษ์พรหม
2. นางสาวกัญทิมา พงษ์พรหม

ที่อยู่ปัจจุบัน 64/3 หมู่ 4 ถนนปู่เจ้าสมิงพราย ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130 ระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสุฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 3 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดเอก ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และเคยสอนที่โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย ในปี พ.ศ.2540 - 2541, โรงเรียนอำนวยวิทย์ (พระประแดง) ปี พ.ศ. 2541- 2545, โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ (กาญจนบุรี) ปี พ.ศ. 2545-2547, โรงเรียนหลักสูตรการดนตรีกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2548 นอกจากนี้ยังเคยเผยแพร่วัฒนธรรม ต่างแดน ในประเทศมาเซีย, อินโนเซีย, สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่น ผลงานด้านวิชาการ พิมพ์โน้ตเพลงไทยใช้ในการสอน 7 เครื่องมือคือ ระนาดเอก ฆ้อง ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ย และขิม

3. การศึกษาดนตรี

นายสุฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายจงกล พงษ์พรหม ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ระนาดเอก หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูทองปลิว,ปู่เต็ม พงษ์พรหม, ครูมณเฑียร สมานมิตร, ครูศิริ นักดนตรี, ครูทองหล่อ เอี่ยมอิ่ม, ครูชาตรี อบนวล, ส.อ. ไชยชนะ เต๊ะอ้วน, ครูสมพงษ์ พงษ์พรหม, ครูฐปนีย์ อินทร์ประดับ, ครูศักรินทร์ สู่บุญ, ครูพันธ์ศักดิ์ วรรณคดี, ครูศันสนีย์ จาสุวรรณ, ครูสวิต ทับทิมศรี, ครูถาวร รักษาวงษ์, ครูสุวรรณ โตล่ำ และครูชนินทร์ ลัดดาอ่อน เรียนระนาดเอก, ระนาดทุ้ม, ฆ้องวงใหญ่, ฆ้องวงเล็ก, ขลุ่ย, ซอด้วง, ซออู้, จะเข้, ขิม, กลองแขก, โทน และรำมะนา ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรี “จงกล เมืองสมุทร” มีสมาชิกในวงประกอบด้วย นายจงกล พงษ์พรหม, นายสวัส แสงเทศ, นายสมโชค กลิ่นจำปา, นายอนันต์ กลิ่นจำปา, นายสุรชัย,นายสมฤกษ์ ฉายแสง, ปริญญา ช่างกลึงกูล, นายบรรจง คุณสมบัติ,นายพนม ผลดี, นายเด่น นรเอี่ยม, จันทร์ คุณสมบัติ,นายสุกฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม และนางสาวกัญทิมา พงษ์พรหม รับงานประเภท งานศพ งานบวช และงานมงคลทั่วไป

นายสุฤษฏิ์ชนม์ พงษ์พรหม เป็นสมาชิกวงฟองน้ำ เจ้าของวงดนตรีคือ อาจารย์บรูซ แกสตัน สมาชิกในวงประกอบด้วย นายสมพงษ์ พงษ์พรหม, นายสมจิตร สมพงษ์ และ นายดำรงศักดิ์ รับงานประเภทงานเลี้ยง งานสังสรรค์ทั่วไป

ภาพที่ 13 นายสุทัศน์ แก้วกระหนก

นายสุทัศน์ แก้วกระหนก

1. ประวัติส่วนตัว

นายสุทัศน์ แก้วกระหนก เกิดที่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2500 ปัจจุบันอายุ 50 ปี บิดาชื่อ นายจวง แก้วกระหนก มารดาชื่อ นางจำลอง แก้วกนก มีพี่น้อง 7 คน สถานภาพ สมรส มีบุตร 2 คน คือ นายวชิร แก้วกระหนก และนายทัศน์หทัย แก้วกระหนก ที่อยู่ปัจจุบัน 1354/75 ซอยจรัญ 57 แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700 ระดับการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาปีที่ 3

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสุทัศน์ แก้วกระหนก ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ เครื่องหนังทุกชนิด ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400, ศูนย์เยาวชนมีนบุรี, ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร(ไทย – ญี่ปุ่น), ศูนย์เยาวชนสวนอ้อย

3. การศึกษาดนตรี

นายสุทัศน์ แก้วกระหนก ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายจวง แก้วกระหนก ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ เครื่องหนัง และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ เครื่องหนัง หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูเจือ ตุ่นมณี, ครูสมพงษ์ โรหิตาจล, ครูสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง, ครูช่อ อากาศโปร่ง, ครูวีนัส แก้วกระหนก, ครูสน,ครูสุวรรณ โตล่ำ, ครูบุญชู รอดประสิทธิ์, ครูชาตรี อบนวล, ครูกฐิน วงษ์เชื้อ และครูพินิจ ฉายสุวรรณ เรียนตะโพน, กลอง, ฆ้อง, ฉิ่ง, ซออู้, ซอด้วง, ปี่, ขลุ่ย เคยเข้าร่วมแข่งขันทางดนตรีในงาน กสิกรไทย และงานแสงทิพย์ เครื่องมือที่ทำการแข่งขัน เครื่องหนัง ผลการแข่งขัน ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ

ภาพที่ 14 นายวินัย มั่นวิชาชัย

นายวินัย มั่นวิชาชัย

1. ประวัติส่วนตัว

นายวินัย มั่นวิชาชัย เกิดที่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2495 ปัจจุบันอายุ 55 ปี บิดาชื่อ นายโถม มั่นวิชาชัย มารดาชื่อ นางประชุม มั่นวิชาชัย สมรสกับ นางนิรมล มั่นวิชาชัย ที่อยู่ปัจจุบัน 11 หมู่ 2 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ระดับการศึกษาสูงสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายวินัย มั่นวิชาชัย ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ปี่และขลุ่ย ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

นายวินัย มั่นวิชาชัย ศึกษาดนตรีตั้งแต่อายุ 8 ขวบ จากครูคนแรกคือ ครูวิชิต ยิ้มสนิท และครูสกลแก้วเพ็ญกาศ เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ปี่ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูถวิลล รักษาวงษ์, ครูพินิจ ฉายสุวรรณ, ครูมณเทียร สมานมิตร, ครูชนะ ชำนิราชกิจ เรียนทั้งหมด 6 เครื่องมือด้วยกันคือ ฆ้องวงใหญ่, ระนาดทุ้ม, ปี่ใน, ปี่ชวา, ปี่มอญ และขลุ่ย เคยเข้าร่วมการแข่งขันทางดนตรีในงานไหว้ครูพระพิเรนท์ เข้าร่วมในลักษณะบรรรเลงเดี่ยวและเดี่ยว เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ ปี่ใน ปัจจุบันเป็นคณะครูทเม็น นุชทรัพย์ ตำแหน่งในวงดนตรีคือ ปี่ รับงานบรรเลงทุกประเภท ลูกศิษย์ของนายวิชัย มั่นวิชาชัยที่เป็นที่รู้จัก คือ นายปริญญา ช่างกลึงกูล และนายสมจิตร สมพงษ์ ผลงานทางด้านวิชาการ บันทึกข้อมูลทางด้านดนตรีไทยให้กับทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แรงบันดาลใจในการเล่นดนตรีคือชอบและรักดนตรีไทย

ภาพที่ 15 นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์

นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์

1. ประวัติส่วนตัว

นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์ เกิดที่ จังหวัดอ่างทอง เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2508 ปัจจุบันอายุ 42 ปี บิดาชื่อ นายเจริญ ทัพพันธุ์ มารดาชื่อ นางทองสืบ ทัพพันธุ์ มีพี่น้อง 10 คน ที่อยู่ปัจจุบัน แฟลต 9 ดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 5 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดทุ้ม ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

3. การศึกษาดนตรี

นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์ ศึกษาดนตรีตอนอายุ 12 ปี จากครูคนแรกคือ ครูเสวย สังข์ทอง เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ระนาดทุ้ม หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ, ครูมณเทียร สมานมิตร, ครูนิคม รักขุมแก้ว, ครูชาตรี อบนวล, ครูสุวรรณ โตล่ำ เรียนทั้งหมด 4 เครื่องมือคือ ระนาดเอก, ระนาดทุ้ม, ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก เคยเข้าร่วมการแข่งขันทางดนตรีในงาน แสงทิพย์ ประลองปี่พาทย์ เข้าร่วมในลักษระบรรเลงหมู่ เครื่องมือที่ทำการแข่งขัน ขับร้อง ผลการแข่งขัน ชนะเลิศ

ภาพที่ 16 นายสมจิตร สมพงษ์

นายสมจิตร สมพงษ์

1. ประวัติส่วนตัว

นายสมจิตร สมพงษ์ เกิดที่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2507 ปัจจุบันอายุ 43 ปี บิดาชื่อ นายบุญยืน สมพงษ์ มารดาชื่อ นางทองห่อ สมพงษ์ มีพี่น้อง 3 คนคือ

1. นายสมจิตร สมพงษ์
2. นายสมชาย สมพงษ์
3. นายสมใจ สมพงษ์

ครูสมจิตร สมพงษ์ สมรสกับ นางอรทัย นักปี่ ที่อยู่ปัจจุบัน 72/390 หมู่บ้านพระปิ่น 2 ซอย 23 ถนนศาลาธรรมสพน แขวงศาลาธรรมสพน เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสมจิตร สมพงษ์ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 5 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ปี่ ที่สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กลุ่มงานดุริยางค์ไทย ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400 และเป็นวิทยากรสอนเด็กนักเรียนตั้งแต่เข้าทำงาน เมื่อ พ.ศ. 2537

3. การศึกษาดนตรี

นายสมจิตร สมพงษ์ ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ นายบุญยืน สมพงษ์ (บิดา) และนางทองห่อ สมพงษ์ (มารดา) เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ปี่ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากนายสมหมาย เกิดมงคล (น้า), ครูชนะ ชำนิราชกิจ ฯลฯ ความสามารถในด้านดนตรี เล่นเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิด โดยเฉพาะ ระนาดเอก, ปี่, ระนาดทุ้ม แต่งเพลง ทักษะการบรรเลงแต่ละเครื่องมือ ร้องเพลงไทย ทักษะการร้องรำทำเพลง ประสบการณ์ การประชันวง การแข่งขัน ระเบียบการ ยุทธวิธีการเอาชนะคู่ต่อสู้

เป็นวิทยากรสาธิต แนะนำ ทำให้ดู กับทุก ๆ คนเป็นนิจเคยเข้าร่วมการแข่งขันทางดนตรีในงานประชัน 3 วง ที่ศูนย์มนุยวิทยา เข้าร่วมในลักษณะการบรรเลงเดี่ยวและหมู่ เครื่องมือที่ทำการแข่งขัน คือ ปี่ ผลการแข่งขัน ชนะเลิศ แรงบันดาลใจในการรเรียนดนตรีไทย เริ่มเรื่องจากสายเลือดรากเหง้าของนายสมจิตร สมพงษ์ เป็นดนตรีไทยทั้งหมด อาจจะเป็นเพราะเกิดมาเห็นบิดา มารดา เป็นผู้มีความสามารถทางด้านนี้ ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ “ดุริยทิพย์” สมาชิกในวงประกอบด้วยพี่น้อง เพื่อนฝูง และลูกหลาน รับงานประเภทงานโชว์, งานพิธี, จัดเลี้ยง และแต่งเพลง

ภาพที่ 17 นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน

นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน

1. ประวัติส่วนตัว

นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน เกิดที่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508 ปัจจุบันอายุ 43 ปี บิดาชื่อ นายบุญยง เต๊ะอ้วน มารดาชื่อ นางกัญญา โรหิตาจล มีพี่น้อง 11 คนคือ จ.ส.อ. ยงยุทธ เต๊ะอ้วน, ส.อ.ไชยชนะ เต๊ะอ้วน, นางยุพา เต๊ะอ้วน ที่เหลือผู้ให้สัมภาษณ์ จำชื่อไม่ได้

นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน สมรสกับ นางปุณกริพา เต๊ะอ้วน มีบุตร 1 คนคือ นางสาวรติวรรณ เต๊ะอ้วน ที่อยู่ปัจจุบัน 108/56 หมู่ 6 ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ระดับการศึกษาสูงสุด ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิทยาลัยนาฏศิลป์

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดเอก ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลงานด้านวิชาการ กำลังดำเนินการ และสอนที่ศูนย์เยาวชน หัวลำโพงและที่กลุ่มงานดนตรีไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว

3. การศึกษาดนตรี

นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 11 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูสกล แก้วเพ็ญกาศ เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ระนาดเอก หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูบุญยงค์ เกตุคง, ครูบุญยัง เกตุคง, ครูชาตรี อบนวล, ครูทนง แจ่มวิมล, ครูดุษฎี มีป้อม และครูสมพงษ์ โรหิตาจล เรียนทั้งหมด 4 เครื่องมือคือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก และฆ้องวงใหญ่ แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะทางครอบครัวเป็นนักดนตรี ปัจจุบันเป็นสมาชิกคณะดนตรีชื่อ ศิษย์เก่าเกตุคงรุ่นเล็ก

ภาพที่ 18 นายโชคชัย นิลสุวรรณ

นายโชคชัย นิลสุวรรณ

1. ประวัติส่วนตัว

นายโชคชัย นิลสุวรรณ เกิดที่ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2520 ปัจจุบันอายุ 31 ปี บิดาชื่อ นายจันศรี นิลสุวรรณ มารดาชื่อ นางสมมัคร นิลสุวรรณ มีพี่น้อง 4 คน คือ นายธรรม นิลสุวรรณ นายสอน นิลสุวรรณ นายสันติ นิลสุวรรณ และนายโชคชัย นิลสุวรรณ ที่อยู่ปัจจุบัน 98/38 หมู่บ้านสุภาวัลย์ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ระดับการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาปีที่ 4

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายโชคชัย นิลสุวรรณ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ โปงลาง ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร เคยสอนที่โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยเพชรบูรณ์ และศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

3. การศึกษาดนตรี

นายโชคชัย นิลสุวรรณ เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูอำนาจ นามโส เครื่องมือแรกที่หัดคือ แคน และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ แคน หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูเปลื้อง ฉายรัศมี, ครูทูลทองใจ ซึ่งรัมย์ และครูวัลลพ สุวรรณรูป เรียนทั้งหมด 4 เครื่องคือ พิณ แคน โหวด และโปงลาง เคยเข้าร่วมการแข่งขันดนตรีในงานมหาวิทยาลัยมหิดล เข้าร่วมในลักษณะการบรรเลงเดี่ยว เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ แคน ผลการแข่งขัน เข้ารอบตัดเชือก แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะชอบในเสียงดนตรี ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ อีสาน บราเธอร์ สมาชิกในวงประกอบด้วย นักดนตรี 6 คน รำอีสาน 8 คน รับงานประเภทงานทั่วไป

ภาพที่ 19 นายเอราวรรณ บุญสนาน

นายเอราวรรณ บุญสนาน

1. ประวัติส่วนตัว

นายเอราวรรณ บุญสนาน เกิดที่ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2522 ปัจจุบันอายุ 29 ปี บิดาชื่อ นิคม บุญสนาน มารดาชื่อ นางทวี บุญสนาน มีพี่น้อง 4 คน ที่อยู่ปัจจุบัน 125 ถนนอนรรฆนาค อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 ระดับการศึกษาสูงสุด วิทยาลัยนาฏศิลป์

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายเอราวรรณ บุญสนาน ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ดนตรีพื้นบ้าน ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และสอนที่ศูนย์เยาวชนหัวลำโพง ผลงานด้านวิชาการ คือ เพลงโปงลางพื้นบ้านอีสาน ประพันธ์เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จักกับคำว่า ดนตรีพื้นบ้านอีสาน

3. การศึกษาดนตรี

นายเอราวรรณ บุญสนาน เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ โปงลาง หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียน หรือต่อเพลงเพิ่มจากครูที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ เรียนทั้งหมด 9 เครื่องมือคือ พิณ เบส โปงลาง โหวด

แคน ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก และฆ้องวงใหญ่ แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะชอบการแสดง หมอลำ ลิเก โปงลางและคิดว่าตัวเองเป็นพระเอก ปัจจุบันเป็นสมาชิกคณะดนตรีชื่อ เดอะโปงลาง รับงานทั่วไป เคยแข่งขันทางดนตรีในงาน สังคีตศาลา เข้าร่วมในลักษณะบรรเลงหมู่ ผลการแข่งขัน ชนะเลิศ

ภาพที่ 20 นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี

นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี

1. ประวัติส่วนตัว

นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี เกิดที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2523 ปัจจุบันอายุ 28 ปี บิดาชื่อ นายสมชัย กรุดมินบุรี มารดาชื่อ นางอัมพร กรุดมินบุรี มีพี่น้อง 8 คนคือ นางสาววัลลภา กรุดมินบุรี นางสาวสุดารัตน์ กรุดมินบุรี นายรัตนภูมิ กรุดมินบุรี นายศิริกุล กรุดมินบุรี นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี นางสาวขวัญเรือน กรุดมินบุรี นายสมพล กรุดมินบุรี และนางสาวเชอรี่ กรุดมินบุรี ที่อยู่ปัจจุบัน 4561 ถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

2. ประวัติด้านการทำงาน

นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ขับร้อง ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และเคยสอนที่โรงเรียนแก้วสว่างวิทยาคลองสอง

3. การศึกษาดนตรี

นางสาวสขวัญดาว กรุดมินบุรี เรียนทั้งหมด 4 เครื่องมือ ซะล้อ ซอ ซึง สิ่งที่ถนัดที่สุด คือ การขับร้องเพลงไทย หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูวิมล เผยเผ่าเย็น, ครูฐปนีย์ อินทร์ประดับ ฯลฯ

ภาพที่ 21 นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ

นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ

1. ประวัติส่วนตัว

นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ เกิดที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2523 ปัจจุบันอายุ 28 ปี บิดาชื่อ นายทวัฒน์ คำศิริ มารดาชื่อ นางคนึง คำศิริ มีพี่น้อง 2 คน คือทัศนีย์วรรณ คำศิริ และนายทัศนัย คำศิริ ที่อยู่ปัจจุบัน 31/3 หมู่ 4 ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ประวัติด้านการทำงาน

นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งคีตศิลปิน 4 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ขับร้อง ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร สอนที่ชมมรมผู้สูงอายุดินแดง และโรงเรียนดนตรีกรุงเทพมหานคร

3. การศึกษาดนตรี

นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรก คือครูจารี หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูมนตรี, ครูปกครอง, ครูมยุรี, ครูนุจิรา, ครูอาภาภรณ์ และครูศิริ เรียนทั้งหมด 3 เครื่องคือ ขิม ซออู้ และฆ้องวงใหญ่ สิ่งที่ถนัดที่สุดคือ ขับร้อง สาเหตุในการเรียนดนตรีไทย เพราะบิดาบังคับให้เรียน

ภาพที่ 22 นายธเนตร แสวงศิลป์

นายธเนตร แสวงศิลป์

1. ประวัติส่วนตัว

นายธเนตร แสวงศิลป์ เกิดที่ จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2521 ปัจจุบันอายุ 30 ปี บิดาชื่อ นายจำเนียร แสวงศิลป์ มารดาชื่อ นางสมศักดิ์ แสวงศิลป์ มีพี่น้อง 2 คน คือ นายมาโนช แสวงศิลป์ และนายก้าวหน้า แสวงศิลป์ ที่อยู่ปัจจุบัน 50/62 ตำบลปลายยาว อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ระดับการศึกษาสูงสุด วิทยาลัยบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายธเนตร แสวงศิลป์ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 3 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ฆ้องวงใหญ่ ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และสอนที่โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

3. การศึกษาดนตรี

นายธเนตร แสวงศิลป์ เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูอำนาจ นามโส เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงใหญ่ ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อจำเนียร แสวงศิลป์สมาชิกในวงประกอบด้วยบุคคลในครอบครัว รับงานประเภท งานทั่วไป เช่น งานบวช งานศพ งานแต่ง ฯลฯ

ภาพที่ 23 นายสุริยา พงษ์นะเรศ

นายสุริยา พงษ์นะเรศ

1. ประวัติส่วนตัว

นายสุริยา พงษ์นะเรศ เกิดที่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2506 ปัจจุบันอายุ 45 ปี บิดาชื่อ นายสุรพล พงษ์นะเรศ มารดาชื่อ นางสังเวียน พงษ์นะเรศ ที่อยู่ปัจจุบัน 7 ฌ หมู่ 4 ตรอกหมู่บ้านเขตขยายใหญ่ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด มัธยมปลาย

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสุริยา พงษ์นะเรศ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 5 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ เครื่องหนัง ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

3. การศึกษาดนตรี

นายสุริยา พงษ์นะเรศ เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 10 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ตาเลี่ยม ชวนชม เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ เครื่องหนัง หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูทองคำ แสงศรี, ครูกาหลง พึ่งทองคำ, ครูสำราญ เกิดผล, ครูสุทัศน์ แก้วกระหนก, ครูชาตรี อบนวล และครูสมพงษ์ พงษ์พรหม เรียนทั้งหมด 4 เครื่องมือคือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องหนัง แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะบิดามารดาสอนให้เรียนดนตรีตั้งแต่เล็ก

ภาพที่ 24 นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน

นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน

1. ประวัติส่วนตัว

นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน เกิดที่ ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดอยุธยา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2500 ปัจจุบันอาย 51 ปี บิดาชื่อ นายเสนอ ลัดดาอ่อน มารดาชื่อ นางมะลิ ลัดดาอ่อน มีพี่น้อง 4 คนคือ นายศักดิ์ชัย ลัดดาอ่อน นายสมชาย ลัดดาอ่อน นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน และนางนิพา ถนอมรูป ที่อยู่ปัจจุบัน 163/39 หมู่ 1 ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ระดับการศึกษาสูงสุด ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.ว.ช.)

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 5 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ฆ้องวงเล็ก ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และสอนที่โรงเรียนวัดดวงแข ศูนย์เยาวชนเทเวศร์ และศูนย์เยาวชนไทย - ญี่ปุ่น

3. การศึกษาดนตรี

นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูเสนอ ลัดดาอ่อน (บิดา) เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงเล็ก หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ และครูชาตรี อบนวล แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะใจชอบ ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ ส.ท่าหลวง สมาชิกในวงประกอบด้วย นายเสมอ ลัดดาอ่อน, นายเกรียงไกร ศรีสุวรรณ, นายเอ๋ ศรีสุวรรณ, นายจารึก ศรีสุวรรณ, นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน, นายปั่น, นายปลูก และนายพร้อม รับงานประเภท งานแต่ง งานบวช และงานศพ

ภาพที่ 25 นายถาวร รักษาวงษ์

นายถาวร รักษาวงษ์

1. ประวัติส่วนตัว

นายถาวร รักษาวงษ์ เกิดที่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2505 ปัจจุบันอายุ 46 ปี บิดาชื่อ นายถวิล รักษาวงษ์ มารดาชื่อ นายเขียน รักษาวงษ์ มีพี่น้อง 5 คนคือ นายถาวร รักษาวงษ์, นายชัชวาล รักษาวงษ์, นางสาวสวนีย์ รักษาวงษ์, นางสาววัฒนา รักษาวงษ์ และนายทวีศิลป์ รักษาวงษ์

นายถาวร รักษาวงษ์ สมรสกับ นางรัตนา รักษาวงษ์ มีบุตร 1 คนคือ เด็กหญิงธัญญา รักษาวงษ์ ที่อยู่ปัจจุบัน 74/4 ม.3 ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายถาวร รักษาวงษ์ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ฆ้องวงใหญ่ ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2543 – 2544 สอนดนตรีให้กับสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน สอนที่ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดงและสอนดนตรีไทยในโครงการอบรมดนตรีไทยของกลุ่มงานดนตรีไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ลูกศิษย์ที่เป็นที่รู้จักนายทิวากรภู่ศรีและนายสาธิตเต็มมรักษ์ผลงานด้านวิชาการบรรเลงบันทึกเสียงเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงจำนวน 84 เพลง ให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารีฯ ทรงมีพระชนม์มายุ 48 พรรษา

3. การศึกษาดนตรี

นายถาวร รักษาวงษ์ เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 8 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูสกล แก้วเพ็ญกาศ เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงใหญ่ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ, ครูมณเฑียร สมานมิตร, ครูหยด ผลเกิด, ครูชาตรี อบนวล และครูสุรินทร์ สงค์ทอง เรียนทั้งหมด 3 เครื่อง คือ ฆ้องวงใหญ่ ระนาดทุ้ม และระนาดเอก เคยเข้าร่วมการแข่งขันดนตรี ในงานประกวดดนตรี

แสงทิพย์ประลองปี่พาทย์เข้าร่วมในลักษณะการบรรเลงหมู่ เครื่องมือที่ทำการแข่งขันคือ ฆ้องวงใหญ่ ผลการแข่งขัน ชนะเลิศในปี พ.ศ. 2539 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับสอง ในปี พ.ศ. 2537 แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะบิดาและมารดาเป็นนักดนตรีไทยจึงส่งเสริมให้ได้เรียน ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ ครูถวิล รักษาวงษ์ สมาชิกในวงประกอบด้วย นายถวิล รักษาวงษ์, นายถาวร รักษาวงษ์, นายชัชวาล รักษาวงษ์, นายทวีศิลป์ รักษาวงษ์, นายดนัย ล้มกุล และนายทิวากร ภู่ศรี รับงานประเภทงานมงคล งานบวช งานศพ และงานแต่งงาน

ภาพที่ 26 นายสุวรรณ โตล่ำ

นายสุวรรณ โตล่ำ

1. ประวัติส่วนตัว

นายสุวรรณ โตล่ำ เกิดที่ จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2502 ปัจจุบันอายุ 49 ปี บิดาชื่อ จันทร์ โตล่ำ มารดาชื่อ ไสว โตล่ำ มีพี่น้อง 2 คนคือ นางสาวสุดารัตน์ โตล่ำ และนางสาวมาลินี โตล่ำ

นายสุวรรณ โตล่ำ สมรสกับ นางวันเพ็ญ โตล่ำ มีบุตร 2 คนคือ เด็กชายณัฐวุฒิ โตล่ำ และเด็กหญิงณัชชา โตล่ำ ที่อยู่ปัจจุบัน 1120/9 ถนนจันทร์ แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษา (ม.ศ.3)

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายสุวรรณ โตล่ำ ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดเอก ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลงานด้านวิชาการ โน้ตเพลงตับนางลอย ฯลฯ ประพันธ์เพลงสองชั้น และสอนที่ศูนย์เยาวชนไทย - ญี่ปุ่น และที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

3. การศึกษาดนตรี

นายสุวรรณ โตล่ำ ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือ ครูจันทร์ โตล่ำ ผู้เป็นบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ฆ้องวงใหญ่ หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูไว รุ่งเรือง, ครูเสนาะ ดำนิล, ครูช่อ อากาศโปร่ง, ครูบุญยงค์ เกตุคง, ครูบุญยัง เกตุคง, ครูพินิจ ฉายสุวรรณ, ครูหยด ผลเกิด, ครูนิคม รักขุมแก้ว และครูสมัคร แก้วละเอียด เรียนทั้งหมด 4 เครื่องมือคือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก และฆ้องวงใหญ่ แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะทางครอบครัวเป็นนักดนตรี ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ แก่นจันทร์

ภาพที่ 27 นายมนตรี บัวรอด

นายมนตรี บัวรอด

1. ประวัติส่วนตัว

นายมนตรี บัวรอด เกิดที่ จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 9 พฤษจิกายน พ.ศ. 2494 ปัจจุบันอายุ 57 ปี บิดาชื่อ นายชอบ บัวรอด มารดาชื่อ นางปลีก บัวรอด มีพี่น้อง 9 คน

ครูมนตรี บัวรอด มีบุตร 3 คน ที่อยู่ปัจจุบัน 64/21 หมู่ 1 ตำบลบางคร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

2. ประวัติด้านการทำงาน

นายมนตรี บัวรอด ประกอบอาชีพ รับราชการ ตำแหน่งดุริยางค์ศิลปิน 6 โดยมีตำแหน่งหน้าที่ในวงดนตรี คือ ระนาดทุ้ม ที่กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

3. การศึกษาดนตรี

นายมนตรี บัวรอด เริ่มเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี ศึกษาดนตรีจากครูคนแรกคือบิดา เครื่องมือแรกที่หัดคือ ฆ้องวงใหญ่ และเครื่องมือที่ถนัดที่สุดคือ ระนาดทุ้ม หลังจากเรียนกับครูคนแรกแล้วได้เรียนหรือต่อเพลงเพิ่มจากครูบุญยัง เกตุคง และครูพินิจ ฉายสุวรรณ เรียนทั้งหมด 4 เครื่องคือ ฆ้องวงใหญ่ ระนาดทุ้ม ระนาดเอก และฆ้องวงเล็ก แรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีไทย เพราะชอบดนตรีไทย ปัจจุบันเป็นเจ้าของคณะดนตรีชื่อ คณะมนตรี

จากการศึกษาพบว่า วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2506 เป็นระยะเวลา 45 ปีมาแล้ว จากการริเริ่มของนายชำนาญ ยุวบูรณ์ นายกเทศมนตรีของเทศบาลนครกรุงเทพ โดยให้ครูสง่า ศศิวานิช เป็นผู้ก่อตั้งวงดนตรีไทยขึ้นเป็นครั้งแรก มีหัวหน้าวงแล้ว 8 รุ่น ดังนี้

1. ครูพริ้ง ดนตรีรส	พ.ศ. 2506 – 2510	รวมระยะเวลา 5 ปี
2. ครูบุญยงค์ เกตุคง	พ.ศ. 2510 – 2524	รวมระยะเวลา 15 ปี

3.	ครูพินิจ ฉายสุวรรณ	พ.ศ. 2524 – 2533	รวมระยะเวลา 10 ปี
4.	ครูสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง	พ.ศ. 2533 – 2539	รวมระยะเวลา 7 ปี
5.	ครูหยด ผลเกิด	กันยายน - ตุลาคม	รวมระยะเวลา 1 เดือน
6.	ครูชนะ ชำนิราชกิจ	พ.ศ. 2539 – 2542	รวมระยะเวลา 4 ปี
7.	ครูนิคม รักขุมแก้ว	พ.ศ. 2542 – 2550	รวมระยะเวลา 7 ปี
8.	นายชาตรี อบนวล	พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน	รวมระยะเวลา 1 ปี

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

1. ผู้ควบคุมวง

ผู้ควบคุมวง หมายถึง ผู้ควบคุมดูแลวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

2. การวางแผน

การวางแผน หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการโดยจะกำหนดงานที่จะทำ และวัตถุประสงค์รายย่อยของการทำงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย (ภิญโญ สาธร, 2523: 271)

สุโขทัยธรรมาธิราช (2537: 225) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารย่อมต้องนำหลักการบริหาร หรือปรับใช้หลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้ การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนจึงต้องมีการวางแผน ในส่วนของการวางแผนนั้น ตามปกติแล้วจะมีการจัดทำในสองระดับ คือ ระดับโรงเรียนและระดับกลุ่มกิจกรรม

การวางแผนกิจกรรมนักเรียนระดับโรงเรียน

หมายถึง การวางแผนส่วนรวมของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลกิจกรรมนักเรียน หัวหน้ากิจกรรมนักเรียน จะต้องร่วมกันปรึกษาหารือ กำหนดแผนกิจกรรมนักเรียนเป็นภาคเรียน และปีการศึกษา เพื่อจะใช้เป็นแนวทางการบริหารกิจกรรมนักเรียนของฝ่ายบริหาร สำหรับควบคุมดูแล การสนับสนุน การประสานงาน การติดตามผล และใช้เป็น

กรอบสำหรับครูที่ปรึกษากิจกรรมของแต่ละกิจกรรม ในการนำไปทำแผนปฏิบัติการของตนต่อไป การวางแผนระดับโรงเรียนนั้น ควรดำเนินการดังนี้

กำหนดเวลาและประเภทของกิจกรรม ทำเป็นแผนปฏิบัติการของโรงเรียนให้สำเร็จก่อนการทำแผนกิจกรรมนักเรียน

จัดสายงานบริหารกิจกรรมนักเรียนและการจัดบุคลากรรับผิดชอบให้ชัดเจน

จัดวางทรัพยากรและการสนับสนุนให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจตรงกัน

กำหนดการควบคุมดูแลและกำหนดการประสานงานไว้ล่วงหน้า

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า แผนกิจกรรมนักเรียนในระดับโรงเรียนจะต้องเกิดก่อนแผนกิจกรรมระดับกลุ่มนักเรียน เพราะครูที่ปรึกษากับนักเรียนที่เลือกทำกิจกรรมนั้น เพื่อจะกำหนดวิธีการ และกระบวนการทำงานที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นเป้าหมาย การวางแผนกิจกรรมนักเรียนในระดับกลุ่มกิจกรรมจะมีการวางแผนเป็นสองระยะ ดังนี้

การวางแผนระยะแรก เป็นความรับผิดชอบโดยตรง ของครูที่ปรึกษาในกิจกรรมนั้นๆ ถ้าหากวางแผนได้อย่างรัดกุม งานที่ตามมาจะสะดวกและปลอดโปร่งขึ้นมาในการวางแผน และเรียนการเป็นที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนในระยะแรกนั้น ครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึง วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ ข้อตกลงเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ ก่อนการประกาศรับสมาชิก และการรับสมาชิก

การวางแผนเพื่อปฏิบัติกิจกรรม โดยหลักการแล้ว การวางแผนกิจกรรมนักเรียนควรกำหนดโดยนักเรียน ทำโดยนักเรียนและเพื่อนักเรียน ครูที่ปรึกษากับนักเรียนจะเริ่มทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเริ่มด้วยการวางแผนเพื่อปฏิบัติการ จัดวางกำลังคน กำลังเงิน การใช้เวลา กำหนดกระบวนการและวิธีการทำงาน ตลอดจนวางแผนประสานงานและหาการสนับสนุน การวางแผนปฏิบัติสำหรับกิจกรรมระดับกลุ่มนั้น ควรประกอบด้วย กำหนดกลุ่มบุคคลในกิจกรรมเพื่อรับภาระหน้าที่ต่างๆ การกำหนดใช้เวลาที่แน่ชัด การวางแผนนำวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้ คาดการปัญหาและการวางแผนไว้ล่วงหน้าเสมอ ฝึกให้นักเรียนทำแผนตรวจสอบงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

กิตติมา ปรีดิลก (2532: 24) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง การเตรียมการล่วงหน้าเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุด ง่ายที่สุด และรวดเร็วที่สุด เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง การจัดลำดับกิจกรรมก่อนหลัง และตามลำดับที่ต้องทำให้สำเร็จ จัดให้มีทรัพยากรให้เพียงพอ วางลำดับกิจกรรมก่อนหลัง และตามลำดับเวลาที่ต้องทำให้สำเร็จ จัดให้มีทรัพยากรเพียงพอ วางแผนเพื่อให้มีการประสานงานตลอดจนกำหนดระบบการควบคุม

อนันต์ เกตุวงศ์ (2526: 90) กล่าวไว้ว่า การวางแผน เป็นการตระเตรียมการเพื่อกระทำและเป็นวิธีการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายสุดท้าย ทั้งเป็นกระบวนการของการกำหนดวัตถุประสงค์ด้วย มีการตัดสินใจในเรื่องการเงิน การจัดองค์การ ความต้องการด้านกำลังคน กระบวนการของการทำงาน และเครื่องใช้ต่างๆ

3. การดำเนินงาน

3.1 การประสานงาน

ในที่นี้ หมายถึง การประสานงานกับนักดนตรี เมื่อมีงานแสดงดนตรีเข้ามา โดยการแจ้งข่าวให้สมาชิกในวงดนตรีได้ทราบ และเตรียมความพร้อม นัดวันเวลาฝึกซ้อม นัดวันเวลาแสดงจริง

3.2 การจัดอาคารสถานที่ในการฝึกซ้อม

สุโขทัยธรรมาธิราช (2537: 19) กล่าวถึงการจัดอาคารสถานที่ เป็นที่ยอมรับทั่วกันว่าอาคารสถานที่มีบทบาทสำคัญกับการสร้างเสริมความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมของนักเรียนเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษา คือ เมืองเล็กๆ ที่ดูแลนักเรียนมาใช้ชีวิตร่วมกันตลอดวันเป็นเวลานาน ตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้ ดังนั้นการจัดบริเวณของสถานที่ก็ดี หรือ การจัดการด้านอาคารก็ดี จึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อกิจกรรมการเรียนการสอน

เมธี ปิลันธนานนท์ (2528: 9) ได้กล่าวถึงการจัดอาคารสถานที่ในด้านความมุ่งหมายหรือความต้องการทางการศึกษา ในแง่ของการวางแผนอาคารสถานที่ เป็นข้อเสนอแนะของนักการศึกษา ผู้บริหาร ครู คนงาน ภารโรง ผู้เป็นเจ้าของโรงเรียน และผู้ใช้โรงเรียน ซึ่งเขียนระบุ

ออกมาเพื่อบรรยายลักษณะและความต้องการของอาคาร ห้องเรียน สถานที่ที่ตนปรารถนาจะให้มีขึ้น พร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในห้องนั้น เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การสร้างอาคารสถานที่ขึ้นนั้นก็มุ่งสนองต่อความมุ่งหมาย หรือความต้องการ 8 ประการคือ

1. การสอน
2. การบริหาร
3. การแนะแนว
4. การพัฒนาผู้เรียน
5. การพัฒนาสังคมเป็นส่วนรวม
6. การพัฒนาความซาบซึ้งในดนตรี
7. การพัฒนาด้านจริยธรรมและศีลธรรม
8. การพัฒนาสถาบันและสามารถรับใช้สังคมได้ตามความคาดหวัง

4. งบประมาณ

ชารี มณีศรี (2527: 26) ได้กล่าวว่า งบประมาณ คือ แผนการเงิน (Financial Plan) ซึ่งหมายถึง แผนที่ทำการกำหนดทรัพยากรทางการเงิน ให้เปลี่ยนแปลงมาเป็นวัตถุประสงค์ของชาติ เนื่องจากทรัพยากรทางการเงินมีจำกัดแต่จะต้องนำมาจัดสรรใช้จ่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ของชาติ ซึ่งมีจำนวนมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับทางเลือกที่ฉลาด (Wise Choice) ความจำเป็นก่อนหลังเป็นสาระสำคัญของงบประมาณ

5. การจัดการเรียนการสอน

ดนตรีไทย มีลักษณะการถ่ายทอดโดยใช้ความทรงจำ ถ่ายทอดจากครูสู่ศิษย์ในลักษณะตัวต่อตัว ลักษณะการศึกษาดนตรี จึงแตกต่างจากการศึกษาดนตรีในระบบโรงเรียนเช่นปัจจุบัน ดนตรีไทยเป็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชาติที่ครั้งหนึ่งเป็น บ้าน วัด วัง มีส่วนสำคัญต่อการสร้างสม มีครูเป็นคลังความรู้ มีศิษย์ มีเครื่องดนตรีเป็นอุปกรณ์การสอน มีงานที่รองรับอาชีพมากมายตามค่านิยมและความสัมพันธ์ของสังคม แหล่งเรียนดนตรีที่บ้าน ที่วัดหรือที่วังจึงเป็นสำนักดนตรีแต่ละแห่งต่างฝึกปรือฝีมือกัน มีการประกวดประชัน แสวงหาความเป็นเลิศกัน สิ่งสำคัญ คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยปฏิบัติกันอย่างไร

5.1 การรับเด็กเข้าเรียน

ชิ้น ศิลปบรรเลง (2521: 27) การเรียนต้องมีแบบแผน ประเพณีอย่างเก่า คือ ต้องมีผู้ใหญ่พาไปฝากผู้สอน ผู้เรียนต้องนำดอกไม้ธูปเทียนไปสักการะ ครูใหญ่ฝ่ายดนตรีผู้ล่วงลับไปแล้ว และเคารพครูผู้สอน จึงจะได้รับการประสิทธ์ประสาทวิชาฝึกฝนให้

เฉลิม บัวทั่ง (2530: 15) กล่าวว่า ครูอาจารย์ในอดีต ท่านได้บัญญัติข้อบังคับของท่านไว้ว่า กุลบุตร กุลธิดา ที่มีความต้องการเรียนดนตรีไทยกับท่านแล้ว ต้องนำขันน้ำ ผ้าเช็ดหน้า ดอกไม้ ธูป เทียน กำนล แล้วแต่ท่านจะเรียกร้อง และมีผู้ปกครองคือบิดามารดา หรือปู่ ย่า ตา ยาย นำไปฝาก ความรอบคอบของอาจารย์ก็คือ ต้องถามวัน เดือน ปี อายุก่อน ถ้าวันเดือนปีเกิด ไม่สมพงศ์กันกับอาจารย์ ท่านไม่รับไว้ เพราะโดยมากถือว่าคนเรา ถ้า วัน เดือน ปี ไม่ถูกกัน การปกครองหรือการตักเตือนย่อมจะไม่มีผล มีการขัดกันอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ดั้งนั้นท่านต้องไต่ถามให้ได้ความแน่ชัด เมื่อเห็นว่า วัน เดือน ปี พอจะไปกันได้ท่านก็จะรับไว้ โดยผู้ปกครอง นำเด็กถือขัน ดอกไม้ ธูปเทียนเข้าไปกราบ 3 ครั้งและเปล่งเสียงขอเรียนดนตรีกับท่าน พร้อมทั้งจะเชื่อฟังคำตักเตือนทุกอย่าง แม้ทำความผิดเพี่ยนตีตักเตือนได้ อาจารย์ก็จะรับไว้ แล้วนำดอกไม้ ธูป เทียน พร้อมทั้งขันและเด็กไปที่เครื่องดนตรี แล้วให้เด็กกราบ 3 ครั้ง แล้วกล่าวคาถานำเด็กครบ 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี สำหรับเด็กเข้าเรียน

5.2 สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อประกอบการสอน

ชิ้น ศิลปบรรเลง (2521: 27) กล่าวว่า การเรียนดนตรีที่จะเก่งเร็ว ต้องไปอยู่บ้านครู ซ้ำบางคนยังมาอาศัยกินในบ้านครู เรียนกันแต่เช้าจนเย็น ต้องหมั่นผสมวงฝึกซ้อม ตอนกลางคืนครูอาจเรียกมาสอนเพลง ที่ท่านคิดขึ้นได้อย่างปัจจุบันทันด่วนก็มี การต่อเพลงอยู่ในวงจำกัด มีการหวงเพลง การเรียนต้องอาศัยความทรงจำเพียงอย่างเดียว เป็นการเรียนที่อยู่ในวงแคบ

5.3 หลักสูตร (เนื้อหาเพลงที่ใช้สอน)

การจัดการเรียนการสอนปี่พาทย์ในสมัยโบราณ ครูเฉลิม บัวทั่ง (2530: 15) อธิบายว่าระเบียบปฏิบัติเป็นแบบแผนในการต่อเพลง ดังนี้

1. เพลงโหมโรงเย็น โดยเริ่มต่อเพลงสาธุการ ไปจนจบทั้งชุด เว้นเพลงตระโหมโรงไว้ 1 เพลง เมื่อมีการไหว้ครูประจำปีครั้งต่อไป สามารถจับมือ ต่อเพลงตระโหมโรง โดยใช้อุปกรณ์เหมือนเช่นเดิม

2. เพลงช้า เพลงอะไรก็ได้แล้วแต่ครูผู้สอนท่านจะให้

3. เพลงลงสรง

4. เพลงเวียนเทียน

5. เพลงพระฉัน

6. เพลงกราวรำ

7. เพลงเหาะ

8. เพลงเถา เริ่มต่อเมื่อเรียนถึงประมาณปีที่ 3

9. เพลงหน้าพาทย์ เริ่มต่อเมื่อเรียนถึงปีที่ 4

10. เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง เมื่อเรียนปีที่ 5

พินิจ ฉายสุวรรณ (2539: 80) ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกระนาดเอกว่า เริ่มเรียนต้องฝึกฆ้องวงใหญ่ก่อน โดยเรียนเพลง “สาธุการ”ในชุดโหมโรงเย็น หรือที่บางท่านเรียกเพลงชุดนี้ว่า “สวดมนต์ฉันเช้า” หลังจากนั้นก็ต่อเพลงดังต่อไปนี้

1. เพลงชุดโหมโรงเย็น
2. เพลงชุดโหมโรงเช้า
3. เพลงช้า เพลงเร็ว
4. เพลงเรื่องลงสรง
5. เพลงฉิ่งพระฉัน

6. เพลงวา

7. เพลงชุดนางหงส์

ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ (2540: 26) กล่าวไว้ว่า นักดนตรีในสำนักดนตรี มีแบบแผนการเรียนแบบเข้ม มีวินัย มีขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันระหว่างครูกับศิษย์ ระหว่างศิษย์ต่อศิษย์ แต่หลักสูตรก็มีความหลากหลายไปบ้างแต่โดยหลักการทั่วไปแล้ว การเรียนเริ่มต้นด้วยเพลงสาธุการ เพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม เป็นต้น การเรียนเพลงชุดโหมโรงเย็น เพราะในการบรรเลงงานพิธีกรรม ไม่ว่าจะเป็นงานขึ้นบ้านใหม่งานบวชนาค งานพิธีกรรมอื่นๆ เพลงส่วนนี้ต้องใช้บรรเลงในงานเหล่านั้น แต่ละเพลงในชนิดโหมโรงเย็น มีขนาดขยายหลายเพลง เช่น เพลงเข้าม่าน เชิด กลม กราวใน เป็นต้น เพลงในลักษณะสำคัญและใช้เป็นหลักในการเรียนก็คือ เพลงเรื่อง แต่สำนักดนตรีมีเพลงเรื่องที่ใช้สอนศิษย์มากมายแตกต่างกัน การรู้เพลงเรื่องมากย่อมหมายความว่านักดนตรีผู้นั้น ได้รู้จักเพลงเล็กเพลงน้อยที่จัดกลุ่มไว้ได้ชัดเจน ในยุคที่นิยมนำเพลงเก่ามาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นชั้นเดียว และนำมาบรรเลงลดหลั่นที่เรียกว่าเพลงเถานั้น ส่วนใหญ่นักดนตรีนำทำนองจากเพลงเรื่องไปเป็นสมุฏฐานในการแต่งเพลง กระบวนการเหล่านี้เป็นการเรียนดนตรีไทยตามแบบแผนดั้งเดิม

5.4 วิธีสอน

การสั่งสอน ตามวิถีชีวิตไทย หมายถึงการบ่มเพาะ ซึมซับลักษณะนิสัย กระบวนการถ่ายทอดปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม กระบวนการให้การศึกษาด้านวิชาการความรู้ กระบวนการอบรมกริยามารยาทและความประพฤติ และกระบวนการสร้างเสริมคุณธรรมและพัฒนาจิตใจโดยครูมีบทบาทเป็นผู้ให้การสั่งสอน เด็ก มีบทบาทเป็นผู้รับการสั่งสอน แต่ละฝ่ายมีความเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของตน ลักษณะเด่นของ การสั่งสอน คือ ตลอดกระบวนการสั่งสอน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างมีความรัก ความห่วงใย และความปรารถนาดีต่อกัน คุณธรรมของความเป็นกัลยาณมิตรได้ทำการสั่งสอน ให้ลูกศิษย์รู้ถึง กตัญญู กตเวที

เสรี หวังในธรรม และ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2527: 120) กล่าวว่า การเรียนดนตรีไทยเรียนด้วยความจำ การสอนจึงเริ่มด้วยภาคปฏิบัติ เพียงอย่างเดียว ส่วนภาคทฤษฎี ไปสอนเมื่อสามารถปฏิบัติได้แล้ว การที่จะเลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใด สำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะเครื่องดนตรีแต่ละอย่าง มีลักษณะการเล่นต่างกัน โดยใช้หู และความจำเป็นหลักการปฏิบัตินั้น บางอย่างใช้นิ้ว บางอย่างใช้ข้อ บางอย่างใช้ปอด ต้องใช้กำลังลมเป่า หากศิษย์ผู้ที่เลือกเรียนเครื่องดนตรีเลือกสิ่ง

ไม่เหมาะสม ผลที่ได้ไม่เป็นไปตามความประสงค์ เพราะฉะนั้นผู้ที่เลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดนั้น จึงต้องให้เหมาะสมกับตนเองด้วย

เฉลิม บัวทั่ง (2530: 15)พิธีเริ่มการฝึกหัดและต่อเพลง การเริ่มฝึกหัดจะเริ่มตั้งแต่วันแรกที่นำมาฝากตัวเข้าเรียนกล่าวว่า มีขันขนาดกลาง 1 ขัน ผ้าเช็ดหน้า ดอกไม้ ธูป เทียน กำนล 6 บาท เข้ามอบตัวกับอาจารย์โดยนำไปบูชาเครื่องดนตรี ตะโพนไทย ให้เด็กกราบ 3 ครั้งแล้วกล่าวเป็นภาษาบาลีว่า “อัคคี พหูบุปผัง อหังวันทา ครูอาจาริยัง สัพพะไสยัง วินาสสันติ สิทธิ ปะระปะชา อิมัสมิง ภะวันตะเม” ทุติยัมปี ตติยัมปี(กล่าวเหมือนกัน) ให้เด็กกราบ 3 ครั้ง และครูนำไม้ตีฆ้องสองอัน ใส่มือเด็ก ให้เด็กพนมมือ พร้อมทั้งไม้ตีฆ้องแล้วนำกล่าวว่า “อหังวันทา ครูอาจาริยัง สัพพะไสยัง วินาสสันติ สิทธิปะระปะชา อิมัสมิง ภะวันตุเม” แล้วครูจับมือเด็กพร้อมทั้งไม้ตีฆ้อง ตีเพลงสาธุการ 1 วรรค 3 ครั้ง เสร็จพิธีจับมือเด็ก โดยมักทำในวันพฤหัสบดี จับมือแล้วให้ผู้อื่นต่อเพลงต่อไปก็ได้

หน้าที่ของครูผู้สอนดนตรีไทยภาคปฏิบัติ คือ

1. ต้องสอนให้ผู้เรียน นั่งให้ถูกแบบแผนของการใช้เครื่องดนตรีชนิดนั้น ควรนั่งขัดสมาธิหรือนั่งพับเพียบ แต่นั่งอย่างไรก็ตาม ต้องให้ท่าทางผึ่งผายไม่งอหลัง

2. สอนให้จับเครื่องดนตรีให้ถูกลักษณะ

3. เริ่มสอนให้กระทำสิ่งเหล่านี้ให้เป็นเสียง โดยยังไม่ต้องเป็นเพลง เช่น ปี่พาทย์จะต้องฝึกหัดฆ้องวงก่อน เป็นต้น โดยครูจะจับมือให้ตีเพลงสาธุการ และต่อเพลงโหมโรงเย็นต่อไปแล้วจึงค่อยเคลื่อนการต่อเพลงให้ยากขึ้น ตามลำดับความสามารถของศิษย์ในขั้นนี้ต้องสอนให้รู้จังหวะไปด้วย

4. ผู้เรียนคนใดมีทีท่าว่าจะเรียนเครื่องดนตรีชนิดต่อไปได้ดี ก็ให้เปลี่ยนเครื่องดนตรีแก่ผู้นั้น เช่นผู้เรียนปี่พาทย์เมื่อตีฆ้องวงได้พอสมควรแล้ว มีทีท่าว่าจะเป็นคนระนาดได้ให้เริ่มฝึกระนาดเอกให้

5. สอนให้รู้ว่าทำนองอย่างไรใช้แทนกันได้ เปรียบเทียบทำนองอย่างนี้กับทำนองอย่างโน้น ถ้ามีความสามารถจะต่อเพลงเดี่ยวได้ ก็ให้ต่อเพื่อเป็นกำลังใจแก่ศิษย์

5.5 เวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อม

สำนักดนตรีไทยบ้านบาตร ของครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) (ชลิดา จันทร์แก้ว, 2539: 9 – 10) กล่าวถึงการจัดเวลาเรียนดนตรีว่า เริ่มตั้งแต่เช้ามืดเพื่อไล่มือ ฝึกซ้อมและทบทวนเพลงต่อเนื่องกันเป็นชั่วโมง ก่อนที่ถึงเวลาอาหารเช้า ช่วงสาย บ่าย เย็น ค่ำ มีการต่อเพลงจากครู ฝึกซ้อมวง หรือทบทวนเพลงเฉพาะบุคคลในสำนักหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีกิจวัตรสำหรับผู้เรียนดนตรีดังนี้

ลูกศิษย์ที่อาศัยอยู่ภายในบ้าน จะตื่นนอนเวลาประมาณ 04.30 น. ทำธุระส่วนตัวเสร็จแล้วก็มาไล่ระนาดหรือซ้อมเพลง ต่างคนต่างแข่งขันกันในการไล่ระนาด แต่ต้องไม่ทำให้เกิดเสียงดัง เพราะบุคคลภายในบ้านยังไม่ตื่น บางคนที่ทำอาหารทานเองก็จะไปประกอบอาหารที่ข้างล่าง ทำอาหารเสร็จแล้วก็นำมารับประทานร่วมกัน ช่วยกันทำความสะอาดเช็ดถูโรงเรียน (เรือนเครื่อง) เก็บกวาดบริเวณบ้าน พอถึงเวลา 09.00 น. ก็จะขึ้นไปเรียนดนตรี หยุดพักตอนเที่ยง ช่วงบ่ายก็ขึ้นไปซ้อมเพลง หรือบางคนอาจไปเที่ยวเล่นก็ได้ เวลาค่ำมีการซ้อมเพลง และบางครั้งคุณครูจะลงมาแนะวิธีการเรียนต่างๆ ให้จนกระทั่งเวลาประมาณ 23.00 น. ก็เข้านอน ส่วนลูกศิษย์ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้าน ถึงเวลาเรียนก็มาเรียน เรียนเลิกแล้วก็กลับบ้านของตนเอง

5.6 สื่อประกอบการสอน

สื่อที่ใช้ในการสอนของครูดนตรีไทย มักเป็นเครื่องดนตรีไทยที่ครูมีอยู่แล้ว หากเครื่องดนตรีมีน้อยไม่พอกับจำนวนผู้เรียนมักจะให้ผลัดกันเรียน ผลัดกันซ้อม สื่ออื่นๆ มักไม่ปรากฏว่าครูโบราณท่านใช้ อุปกรณ์ใด ๆ มาช่วยสอนมากนัก

5.7 จิตวิทยาในการสอน

การเสริมแรงนั้นมักไม่พบมากนัก ว่าครูจะเสริมแรงโดยการให้รางวัลสิ่งใดกับศิษย์ มีบ้างแต่น้อยมาก ส่วนมากเป็นการให้โอกาสในการแสดงฝีมือในโอกาสสำคัญต่างๆ มากกว่า

การลงโทษ สามารถจัดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

การลงโทษทางใจ ได้แก่ การลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำผิด เกิดความรู้สึกละอายเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้น วิธีการลงโทษทางใจนี้ทำได้หลายวิธี เช่น

1. การสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน เป็นการลงโทษที่เบาและทำได้ง่ายที่สุด
2. การดุ
3. การทำให้อาย เช่น การประจานด้วยคำพูดหรือการกระทำ ทำเป็นโกรธหรือเกลียด
4. การกักขัง ไม่ให้เด็กออกไปเล่น หรือไม่ให้ทำอะไรต่าง
5. การทำให้หมดความสนุกสนาน เป็นวิธีลงโทษที่ง่าย และครูมีโอกาสใช้มาก
6. การปรับให้ทำการบ้านมาก ๆ ในการซ้อมเพลง
7. การลงโทษทางกาย ทำได้โดยการตี เป็นต้น

5.6 การวัดผลประเมินผล

มนตรี ตราโมท (2524: 47) การวัดผลประเมินผลครูปี่พาทย์มักทำโดยตลอด โดยครูเป็นผู้สังเกต หากเพลงที่ต่อให้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ดี ครูไม่ต่อเพิ่มเติมให้ บางครั้งพบว่าใช้วิธีการวัดผลโดยให้ปฏิบัติในงาน

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดม สว่างอารมย์ (2539) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ การศึกษาชีวประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว พาทยโกศล” ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าจางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นครูและศิลปินที่ยิ่งใหญ่ผู้หนึ่งที่อยู่ในยุคของกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นนักดนตรีตระกูลเก่าแก่ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการถ่ายทอดต่อๆ กันถึง 8 ชั่วอายุคน ภายหลังได้รับการอุปถัมภ์จากสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ทรงอุปถัมภ์ทางด้านเศรษฐกิจแก่บ้านพาทยโกศล จึงแตกต่างกับวงดนตรีไทยของชุมชนอัมพวามีแนวทางวิถีชีวิตที่เป็นอิสระ ต้องสู้ดิ้นรนเพื่อคณะอยู่รอด และพัฒนารูปแบบให้สอดคล้อง และดำรงอยู่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ชุติมา สิทธิประเสริฐ (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลงานเพลงของครูชง่อน หงษ์ทอง” ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ครูชง่อน หงษ์ทอง เป็นนักดนตรีที่มีความสามารถ โดยครูได้รับการถ่ายทอดวิชาดนตรีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิด จนมีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างสูง และเป็นบุคคล

สำคัญคนหนึ่งในวงการดนตรีไทย ผลงานด้านดนตรีไทยของท่าน อาทิ การประพันธ์เพลงไทย ความสามารถบรรเลงดนตรีไทยทั้งวงปี่พาทย์ และวงเครื่องสาย ฯลฯ โดยครูชง่อน ได้ประพันธ์เพลงทั้งสิ้น 7 เพลงคือ

1. เพลงโหมโรงกระแต 4 ชั้น
2. เพลงโหมโรงวิหคครวญ 3 ชั้น
3. เพลงโหมโรงสร้อยทยอย 3 ชั้น
4. เพลงสร้อยเผ่าไทย เถา
5. เพลงแขกลงสรง เถา
6. เพลงระบำของดีเมืองจันท์
7. เพลงคร่ำครวญเถา

พีรพร สุทธา (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปี่พาทย์พิธีกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาประวัติความเป็นมาคณะปี่พาทย์อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีทั้งหมด 10 คณะ ได้แก่ คณะปี่พาทย์นายถาวร แสงจิต, คณะปี่พาทย์นายประสิทธิ์ คงประเสริฐ, คณะปี่พาทย์ส. สุวัฒน์ศิลป์, คณะปี่พาทย์นายบุญเลิศ จันทรอารักษ์, คณะปี่พาทย์ห่านฟ้าดนตรีไทย, คณะปี่พาทย์แหลมศิลป์, คณะปี่พาทย์นายปัญญา ทองเทศ, คณะปี่พาทย์ประกอบศิลป์, คณะปี่พาทย์ลุงเล็กบริการ และคณะปี่พาทย์อักษรศิลป์ โดยการศึกษาดนตรีปี่พาทย์ไม้แข็งประเภทปี่พาทย์เครื่องคู่มีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงคือ 1. ปี่ใน 2. ปี่นอก 3. ระนาดเอก 4. ระนาดทุ้ม 5. ฆ้องวงใหญ่ 6. ฆ้องวงเล็ก 7. ตะโพน 8. กลองทัด

ปัทมา นิตยกัญจน์ (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมดนตรีในพื้นที่ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่าในพื้นที่ตำบลสองคลอง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวนวงดนตรีอยู่ทั้งสิ้น 3 วง และมีนักดนตรีจำนวน 14 คน โดยวงที่ 1. นายสุพจน์ ภู่ทอง มีวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ และวงแตรวง รับจ้างบรรเลงงานทั่วไป 2. วงนายสมภพ รวงผึ้ง มีวงปี่พาทย์ไทย และปี่พาทย์มอญ ส่วนใหญ่รับงานบรรเลงร่วมกับคณะลิเก และวงสุดท้ายวงผู้ใหญ่ประเสริฐ อัมพร มีวงปี่พาทย์ไทย, ปี่พาทย์มอญ และวงแตรวงปัจจุบันไม่ค่อยได้รับงานเนื่องจากต้องจ้างนักดนตรีที่อื่นมาบรรเลง จึงยึดอาชีพค้าขายเป็นหลัก

วัฒนธรรมดนตรีของตำบลสองคลองนั้นวงดนตรีไทยที่รับจ้างบรรเลงงาน ส่วนใหญ่เป็นงานบรรเลงประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีทำบุญเลี้ยงพระ, ทำบุญขึ้นบ้านใหม่, พิธีอุปสมบท (ทำขวัญนาค, แห่นาค) งานศพ, ลิเก, โขน และทรงเจ้า ลักษณะการว่าจ้างของวงดนตรีอยู่ที่ประมาณ 7,500 - 12,000 บาท ต่องาน 1 งาน รายได้ของนักดนตรีอยู่ที่ 300 บาท / 1 เวลา

ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น (2539) ได้จัดทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญ” กล่าวว่าปี่พาทย์มอญเป็นวงปี่พาทย์รูปหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีระหว่างมอญและไทย ซึ่งได้มีการสร้างสรรค์ สืบทอด และพัฒนาจากอดีตถึงปัจจุบันมาโดยลำดับ ในการทำวิจัยฉบับนี้เพื่อศึกษาถึงประวัติและความเป็นมาของปี่พาทย์มอญ ตลอดทั้งวัฒนธรรมดนตรีมอญรูปแบบต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือทำการศึกษาวิชาการด้านต่างๆ อันเป็นองค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญที่ได้ก่อร่างสร้างตัวขึ้นเพื่อการปรากฏเกิดคุณภาพ เชิงเสียง อันเป็นผลมาจากแง่มุมเชิงประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยาดนตรีวิทยา และดนตรีวิทยา ในสาระของบริบททางดนตรีของไทยซึ่งดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การวิจัยเอกสารและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่ามีดนตรีมอญ 3 รูปแบบ คือ มอญร้องไห้ มอญรำ และมอญทะแย ที่มีความเกี่ยวข้องกับปี่พาทย์มอญ ในแง่ของการผสมผสานวัฒนธรรมบางสิ่งบางอย่างที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน และนำมาบูรณาการจนเกิดเป็นรูปแบบหนึ่งของวิทยาการดุริยางศิลป์ไทยนั้น โบราณจารย์ได้วางรูปแบบวิชาการต่างๆ อันเป็นองค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมดนตรีโดยปรากฏเป็นวัฒนธรรมดนตรี 2 ส่วนประสมกัน คือ วัฒนธรรมดนตรีของมอญแต่โบราณและวัฒนธรรม ดนตรีของปี่พาทย์ไทย ซึ่งได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ ปี่พาทย์มอญจึงเป็นรูปแบบงานทางศิลปะที่ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่สำคัญรูปแบบหนึ่ง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)

ปัญญา รุ่งเรือง (2546: 2) ได้อธิบายความหมาย ของคำว่า “มานุษยดุริยางควิทยา” (Ethnomusicology) ในหนังสือหลักวิชามานุษยดุริยางควิทยา ไว้ดังนี้

> ...มานุษยดุริยางควิทยา หมายถึง ความรู้ วิชาการ หรือการศึกษาหาความรู้ด้านดนตรีในแง่วัฒนธรรมของมนุษย์ คือ ศึกษาตัวดนตรีในแง่ของดุริยางควิทยา (Musicology) และศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีในสังคม เช่น เหตุผลในการที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดสร้างดนตรีของตน คุณลักษณะเฉพาะของดนตรี การใช้ดนตรีในสังคม ความหมายของดนตรีที่มีต่อผู้คนในสังคมนั้น ๆ ความดำรงอยู่ ความเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมสลายของดนตรีในสังคม มนุษย์ในส่วนต่างๆ ของโลกมีวัฒนธรรมแตกต่างกันไป เนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และพืชพันธุ์ธรรมชาติ ที่ทำให้สภาพทางกาย เช่น โครงสร้างของร่างกาย หน้าตา ผมเผ้า ผิวพรรณของผู้คนไม่เหมือนกัน แม้แต่ธรรมชาติการฟังเสียง การออกเสียงก็แตกต่างกันไป และยิ่งเมื่อมนุษย์เจริญก้าวหน้าถึงขั้นที่รู้จักประดิษฐ์คิดสร้าง อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่สอดคล้องคล้อยตามวิถีชีวิต ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของตน และเมื่อมีแนวทาง ศาสนา ปรัชญา และ ความเชื่อ ซึ่งเป็นเครื่องควบคุมและจัดระเบียบในสังคมแล้ว ก็ยิ่งทำให้วัฒนธรรมของมนุษย์ยังต้องการเครื่องจรรโลงใจด้วย ดังนั้นดนตรีจึงมีบทบาทอันสำคัญทั้งด้านศาสนา เช่น การบวงสรวงบูชา การขับกล่อม และเพื่อความบันเทิง ทั้งส่วนตัวและหมู่คณะ ตลอดจนการเป็นหลักให้แก่การแสดงละครฟ้อนรำด้วย...

นอกจากนั้น ปัญญา รุ่งเรือง (2546: 10) ยังได้กล่าวถึงปรัชญาและแนวคิดทางมานุษยดุริยางควิทยาไว้ดังนี้

> ...ศิลปะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ที่แสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มชน การเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เคารพนับถือในคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกันและกันมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ธรรมชาติและแนวคิดทางดนตรีของประชาชนแต่ละส่วนของโลก เรียนรู้การสร้างสรรค์ทางดนตรี ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาของประชาคมโลกปัจจุบัน...

สรุปได้ว่าการศึกษาทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาจึงเป็นการศึกษาภาคสนามเป็นสำคัญและศึกษาได้ทุกเวลา เนื่องจากดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมอยู่เสมอ โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้คือ

1. เป็นการศึกษาเรื่องราวทางดนตรีของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ทั้งในตัวดนตรีเอง สังคมและวัฒนธรรม

2. เป็นการศึกษาดนตรีที่ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบัน โดยการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งโดยมากจะเป็นการสืบทอดแบบมุขปาฐะ

3. เป็นการอธิบายข้อเท็จจริงทางดนตรี ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม

4. เป็นการทำงานวิจัยภาคสนาม โดยการหาข้อเท็จจริงจากแหล่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ และประเภทของดนตรี

เนื่องจากนักมานุษยดุริยางควิทยา มุ่งศึกษาเรื่องราวของดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของมนุษย์ในสังคม และเป็นการศึกษาภาคสนามมากกว่าจากเอกสาร จึงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาการต่างๆ ไม่เพียงหลักวิชาการทางมานุษยดุริยางควิทยาเท่านั้น แต่ต้องมีความรู้ความเข้าใจทางด้าน มานุยวิทยา ปรัชญา และศาสนา ตลอดจนต้องมีความรู้ทางดนตรีเป็นอย่างดี ทั้งหลักการดนตรีที่เป็นสากล เพื่อเป็นหลักในการวิเคราะห์ดนตรีในทุกวัฒนธรรมได้ และดนตรีที่เป็นวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมดนตรีหลัก ๆ ของโลกโดยจะต้องมีความรู้ทางภาษาทั้งภาษาของตนเอง ภาษาที่จะใช้ติดต่อสื่อสารกับคนทั่วโลก และภาษาที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยด้วย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี อาจกล่าวโดยสรุปว่า มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) หมายถึง การศึกษาดนตรีและวัฒนธรรมของมนุษย์ โดยศึกษาตัวดนตรีในเชิงดนตรีวิทยา (Musicology) และศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีในสังคม ในเชิงมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ดนตรีอันเป็นผลิตผลทางวัฒนธรรมของมนุษย์ การรวบรวม ข้อมูลทางดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ วิธีการสร้างสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ทางดนตรีกับวัฒนธรรมอื่นๆ โดยเน้นการศึกษาภาคสนามเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ไม่ตายตัวและไม่มีวันจบสิ้น เนื่องจากดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมอยู่เสมอ

หลักของการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่แสวงหาความรู้จากการศึกษาพฤติกรรมและผลิตกรรมของมนุษย์ การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของสังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการทำงานเป็นระบบ ในการศึกษาภาคสนามนั้น จะต้องมีการวางแผนที่ดี ต้องสอดคล้องในด้านขอบเขตการศึกษา ระยะเวลาและปัจจัยต่างๆ โดยสิ่งที่จำเป็นในการศึกษาภาคสนามนั้นจะต้องเรียนรู้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูล เทคนิคในการใช้เครื่องมือ จะต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว เพื่อเตรียมพร้อมและหาวิธีจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

เมื่อการเก็บข้อมูลภาคสนามเสร็จสิ้น ขั้นตอนต่อไปจะต้องนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาจำแนก แยกแยะ จัดระบบ จัดประเภทของข้อมูลตามลำดับก่อนหลัง มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด ให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์แล้วนำมาบรรยาย สิ่งสำคัญในการศึกษาทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาอีกประการหนึ่งคือ การถอดโน้ตเพลง (Transcription) และขั้นตอนสุดท้าย คือ การนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาหรือเพื่อการนำไปใช้ต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดนตรี

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทำนองเพลง ตามแบบชาติพันธุ์วิทยาซึ่งสามารถใช้วิเคราะห์ได้กับดนตรีทุกประเภท โดยมีแนวทางในการศึกษาตามที่ ปัญญา รุ่งเรือง (2546) สรุปไว้ดังนี้

1. การศึกษาสื่อที่ทำเสียง (Medium) ศึกษาถึงแหล่งหรือต้นกำเนิดของเสียง โดยศึกษาประเภทของเสียงจากเสียงร้อง (Voice) ศึกษาเครื่องดนตรี (Instruments) และศึกษาทั้งเสียงร้องและเสียงเครื่องดนตรีประกอบกัน โดยสามารถบอกปริมาณของเสียงได้

2. การศึกษาท่วงทำนอง (Melody) คือ การจัดลำดับของเสียงสูงต่ำ คุณลักษณะต่างๆ ดังนี้

2.1 ระบบเสียง (Tuning system) การจัดระบบ ระยะขั้นคู่เสียง ในหนึ่งช่วงทบ (octave)

2.2 มาตราเสียง / บันไดเสียง (Scales) เป็นการจัดลำดับของเสียงที่ใช้ในบทเพลงแต่ละเพลง

2.3 กลุ่มเสียง (Mode) การเลือกใช้กลุ่มเสียงในมาตราเสียงต่างๆ ที่ใช้เป็นพื้นฐานของบทเพลงบทหนึ่งๆ

2.4 ขั้นคู่เสียง (Intervals) ระยะห่างระหว่างความสูงต่ำของเสียงสองเสียงในบทเพลงหนึ่ง หรือท่อนหนึ่ง

2.5 ช่วงเสียง (Ranges) เป็นความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดที่ใช้ในบทเพลง

2.6 รูปลักษณ์ของท่วงทำนอง (Melodic contour) มีหลายชนิดได้แก่

2.6.1 ท่วงทำนองที่มีการบรรเลงต่อเนื่องเชื่อมโยงกันไป (Conjunct)

2.6.2 ท่วงทำนองที่ไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน หรือมีการเว้นช่องว่างระหว่างวลีทำให้ทำนองไม่ต่อเนื่องกัน (disjunct)

2.6.3 ท่วงทำนองที่ขึ้นๆ ลงๆ หรือ มีเสียงสูง ต่ำสลับกันไป (undulating)

2.6.4 ท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ (ascending)

2.6.5 ท่วงทำนองที่ สม่ำเสมอไม่ค่อยเปลี่ยนระดับเสียง (terraced) จะเป็นท่วงทำนองที่สั้นก็ได้ยาวก็ได้

3. การศึกษาโครงสร้างของวลี (Phrase structure) จะพิจารณาลักษณะของบทเพลงตามแนวนอนว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

4. การศึกษาการประดับตกแต่งทำนอง (Ornamentation) เป็นรายละเอียดที่แสดงความงดงามของบทเพลง

5. การศึกษาเนื้อร้อง และการเอื้อน (Syllabic text setting or melismstic text setting) ศึกษาลักษณะของเนื้อร้อง โครงสร้าง ความหมาย ความสัมพันธ์กับทำนองเพลงและจังหวะ เป็นต้น

6. การศึกษาจังหวะ (Rhythm) หมายถึงการจัดองค์รวมของเสียงที่สัมพันธ์กับเวลา

6.1 การตกจังหวะ (Beat & accent) การเคาะจังหวะ และการเน้นจังหวะหนักเบา

6.2 การลักจังหวะ (Syncopation) การตกจังหวะก่อนหรือหลังจังหวะหลัก (หรือตกที่จังหวะยก)

6.3 อัตราจังหวะ (Meter) การจัดจังหวะภายในหนึ่งห้องเพลง (measure) ในแต่ละวลีจังหวะหนัก – เบา ฉิ่ง – ฉับ ได้แก่

6.3.1 จังหวะอิสระ (Parlando-rubato) จังหวะที่ยืดหยุ่นมาก ไม่แน่นอน คล้ายกับการพูด

6.3.2 จังหวะตายตัว (Tempo guisto) เช่นอัตราจังหวะสองชั้น หรือสามชั้น

6.3.3 จังหวะสม่ำเสมอ (Asymmertrical isometer) ทำนองในจำนวนห้องที่เท่ากันแต่ละจังหวะไม่เท่ากัน 5/4 , 2/3 บรรเลงซ้ำ ๆ กันตั้งแต่ต้นจนจบเพลง

6.3.4 จังหวะประสม (Heterophonic) ทำนองเพลงที่แต่ละท่อนมีการเปลี่ยนแปลงจังหวะบ่อย ๆ เช่น 5/4 บ้าง 3/4 บ้าง และ 2/8 บ้าง

6.3.5 จังหวะหลากหลาย (Polymetric) บทเพลงเดียวกันที่มีหลายแนว แต่ละแนวมีจังหวะต่างกัน

7. การศึกษาความเร็ว (Tempo) ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวโน้ตกับช่วงเวลา ตัวโน้ตยิ่งมากยิ่งเร็ว

8. การศึกษาพื้นผิว (Texture) หมายถึงการประสานเสียง การประสานทำนอง ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองแต่ละแนว

8.1 ทำนองเดี่ยว (Monophony) คือเพลงที่มีทำนองเดียว แม้ว่าจะอยู่คนละช่วงทบก็ตาม

8.2 ทำนองประสม (Polyphony) มีทำนองหลาย ๆ ทำนองบรรเลงไปพร้อมกัน ในจังหวะเดียวกัน ได้แก่

8.2.1 Homihony มีทำนองสองทำนองหรือมากกว่าที่มีลีลาใน จังหวะเดียวกัน และมีลักษณะการจัดองค์ประกอบของท่วงทำนองในแนวนอน เช่น ทำนองหลัก กับแนวประสานเสียง เป็นต้น

8.2.2 Conterpoint บทเพลงที่มีสองแนวทำนองหรือมากกว่า แต่ละทำนองเป็นอิสระต่อกัน และไม่จำเป็นต้องเป็นจังหวะเดียวกัน ก็ได้

8.2.3 Drone Harmony ทำนองเพลงที่ใช้เสียงประสานเพียงเสียงเดียว ซึ่งดังอยู่ตลอดเวลา เช่น เสียงเสพของแคนลายต่างๆ เช่น เพลงจากปี่สก็อตซ์ เป็นต้น

8.3 ทำนองหลากหลาย (Heterophony) คือ บทเพลงที่มีท่วงทำนองต่างๆ กันแต่ละทำนองขึ้นอยู่กับทำนองหลักเพียงทำนองเดียว บางทีก็ใช้ค่า (stratified) เช่น ดนตรีกาเมลันของอินโดนีเซีย แต่ดนตรีไทยเป็นแบบการประสานสำนวนทำนอง (idiomatic heterophony)

9. การศึกษารูปแบบ (Form) การจัดองค์กรของบทเพลงโดยจัดเป็นท่อน เป็นตอน แต่ละท่อนมีองค์ประกอบเฉพาะ ได้แก่

9.1 Iterative บทเพลงที่มีทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียว บรรเลงซ้ำ ๆ กัน ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันบ้าง หรือไม่มีเลยก็ได้ เช่น A-A-A-A-A

9.2 Binary บทเพลงสองท่อน เช่น A-B

9.3 Reverting บทเพลงที่มีรูปแบบดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ใช้ทำนองเดียวกัน แต่มีเนื้อร้อง ต่าง ๆ กัน เป็นประเภทหลายเนื้อทำนองเดียว

9.4 Strophic บทเพลงที่มีรูปแบบดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ใช้ทำนองเดียวกัน แต่มีเนื้อร้องต่างกัน เป็นประเภทหลายเนื้อทำนองเดียว

9.5 Progressive บทเพลงที่มีทำนองใหม่ๆเพิ่มขึ้นทุกท่อนโดยไม่ย้อนทำนองเดิม เช่น A-B-C-D-E-F

9.6 Theme and variation บทเพลงที่ใช้ทำนองหลักโดยมีการแปรทำนองนั้นไปเรื่อยๆ

10. การศึกษาสุ้มเสียง (Timbre) หรือคุณลักษณะของเสียง Tone Color หมายถึง คุณภาพของเสียงดนตรี หรือเสียงร้องที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง หรือเสียงที่ประสมประสานกัน

11. การศึกษาความดัง (Dynamic) ความดัง – เบา ของเสียงดนตรี หมายรวมทั้งกรณีที่ค่อยๆ เบาลง decrescendo และค่อย ๆ ดังขึ้น crescendo ด้วย

แนวคิดเรื่องดนตรีกับสังคม

ดนตรีนั้นมีลักษณะที่เป็นไปตามสภาพของสังคม เพราะบุคคลในสังคมเป็นผู้สร้างดนตรี ดนตรีกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2540: 80) กล่าวถึงสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีว่า ความผูกพันของชาวสุโขทัยต่อดนตรี ปรากฏข้อความกล่าวถึงอยู่ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงหลักที่ 1 ด้าน 2 ดังนี้ “ ...ดบง ดกลอย ด้วยเสียงพาท เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ ใครจักมักเล่นเล่น ใครจักมักหัวหัว ใครจักมักเลื้อน ...” จากจารึกดังกล่าว บอกให้รู้ถึงความสำคัญของดนตรีที่มีต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวสุโขทัย และน่าจะมีดนตรีเล่นกันอย่างสนุกสนานมากมาย

ในกรณีเดียวกันนี้ ธนิต อยู่โพธิ์ (2530: 132) ได้อธิบายถึงวงปี่พาทย์สมัยสุโขทัยไว้ว่า ได้พบคำจารึก กล่าวถึงการรื่นเริงสนุกสนานหลังจากงานทอดกฐิน สมัยกรุงสุโขทัยในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า “เมื่อจักเข้ามาเวียงเรียงกันแต่อรัญญิกพู้นเท้าหัวลานดบงดกลอย ด้วยเสียงพาทเสียงพิณเสียงเลื่อนเสียงขับ” ในหนังสือเตภูมิกถา (หรือไตรภูมิพระร่วง) ในสมัยสุโขทัยนั้นก็แสดงให้เห็นถึงปี่พาทย์ไว้ว่า “มี่ก้องดุจดังเสียงพิณพาทย์ฆ้องกลองแตรสังข์อันเทพดาเป่าแลตีในเมืองฟ้า” หรือ “ตีกลองและฉิ่งแฉ่งแต่ขับกับเสียงพิณพาทย์ระนาดรำระบำเล่น” บรรดาท่านนักปราชญ์ ทางประวัติศาสตร์ดูจะเห็นพ้องต้องกันว่า ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของสุโขทัยกับลานนาไทย ต่างถ่ายเทไปมากันอยู่เสมอ จึงจำเป็นที่ต้องนำหลักฐาน

ทางลานนาไทยที่ร่วมสมัยกันมาพิจารณาด้วย ซึ่งได้หลักศิลาจารึกวัดพระยืน จังหวัดลำพูนซึ่งจารึกใน พ.ศ. 1913 คำจารึกหลักนี้มีข้อความตอนที่กล่าวถึงการรับพระสุมนเถรซึ่งอาราธนาไปจากสุโขทัยว่า “ให้ถือกระทงข้าวตอก ดอกไม้เทียน ตีพาทย์ดังพิณ ฆ้องกลองปี่ สรไนพิสเนญชัย ทะเทียดกาหล แตรสังข์มานกังสดาล มรทงค์ดงเดือดเสียงเลิศเสียงก้อง อีกทั้งคนโห่ร้องอื้อดาสรท่านทั่วทั้งนครหริภุญชัยแล”

เครื่องดนตรีไทยในวงปี่พาทย์ ตามหลักฐานเห็นว่า มีฆ้อง กลอง ตะโพน และฉิ่ง กลองนั้นในไตรภูมิว่า กลองใหญ่ กลองรามและกลองเล็ก กลองใหญ่ก็คือ กลองทัดอย่างในวงปี่พาทย์ กลองราม คือ กลองขนาดย่อมหรือขนาดกลางก็น่าจะได้แก่ กลองที่เราใช้ในการแสดงหนังใหญ่ ซึ่งเรียกว่า กลองตึ๊ง ส่วนกลองเล็กมีก็อาจเป็นกลองขนาดเล็กอย่างกลองชาตรีนี่เอง ฆ้องก็คงจะไม่ใช่มีแต่ฆ้องโหม่งหรือฆ้องหุ่ย ต้องเป็นฆ้องหลาย ๆ ลูก อย่างฆ้องวง มิฉะนั้นก็จะไม่มีสิ่งที่จะใช้สำหรับบรรเลงให้เป็นเสียงสูงต่ำได้เลย ในไตรภูมิมีคำว่า ฉิ่งแฉ่ง การเรียกชื่อเครื่องดนตรีในภาษาไทย โดยมากจะเรียกชื่อตามเสียง เพราะฉะนั้น ฉิ่ง ก็คือ ฉิ่ง อย่างเดียวกับปัจจุบันนี้ ส่วน “ปี่ใน” อย่างสมัยนี้ ก็เป็นปี่ของไทยแท้ มีลักษณะไม่เหมือนของชาติใด ทั้งรูปและวิธีปิดเปิดนิ้ว ก็น่าจะมีมาแต่สมัยสุโขทัยด้วย แต่อาจจะเป็นชื่อใดชื่อหนึ่งที่แปลไม่ออก จะเข้าเค้าอยู่ก็แต่คำว่าพาทย์เท่านั้น เพราะมีคำที่น่าสงสัยว่า พาทย์เป็นระนาดได้อยู่ 2 แห่ง แห่งหนึ่งในไตรภูมิว่า “ลางคนตีกลองตีพาทย์ฆ้องตีกรับ” คำว่า ตีพาทย์ ทำให้น่าคิดว่า พาทย์จะหมายถึง ระนาดก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนี้วงปี่พาทย์เครื่องห้าก็มีครบเหมือนในปัจจุบันนี้แล้วตั้งแต่ในสมัยกรุงสุโขทัย แต่ถ้ายังไม่มีระนาดก็ต้องนับเป็น 5 ทั้งฉิ่งด้วย (ปี่ ตะโพน ฆ้องวง กลอง ฉิ่ง) แสดงให้เห็นได้ว่า ปี่พาทย์เริ่มเป็นวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยเด่นชัดมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย

ในพระราชพิธีต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ ดนตรียังคงมีบทบาทดังปรากฏใน ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวง วรรณคดีเจ้าพระยาพระคลัง(หน) กล่าวถึงขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ประกอบด้วยเรือขบวนตรี ไว้ว่า

ขุนพรหมพนาเวศเชื้อ	ดนตรี
เรือราชสุพิมานมี	คู่ต้อง
ตระนาวตระหนักดี	โทนเทศ
ตลุบตุบเสียงเสียงกลองฆ้อง	หุ้ยหุ่ย กระหึมเสียง

นอกจากนี้สถาบันพระมหากษัตริย์ ยังทรงใช้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดจากการทรงงานประจำวันของพระองค์ท่าน ดังปรากฏในกฎมณเฑียรบาลของไทย ได้กำหนดตารางการทรงงานตอนค่ำของพระเจ้าแผ่นดินไว้ชัดเจน (ณรงค์ เขียนทองกุล, 2539: 132) กล่าวถึง ลำดับขั้นการทรงงานในตอนค่ำของพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ดังนี้ “...ค่ำแล้วทุ่ม 1 เบิกนอก พิพากษาการศึกษา 2 ทุ่ม พิพากษาการเมือง 3 ทุ่ม พิพากษาเนื้อคดีโบราณ 4 ทุ่ม เรียกพระกระยาเสวย 5 ทุ่ม เบิกโหรราชบัณฑิตยธรรม 6 ทุ่มเบิกเสภาดนตรี 7 ทุ่มเบิกนิยาย 8 ทุ่ม 9 ทุ่มเข้าบรรทม มหาตีนม่าน เสด็จราชานุกิจถานาเทวี...”

ณรงค์ เขียนทองกุล (2539: 13) ได้อธิบายถึงดนตรีว่า เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่มีบทบาทใช้ในการพักผ่อนในเวลาทรงงานของพระมหากษัตริย์ จำเป็นที่จะต้องจัดหานักดนตรีที่มีฝีมือดีเข้ามาถวายการบรรเลง ราษฎรที่มีความสามารถทางดนตรีจึงได้รับการอุปถัมภ์จากราชสำนักในฐานะไพร่ ไพร่ที่มีความสามารถทางดนตรี จะต้องมีหน้าที่หลักคือ การบรรเลงดนตรีเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ และบรรเลงดนตรีเพื่อขับกล่อมเจ้าขุนมูลนาย เพื่อให้เกิดเพลิดเพลินบันเทิงใจ เพื่อทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เป็นที่ถูกใจแก่เจ้านายผู้บังคับบัญชา

สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี การดนตรีไทยในสมัยธนบุรี ทั้งปี่พาทย์ มโหรี เครื่องสาย ไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมขึ้นจากสมัยอยุธยา แต่ว่า มีเครื่องดนตรีของชาวต่างชาติเข้ามาอยู่ในประเทศไทย หลายชาติ

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากโดยเฉพาะด้านปี่พาทย์ ส่งผลให้ขอบเขตของการบรรเลงกว้างขวางขึ้น และมีผลต่อรูปแบบของการประสมวงดนตรีไทยด้วย เครื่องดนตรีเกิดขึ้นใหม่ๆ เพลงไทยตลอดจนนักดนตรีที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้น วัฒนธรรมดนตรีไทยปรับเปลี่ยนจากรูปแบบดนตรีเพื่อพิธีกรรมเป็นดนตรีเพื่อการฟังมากขึ้น

วิมาลา ศิริพงษ์ (2538: 84) ได้อธิบายว่า สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกบ้านเมืองได้รับการฟื้นฟู ทำนุบำรุง และศิลปะการดนตรีมิได้ถูกละเลย ถึงแม้จะไม่เด่นชัดมากนัก อย่างไรก็ตามทั้งพระมหากษัตริย์ ไพร่ฟ้าประชาชน ส่วนใหญ่คือ คนที่สืบเชื้อสายมาจากครั้งกรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุนี้ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จึงเป็นการสืบทอดของเดิมที่เคยใช้กันอยู่ ลักษณะของปี่พาทย์ยังใช้ในสังคม 2 ลักษณะในพิธีกรรม และในมหรสพการแสดงเป็นหลักแล้วบรรเลงให้สอดคล้องตามเช่นนี้ โดยที่พิธีกรรมหรือการแสดงมหรสพ มักเป็นสิ่งที่มีแบบแผนขั้นตอนชัดเจน แน่นอน การบรรเลงหรือการเลือกใช้ปี่พาทย์ จึงพลอยถูกจำกัดแบบแผนไปด้วย

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดดนตรีและนาฏศิลป์ ความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของปี่พาทย์จึงเกิดขึ้นเมื่อพระองค์ทรงปรับปรุงการละเล่นชนิดหนึ่งคือการเล่นเสภา ได้ริเริ่มให้มีการบรรเลงปี่พาทย์ ประกอบการขับเสภาขึ้น ดังปรากฏในบทไหว้ครูซึ่งแต่งในสมัยรัชกาลที่ 2 ว่า

เมื่อครั้งจอมนรินทร์แผ่นดินลับ เสภาขับยังหาปี่พาทย์ไม่
ครั้นมาถึงองค์พระทรงชัย จึงเกิดมีขึ้นในอยุธยา

ทรงโปรดให้คนขับเสภาร้องลำนำส่งปี่พาทย์ เหมือนทำนองมโหรี จึงเกิดมีเสภาส่งปี่พาทย์ขึ้น (แสงโสม เกษมศรีและวิมล พงศ์พิพัฒน์, 2515, หน้า 204) จึงเป็นการพัฒนาปี่พาทย์ไปสู่การบรรเลงเพื่อการฟังได้อีกส่วนหนึ่ง

นิจ ทองโสภิต (2514: 84) ได้อ้างคำกล่าวของวอลเตอร์ เอฟ เวลลา ว่าสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงโปรดการฟ้อนรำ ขับร้อง แต่มิได้ทรงห้ามปรามแต่อย่างใด ศิลปะและวรรณคดีได้เจริญก้าวหน้าไปเป็นอันมาก สามัญชนพากันปลีกเวลามาให้กับงานศิลปะด้วยวิธีการต่างๆ การที่คนไทยมีนิสัยรักศิลปะนี้จะเห็นได้อีกทางหนึ่งจากชาวยุโรปคนหนึ่งที่มาพำนักอยู่ในประเทศสยาม ได้ให้ข้อสังเกตว่า “หมู่บ้านของชาวไทยเกือบทุกหมู่บ้านจะต้องมีวงดนตรีประจำอยู่ด้วย”

พูนพิศ อมาตยกุล (2524: 22) กล่าวว่าสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในด้านการดนตรี ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้พระราชวงศ์มีวงดนตรีเป็นของตัวเองได้ ให้ประชาชนเล่นดนตรีได้อย่างอิสระ การเรียนขับร้องดนตรีจึงกระจายมากขึ้น ลูกหลานบ้านใดทั้งชายและหลิงที่มีฝีมือ มีความสามารถทางด้านดนตรี มีโอกาสได้เข้ามาอยู่ในวัง ในพระอุปถัมภ์ของพระราชวงศ์หรือขุนนางมากขึ้น เป็นการเพิ่มปริมาณของบุคคล และความรู้ในวิทยาการด้านดนตรีมากขึ้นเป็นลำดับ

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกเลิกระบบไพร่ และทาส สภาพสังคมดนตรีเกิดการเปลี่ยนแปลง นักดนตรีเดิมนั้นอยู่ในอุปถัมภ์ของราชสำนักเป็นส่วนใหญ่ นักดนตรีอีกส่วนหนึ่ง ไม่ได้เข้าสังกัดของราชสำนักจึงต้องประกอบอาชีพอิสระ โดยบรรเลงดนตรีประกอบการแสดง ปรากฏการณ์อุปถัมภ์นักดนตรีนี้เกิดจากการที่ชนชั้นสูงใฝ่ใจในดนตรีไทย มีความสนใจที่จะพัฒนาการบรรเลงให้ดีขึ้น มีการอุปถัมภ์นักดนตรีฝีมือเอก ให้เข้าร่วมฝึกฝน

ตนเอง ในวงของตน ให้ความสนับสนุนในการผลิตผลงาน และพัฒนาฝีมือในการบรรเลง ผู้อุปถัมภ์สนับสนุนทั้งด้านดนตรีและเศรษฐกิจ ดนตรีไทยช่วงนี้จึงมีพัฒนาการทางวิชาการดนตรีอย่างสูง เกิดนักดนตรีอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากสามัญชนที่มีความรู้

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วงปี่พาทย์ และวงดนตรีประเภทอื่นๆ เจริญทั้งคุณภาพและปริมาณรัชสมัยของพระองค์ทรงทำนุบำรุงศิลปะประเภทนี้มากโปรดเกล้าให้ตั้งกรมมหรสพ ซึ่งมีกรมโขนหลวงและกรมปี่พาทย์หลวง การอุปถัมภ์นักดนตรีในราชสำนักขยายตัวอย่างใหญ่หลวงในกรมพิณพาทย์หลวงกรมมหรสพ มีการบัญญัติราชทินนามสำหรับพระราชทานแก่นักดนตรีของกรมมหรสพ เพิ่มขึ้นจากที่เคยมีใน รัชกาลที่ 5 ถึงกว่า 50 ชื่อ ดนตรีไทยที่เกิดขึ้นมีพัฒนาการอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนชั้นสูงในหลายด้าน เช่น ภาษา การแต่งกาย กิริยาท่าทาง โครงสร้างดนตรี ความเฟื่องฟูของเพลงเก่า ส่อให้เห็นลักษณะของการดนตรีแบบใหม่

มนตรี ตราโมท (2527: 39) กล่าวว่า สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ เมื่อปี พ.ศ. 2477 รัฐบาลโอนข้าราชการจากกระทรวงวังมาขึ้นกับกรมศิลปากรทำให้สถานภาพ นักดนตรีไทยในวงปี่พาทย์ ในอุปถัมภ์ของ พระมหากษัตริย์ รวมทั้งระบบอุปถัมภ์โดยพระมหากษัตริย์สิ้นสุดลงด้วย เมื่อสิ้นสุดยุคสมัยแห่งการเติบโตของของปี่พาทย์ในราชสำนัก นักปี่พาทย์ที่เคยอยู่ในระบบอุปถัมภ์ของราชสำนักได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเลือกที่จะเข้าสู่ระบบราชการของรัฐบาล ในระบอบประชาธิปไตยและอีกกลุ่มหนึ่ง เลือกที่จะมีสถานภาพนักดนตรีอิสระ อยู่นอกระบบราชการนับว่า เป็นช่วงที่ดนตรีไทยเสื่อมโทรม แล้วสามารถกู้ขึ้นได้ระดับหนึ่ง แต่พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในดนตรีไทยทรงฝึกหัดจนทรงพระราชนิพนธ์เพลงได้

สมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนมหาอานันทมหิดล เป็นระยะที่ดนตรีไทยเข้าสู่ภาวะมืดมน ผู้นำรัฐบาลคือ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ออกประกาศเกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีไทย ไม่ส่งเสริมและพยายามจะให้คนไทยหันไปเล่นดนตรีแบบตะวันตก นักดนตรีไทยขาดกำลังใจ เครื่องดนตรีไทยจำนวนไม่น้อยหลุดลอยจากมือนักดนตรีไทยอย่างน่าเสียดาย ถึงแม้ว่า การดนตรีไทยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลนี้ทรงเอาพระทัยใส่ตลอดเวลา โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ที่เปิดเรียนในปลายรัชกาลที่ 7 เริ่มเจริญเติบโตในรัชกาลนี้

สมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดนตรีไทยเริ่มฟื้นตัวมีการปรับตัวไปตามสภาพสังคมและสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการปรับดนตรีไทยร่วมสมัย กิจกรรมส่งเสริมดนตรีไทยอยู่ในรูปแบบของชมรมดนตรีไทย ชุมนุมดนตรีไทยใน สถาบันการศึกษาต่างๆ กรมศิลปกร เป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด ในฐานะหน่วยงานของรัฐบาล ที่มีหน้าที่จะต้องคงไว้ซึ่งศิลปะของชาติในฐานะผู้อุปถัมภ์อย่างเป็นทางการ

วัฒนธรรมดนตรีไทยโดยเฉพาะวงปี่พาทย์นั้น ตามหลักฐานที่ค้นคว้าได้ สามารถระบุได้ว่าเป็นวัฒนธรรมดนตรีคู่ชาติไทยมาตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ถึงแม้ว่า รูปแบบของ วงปี่พาทย์ และลักษณะของการบรรเลง มีลักษณะต่างจากปัจจุบันโดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมปี่พาทย์ได้ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมไทยโดยลำดับ อย่างไรก็ตามปี่พาทย์ยังมี บทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด

วัฒนธรรมดนตรีไทยในปัจจุบัน ได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ทำให้บทบาทของ ดนตรีไทยลดน้อยลง เยาวชนหลงใหลกับวัฒนธรรมตะวันตก

บทบาทของวงปี่พาทย์ในสังคมไทย

มนตรี ตราโมท (2530) ได้ศึกษาพบว่า วิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่โบราณกาลมาเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยดนตรี เพราะคนไทยเป็นชนชาติที่เห็นว่า ความสนุกและความรื่นเริง เป็นความประสงค์สำคัญของชีวิต หากชีวิตมีความสนุกรื่นเริง ชีวิตนั้นก็เป็นชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ ดังจะหาได้จากเพลงยาว พระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท พรรณนาถึงชีวิตในกรุงศรีอยุธยาไว้ว่า

“ ทั้งพิธีปีเดือนคืนวัน สารพันจะมีอยู่อัตรา
ฤดูใดก็ได้เล่นเกษมสุข แสนสนุกทั่วเมืองหรรษา”

ความสนุกออกจะเรียกได้ว่า เป็นมาตรฐานแห่งชีวิตที่ดี และในการกระทำให้ชีวิตได้มาตรฐานอันดี ในทัศนะของคนไทยในอดีตนั้น ดนตรีไทยได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญที่สุด

ลีลาแห่งชีวิตไทยในอดีตนั้นขึ้นอยู่กับจังหวะต่างๆ ในชีวิตซึ่งจะต้องมีการทำบุญและการฉลอง เริ่มด้วยการเกิด มีการทำขวัญเดือนและโกนผมไฟทารกที่เกิด เมื่อเด็กเข้าถึงวัยหนึ่งต้องมีการโกนจุก หากบุคคลนั้นเป็นชายต้องอุปสมบทในพระพุทธศาสนา มีพิธีทำขวัญนาค พิธีบวช ต่อจากนั้นก็ถึงพิธีสมรส การทำบุญอายุครบห้ารอบ และงานศพซึ่งมักทำกันใหญ่โตฟุ่มเฟือย

ในงานต่างๆ ที่กล่าวมานั้นต้องมีดนตรีประกอบ เริ่มต้นด้วยปี่พาทย์บรรเลงเพลงโหมโรง บรรเลงรับพระที่มาเจริญพระพุทธมนต์ บรรเลงในระหว่างพระฉันท์ และบรรเลงส่งพระในตอนพระกลับ ด้วยเพลงกราวรำ แสดงความปีติรื่นเริง ที่ได้ทำบุญกุศลเสร็จ ในงานมักมีการจัดหาการแสดงนาฏศิลป์ร่วมแสดงด้วย อาทิ ลิเก ละคร โขน และอื่น ๆ ซึ่งมักต้องใช้ปี่พาทย์เป็นส่วนประกอบสำคัญในการแสดงทั้งสิ้น

หากจำแนกบทบาท และความสัมพันธ์ของดนตรีที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย สามารถจำแนกได้เป็น 3 หน้าที่ คือ ประกอบพิธีกรรม ประกอบการแสดง และเพื่อการฟังและการขับกล่อม(นันทนาการ)

1. การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบพิธีกรรม

ปี่พาทย์มีบทบาททั้งพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต

1.1 พิธีกรรมทางศาสนา ปี่พาทย์มีบทบาทอย่างมาก ทั้งพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์และพิธีของประชาชน

1.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต นับแต่เกิดจนตาย ดนตรีไทยมีส่วนร่วมอยู่บ้างไม่มากก็น้อย เช่น ประเพณีบวช ทำขวัญนาค นิยมใช้ดนตรีและเพลงประกอบพิธีตามความเหมาะสม

1.3 พิธีกรรมในโอกาสพิเศษ เช่น พิธีไหว้ครู ล้วนนิยมใช้ดนตรีและเพลงบรรเลงพิเศษ คือ เพลงหน้าพาทย์ ซึ่งแต่ละเพลงล้วนมีความหมายแฝงอยู่

2. ดนตรีประกอบการแสดง

วงปี่พาทย์ เป็นวงดนตรีไทยที่สำคัญที่สุดวงหนึ่ง ในบรรดาวงดนตรีไทยชนิดอื่นๆ ที่มีบทบาทมากในการทำหน้าที่บรรเลงประกอบการแสดง โดยเฉพาะด้านนาฏศิลป์ไทยซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมสาขาหนึ่ง แสดงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองของไทย ความงดงามของท่ารำตามจังหวะและทำนองเพลง ตลอดจนการแสดงสื่อความหมาย ด้วยบทเจรจา ท่าทาง คำร้องเป็นลำนำช่วยให้ผู้ชมได้สนุกสนาน ชื่นชมกับสุนทรียรส เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่ปู่ย่า ตายายได้ถ่ายทอดไว้ นาฏศิลป์ไทยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

ละคร เป็นการแสดงการรำที่เป็นเรื่องราว ดำเนินไปตามลำดับ มีหลายประเภท เช่น ละครโนรา (ละครชาตรี) ละครนอก ละครใน ละครพันทาง ละครดึกดำบรรพ์ ละครร้อง ละครพูดสลับละครสังคีต และโขน

ระบำ เป็นการแสดงร่ายประกอบคำร้องและทำนอง จังหวะดนตรีที่มุ่งความสวยงามและความบันเทิงเป็นสำคัญ ผู้แสดงจะมีเพียงคนเดียวหรือเป็นหมู่ก็ได้ การแสดงระบำจะต้องมีความพร้อมเพรียง และช่วยให้เกิดความสนุกสนาน

3. ดนตรีเพื่อการฟังและการขับกล่อม

การขับกล่อมได้แก่ ขับลำนำเรื่อง กล่อมขวัญ และกล่อมอารมณ์

3.1 ขับลำนำเรื่อง ได้แก่ การขับเสภา ซึ่งแต่ก่อนขับเป็นทำนองร้องเล่าไปเรื่อยๆ จนถึงรัชกาลที่ 2 จึงมีปี่พาทย์รับและร้องส่งในตอนสำคัญ การขับเพื่อสรรเสริญสดุดีเป็นเพลงอวยพรหรือถวายพระพรในเอกสารต่างๆ ซึ่งยังนิยมกันอยู่ในปัจจุบัน เพลงที่ใช้มักเป็นเพลงมงคลต่างๆ เช่น เพลงมหาฤกษ์ นางนาค เวสสุกรรม

3.2 กล่อมขวัญ ในประเพณีไทยมีทั้งกล่อมขวัญคนและกล่อมขวัญสัตว์ตลอดไปจนถึงสิ่งที่เคารพนับถืออีกนานัปการ เช่น การทำขวัญข้าว การทำขวัญหลาน เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณของพระแม่โพสพ เป็นต้น การกล่อมขวัญมีทั้งพิธีหลวงและพิธีราชราษฎร์ เช่น กล่อมบรรทม (พิธีหลวง) ทำขวัญนาค (พิธีราษฎร์) ส่วนการกล่อมขวัญสัตว์ มักจะมีเฉพาะพิธีหลวง เช่น กล่อมช้าง เป็นต้น เพลงชุดทำขวัญ ได้แก่ เพลงชุดเรื่องเวียนเทียน มีเพลงนางนาค เพลงมหาฤกษ์ มหากาล มหาชัย สังข์เล็ก ดอกไทร ดอกไม้ไพร ดอกไม้ร่วง พัดชา บ้าบ่น คู่บ้าบ่น โนราห์โอด ต้นกราวรำ ดับควันเทียน เป็นเพลงที่มีความหมายในทางมงคลทั้งสิ้น

3.3 กล่อมอารมณ์ เพลงที่ใช้ลักษณะนี้มีรูปแบบไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับโอกาสเป็นสำคัญ นับตั้งแต่ใช้แสดงความรักที่แม่มีต่อลูก ปรากฏในรูปของเพลงกล่อมเด็ก การแสดงความรักระหว่างหนุ่มสาวในเพลงเกี้ยว หรือใช้ผ่านคลายความเหน็ดเหนื่อยขณะทำงานร่วมกัน เช่น เก็บเกี่ยวข้าว ลงแขก ตำข้าว นวดข้าว ไปจนถึงเพลงดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงในงานต่างๆ ทั้งมงคลและอวมงคล

ดนตรีไทยมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า เป็นศิลปะคู่ชาติไทย แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ไทยมาโดยตลอดทั้งในพิธีกรรมต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งพิธีของประชาชน และพระราชพิธีต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีบทบาทใช้ประกอบการแสดงการละเล่นต่างๆ ของนาฏศิลป์ไทย และยังช่วยขับกล่อมเพื่อความบันเทิงใจ เมื่อความสำคัญของดนตรีไทยมีมากย่อมส่งผลต่อการรักษาเพื่อความคงอยู่ดำเนินในรูปการสืบทอดมาชั่วลูกชั่วหลาน หลายชั่วอายุคน วิถีชีวิตของมนุษย์พัฒนามีระบบระเบียบที่แน่นอนยิ่งขึ้น มนุษย์ก็พบว่า ดนตรีมีประโยชน์มากมายในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

1. การขับกล่อมด้วยดนตรี นานเท่านานมาแล้ว มนุษย์ชาติที่เป็นผู้เป็นแม่รู้ดีว่า วิธีที่ดีที่สุดในการชักจูงให้เด็กเล็กๆ ให้นอนหลับ ก็คือ การกล่อมเด็กด้วยเพลงร้องที่สงบและอ่อนโยน อาจกล่าวได้ว่า เพลงกล่อมเด็กเป็นดนตรีที่แสดงออกทางอารมณ์อันลึกซึ้งของมนุษย์ได้ดีที่สุด ลักษณะหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาได้

2. การนำดนตรีมาประกอบการทำงานใช้เสียงเพลงประกอบการทำงานบางอย่าง การหว่านพืชผล การขนย้ายของขนาดใหญ่ที่ต้องใช้คนหมู่มาก การทำงานไปร้องเพลงไป ทำให้การออกแรงเป็นไปอย่างพร้อมเพรียงและให้งานเหล่านี้ลดความเบื่อลงได้

3. การนำดนตรีมาใช้ในการสื่อสาร มนุษย์เราใช้เครื่องดนตรีประเภทเคาะ เช่น ระฆัง ฆ้อง และกลอง เป็นเครื่องดนตรีในการสื่อสารเพื่อการต่างๆ เช่น การสื่อสาร เพื่อการป้องกันภัย เพื่อบอกโมงยาม และเพื่อส่งสัญญาณข้อความต่างๆ

4. การนำดนตรีมาเกี่ยวกับกิจการทหาร ในสมัยก่อนเราก็ส่งข้อความหรือคำสั่งในระยะทางไกลๆ ด้วยสัญญาณจากแตร เพลงปลุกใจใช้ประกอบการเดินทางไกลของกองทัพ หรือแม้แต่การใช้ชีวิตที่ต้องมีระเบียบวินัย เช่น ใช้แตรปลุก และแตรนอนในค่ายทหาร

5. การนำดนตรีมาใช้ประกอบพิธีการ ในแอฟริกาหลายชนเผ่าใช้กลองเป็นเครื่องดนตรีศักดิ์สิทธิ์ เป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ และสูงศักดิ์ ในประเทศไทยเมื่อมีรัฐพิธี ก็มักจะมีเพลงที่ใช้โดยเฉพาะ

6. การนำดนตรีมาใช้ประกอบการแข่งขันกีฬา ก็เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ปัจจุบันมีการประพันธ์เพลงขึ้นเพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาระดับโลก เช่น กีฬาโอลิมปิก

7. การนำดนตรีมาใช้ประกอบพิธีบูชาทางศาสนาในศาสนาโรมันคาทอลิกนั้น เพลงสวดมีบทบาทสำคัญต่อพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนลัทธิฮินดูพระกฤษณะทรงขลุ่ย เพื่อความงอกงามของพืชพันธุ์ และบันดาลให้นกกาออกมาร้องเพลง

8. การใช้ดนตรีเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เมื่อเสร็จภาระจากการงานประจำวันมนุษย์เราก็ยังใช้ดนตรีเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

9. ในวาระสุดท้ายของชีวิต ดนตรีเข้ามามีบทบาทพอสมควร จะเห็นได้จากพิธีปลงศพและศาสนา เช่น โรมันคาทอลิก หรือโปรเทสแทนต์ ก็จะมีการขับร้องเพลงสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าและสวดส่งวิญญาณผู้วายชนม์ในลัทธิเต๋า พิธีกงเต็กในงานศพก็ใช้บทเพลงเป็นบทสวดสำหรับนักบวช ส่วนในประเทศไทย ถือธรรมเนียมปฏิบัติที่จะต้องมีคนที่เข้ามาเกี่ยวพันกับพิธีปลงศพในต่างจังหวัด และสำหรับผู้มีฐานันดรศักดิ์ ก็จะประโคมปี่พาทย์ในการรับพระราชทานเพลิงศพ ฯลฯ (ดุษฎี พนมยงค์ บุญทัศนกุล, 2539: 67-71)

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง “วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomisicology Research) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราต่างๆ และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field work) การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบันทึกโน้ตเพลง สรุปผลและการนำเสนอผลงานวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ

เป็นขั้นตอนในการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องราว สถานที่ และสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำราต่างๆ ในหัวข้อและประเด็นที่สัมพันธ์กับการกำหนดกรอบแนวความคิดของเรื่องที่จะศึกษา ได้แก่ ประวัติความเป็นมา การบริหารจัดการ บทบาทหน้าที่ต่อสังคม

กลุ่มบุคคลข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยจะมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในด้านต่างๆ ดังนี้

กลุ่มนักวิชาการที่ให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

1. ผศ. วิโรจน์ เวชชะ
2. รศ.ดร. ปัญญา รุ่งเรือง

กลุ่มศิลปินที่ให้ข้อมูล

1. หัวหน้าวงงานดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

นายชาตรี อบนวล หัวหน้ากลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2. นักดนตรีไทยวงกรุงเทพมหานคร

2.1 นายสุวรรณ์ โตล่ำ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.2 นายดนัย มุ่งเยียวยา ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.3 สิบเอกไชยชนะ เต๊ะอ้วน ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.4 นายสุทัศน์ แก้วกระหนก ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.5 นายสมพงษ์ พงษ์พรหม ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.6 นายดุลยชาติ อบนวล ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.7 นายถาวร รักษาวงษ์ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.8 นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.9 นายมนตรี บัวรอด ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.10 นายสุริยา พงษ์นะเรศ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 5 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.11 นายชาญชัย เดชแจ่ม ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 3 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.12 นายไชยชนะ เต๊ะอ้วน ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.13 นายสุพจน์ ศุขสายชล ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.14 นายธเนตร แสวงศิลป์ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 3 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.15 นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.16 นายชัยยันต์ คลังศรี ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.17 นายสมจิตร สมพงษ์ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 5 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.18 นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.19 นายโชคชัย นิลสุวรรณ ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.20 นายศุภกิจ สมานมิตร ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 5 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.21 นายสุกฤษฎิ์ชนม์ พงษ์พรหม ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 3 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.22 นายเอราวรรณ บุญสนาน ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.23 นายวิมล เผยเผ่าเย็น ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.24 นางสาวขวัญดาว ปุณยลภัสกุล ตำแหน่งคีตศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.25 นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ ตำแหน่งคีตศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.26 นายประสิทธิ์ วงษ์นิล ตำแหน่งคีตศิลปิน 4 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

2.27 นายวินัย มั่นวิชาชัย ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

ขั้นดำเนินการ

เป็นขั้นตอนของการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field work) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้และเป็นหัวใจหลักของการวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicological Research) ลักษณะสำคัญของการวิจัยวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา คือ เป็นการแสวงหาความรู้จากการศึกษาพฤติกรรมและผลิตกรรมของมนุษย์ การพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการทำงานเป็นระบบ โดยใช้หลักในการเก็บข้อมูลดังนี้

การสังเกต (Observation)

การสังเกต คือ การเฝ้าดูอย่างเป็นระบบ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อจะได้เรียนรู้ถึงความหมาย ของบทเพลง การแสดง สังคม วัฒนธรรม และความเป็นจริงในการดำเนินงานของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อรวบรวมข้อมูล มี 2 ประเภท คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า ทั้งคำถามแบบเจาะจงและคำถามแบบปลายเปิด เป็นกึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์อีกประเภทหนึ่ง คือ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เหมาะสำหรับการวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการคือเทคนิคในการค้นหาคำตอบที่แท้จริง (Probe)

จากความสำคัญของการสัมภาษณ์ งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อให้เหมาะสมกับวิธีการสังเกตที่เลือกใช้ในการศึกษา

การใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในการวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านโสตทัศนศึกษาช่วยเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในครั้งนี้ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและ การ Sketch รายละเอียดต่างๆ ที่เครื่องบันทึกภาพไม่สามารถบันทึกได้ เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ สมุดจดบันทึกแบบบันทึกข้อมูลนักดนตรี แบบบันทึกข้อมูลเครื่องดนตรี ดินสอและปากกา

2. เครื่องมือเก็บข้อมูลประเภทเสียง ใช้บันทึกข้อมูล 2 ประเภท คือ บันทึกการสัมภาษณ์บุคคล หรือข้อมูลที่ต้องการบันทึกอย่างละเอียดมากกว่าการจดบันทึก บันทึกเนื้อหาแนวทำนองดนตรี ระบบเสียงของเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงละครชาตรี ได้แก่

2.1 เครื่องบันทึกเสียงพกพาขนาดเล็ก (Mini Cassette recorder)

2.2 แถบบันทึกเสียงคลาสเสท (Cassette) แบบ Normal

2.3 ไมโครโฟนแบบไดนามิก (Dynamic)

2.4 คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook)

3. เครื่องมือเก็บข้อมูลด้วยภาพ ใช้บันทึกภาพต่างๆ เช่น บันทึกการแสดงดนตรีแตรวงทั้งนักดนตรีและนักแสดง บันทึกภาพกลุ่มบุคคลข้อมูล บันทึกภาพสังคม วัฒนธรรม บันทึกเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง บันทึกภาพอุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบในการแสดง เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่

3.1 ภาพนิ่ง ใช้กล้องบันทึกภาพเลนส์เดี่ยวสะท้อนภาพ (SLR Camera) และกล้องดิจิตอล (Digital Camera)

3.2 ภาพเคลื่อนไหว ใช้กล้องถ่ายภาพวีดีทัศน์ดิจิตอล 8 มิลลิเมตร (8 MM. -Digital Television Camera)

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

คือขั้นตอนในการนำข้อมูลที่ได้มา จำแนก จัดระบบ จัดประเภทของข้อมูลตามลำดับก่อนหลัง แล้วตรวจสอบข้อมูลเพื่อป้องกันความผิดพลาด หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด ว่าครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด การวิจัยครั้งนี้จะศึกษา ประวัติความเป็นมา การบริหารจัดการ และบทบาทต่อสังคม

การศึกษาจะ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยดุริยางควิทยา นอกจากจะศึกษาเรื่องราวทางวัฒนธรรม มานุษยวิทยา สังคมวิทยา และเรื่องอื่นๆ แล้ว จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ การถ่ายทอดดนตรีในรูปของเสียงเป็นตัวโน้ต (Transcriptions)

ขั้นนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลงานวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการเขียนแบบพรรณนาและชาติพันธุ์วรรณลักษณ์ (Ethnographic) คือการถ่ายทอดดนตรีที่อยู่ในรูปของเสียง ลงเป็นลายลักษณ์เพื่อให้สามารถรับรู้และเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น โดยนำเสนอผลจากการศึกษาในรูปแบบของรายงานการวิจัย 6 บท

เวลาที่ใช้ในการวิจัย

เวลาที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง “วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร” ตั้งแต่ เดือนมิถุนายน2549 - เดือนเมษายน 2551

บทที่ 4

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

การบริหารจัดการวงดนตรีไทยและกิจกรรมด้านดนตรี

ผู้บริหารกลุ่มงานดนตรีไทย

ผู้นำยุคใหม่ที่เน้นการปฏิรูป จำต้องเป็นผู้นำคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้นำวิสัยทัศน์ และสามารถกระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคคลต่างๆ ได้ กล่าวคือ ผู้นำต้องกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน สามารถกำหนดเป้าหมายร่วมกับบุคลากรได้อย่างชัดเจน รวมทั้งผู้นำร่วมกับบุคลากรกำหนดพันธกิจร่วมกันและกำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น

1.1 ใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ผู้นำคุณภาพรู้จักทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีม ในขณะเดียวกันผู้นำต้องหยั่งรู้ลักษณะบุคลากรว่าแต่ละคนมีประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถในด้านใดเพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของแต่ละคน สามารถกระจายงาน กระจายอำนาจให้ทั่วถึงและเป็นธรรม มีหลักเกณฑ์การพิจารณา และที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นการผูกมัดใจให้ทุกคนทำงานอย่างทุ่มเท นอกจากนี้ผู้นำคุณภาพต้องใช้ความสำคัญกับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเป็นพิเศษ ทั้งในด้านการฟังความคิดเห็น รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

1.2 เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร เป็นการช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อหน่วยงาน เป็นผลทางด้านจิตวิทยา ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับ ศรัทธา และช่วยลดช่องว่างและความขัดแย้งในการบริหารจัดการ

1.3 มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้นำคุณภาพจะต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ความตั้งใจ และสมาธิ

1.4 ผู้นำคุณภาพจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและใช้ข้อมูลสถิติในการวิเคราะห์และตัดสินใจ ลักษณะผู้นำนวัตกรรมมีความสามารถในการจัดการกับความรู้และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้ข้อมูลทางสถิติและงานวิจัยมาประกอบในการตัดสินใจ

1.5 ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้อง ผู้นำคุณภาพต้องสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้องทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ในด้านหน้าที่การงาน ผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ลูกน้องทำงานและสนับสนุนให้ความก้าวหน้าเป็นลำดับ และต้องตัดสินใจด้วยความยุติธรรม โดยวางมาตรฐานเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกคนไปสู่มาตรฐานนั้น

1.6 ความสามารถในการสื่อสาร ผู้นำจะต้องสามารถสื่อสารกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์ ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและหน่วยงาน การสื่อสารที่ดีที่สุด คือ การพูดคุยเจรจา การใช้หนังสือในกรณีที่จำเป็นจริงๆ ผู้นำจึงต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีวาทศิลป์ ควรมีลักษณะอ่อนน้อมอ่อนโยน

1.7 ความสามารถในการใช้แรงจูงใจ ผู้นำจะต้องศึกษาผู้ใต้บังคับบัญชาว่าเขาต้องการสิ่งใดและตอบสนองความต้องการในเรื่องนั้น เพราะการที่คนจะทำงานเต็มศักยภาพนั้น ต้องมีแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ทำงาน

1.8 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำคุณภาพจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ความคิดที่ออกนอกกรอบหรือกฎเกณฑ์เดิมเพื่อประยุกต์งานให้เกิดความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยผู้นำที่มีความกล้าหาญ และอาศัยความเสี่ยงผู้นำจะต้องวางแผนระยะยาวเพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด (ที่มา: กองนโยบายและแผนงาน สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว)

2. หัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

หัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร มาจากข้าราชการสายดุริยางคศิลปิน ในตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 หัวหน้างานคนปัจจุบันคือ นายชาตรี อบนวล

3. รักษาการแทนหัวหน้ากลุ่มดุริยางค์ไทย

ผู้ที่ทำหน้าที่แทนหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ในเวลาที่ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยติดภารกิจ คือ

1. นายสุทัศน์ แก้วกระหนก
2. นายสุวรรณ โตล่ำ
3. นายสมพงษ์ พงษ์พรหม

4. ข้าราชการกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

ผู้ที่เป็นนักร้องและนักดนตรีของกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

1. นายวิมล เผยเผ่าเย็น
2. นายวินัย มั่นวิชาชัย
3. นายดนัย มุ่งเยียวยา
4. นายธเนตร แสวงศิลป์
5. นายถาวร รักษาวงษ์
6. นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ
7. นายมนตรี บัวรอด
8. นายสุทัศน์ แก้วกระหนก
9. นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์
10. นายสุริยา พงษ์นะเรศ
11. นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน
12. นายสมจิตร สมพงษ์
13. นายศุภกิจ สมานมิตร
14. ส.อ.ไชยชนะ เต๊ะอ้วน
15. นายสุพจน์ ศุขสายชล
16. นายชัยยันต์ คลังศรี
17. นายดุลยชาติ อบนวล
18. น.ส.ทัศนีย์วรรณ คำศิริ

19. น.ส.ขวัญดาว กรุดมินบุรี
20. นายประสิทธิ์ วงษ์นิล
21. นายโชคชัย นิลสุวรรณ
22. นายเอราวรรณ บุญสนาน
23. นายชาญชัย เดชแจ่ม

5. อาสาสมัครกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

อาสาสมัครกลุ่มงานดนตรีไทยเป็นผู้ที่เข้ามาช่วยงานด้านดนตรีไทย ร่วมบรรเลงดนตรีและร่วมงานกับงานดนตรีไทย โดยมีค่าจ้างงานละประมาณ 240 บาทต่อคน

1. นายนวดล ชะเอม
2. นายองอาจ เสนจันที
3. นายพงศธร พันธุ์ผาด
4. นายสรพงษ์ ปลื้มใจ
5. นายชิงชัย วิเชียรชัย
6. น.ส.ปรียาวัลย์ คำเพชรดี
7. น.ส.พิมลมาศย์ เสียงเพราะ
8. น.ส.รุจิราภรณ์ เหลาหนวด
9. น.ส.ฐิติมา เชื้อใหญ่
10. น.ส.กรรณิกา บันเทิงสุข
11. น.ส.ชุลีพร สวนสมจิตร
12. น.ส.ลำใย หลานวงศ์
13. น.ส.อรทิพย์ พนมรัตน์
14. น.ส.อรวรรณ เขียวคำ
15. นายวุฒิพงษ์ แทงตลาด
16. นายนรากร คำโสภา
17. นายบัญชาศักดิ์ พงษ์พรหม
18. นายปริญญา ช่างกลึงกูล
19. นายธนพัชร์ ทัพดี
20. นายนุกูล ทัพดี

21. นายสมบัติ กุมลาชัย
22. นายจักรพงษ์ เกื้อทาน
23. นายเอกชัย ฉลาดคิด
24. นาย บรรเจิด สิทธิวงษ์
25. น.ส.ชมพูนุช มีชำนาญ
26. นางรัตนา รักษาวงศ์
27. น.ส.ชลธิชา เนตรผล
28. น.ส.มะลิ ศิริหลวง
29. นาย บรรเจิด สิทธิวงษ์
30. น.ส.ชมพูนุช มีชำนาญ
31. นางรัตนา รักษาวงศ์
32. น.ส.ชลธิชา เนตรผล
33. น.ส.มะลิ ศิริหลวง
34. น.ส.ภาวิณี พุทซาคำ
35. นางจันทร์จิรา เย็นภักดี
36. น.ส.เครือใจ เทียนมณี
37. น.ส.ศุภศร พาป้อ

6. ลูกจ้างประจำกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

1. นายบุญยืน เส็งกลิ่น
2. นายโอภาศ บุญเย็น
3. นางน้ำฝน สร้อยทอง
4. นายสมบัติ ทรัพย์นุช

7. ลูกจ้างชั่วคราวกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

1. นายสกล บุญศิริ
2. นายหาญณรงค์ ทองงาม
3. นายปรีชา นุชทรัพย์

การวางแผน

การวางแผนงบประมาณของกลุ่มงานดุริยางค์ไทย ต้องแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการใช้งบประมาณให้ได้ก่อนที่จะของบประมาณ

1. การจัดกิจกรรม โครงการ ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

กิจกรรม โครงการ ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร เป็นโครงการที่จัดขึ้นตามวาระสำคัญต่างๆ ของปฏิทินไทย เช่น งานวันพ่อ งานวันแม่ งานขึ้นปีใหม่ งานวันเด็ก งานสงกรานต์ งานออกพรรษา ฯลฯ และงานที่จัดเพื่อเทิดพระเกียรติ พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ เช่น งานวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งเป็นวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมมราชกุมารี งานฉลอง 80 ปี เทิดไท้องค์ราชันย์ เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2550

1) โครงการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างมหานครมอสโกกับกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร โดยสำนักสวัสดิการสังคมได้จัดคณะนาฏศิลป์และนักดนตรีจำนวน 50 คนไปแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยในงาน “Bangkok Days in Moscow” ระหว่างวันที่ 21-27 ตุลาคม 2543 และกรุงมอสโกได้จัดคณะศิลปวัฒนธรรมของรัสเซียมาแสดงที่กรุงเทพมหานครในงาน “Moscow Days in Bangkok” ณ โรงละครแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 6-8 ธันวาคม 2543

2) กิจกรรมดนตรีในสวน

สำนักสวัสดิการสังคม ได้จัดให้มีการแสดงดนตรีในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร คือ สวนลุมพินี สวนสันติภาพ สวนธนบุรีรมย์ สวนสราญรมย์ สวนจตุจักร อุทยานเบญจสิริ สวนรถไฟ สวนหลวง ร.9 และลานกีฬาถนนนราธิวาสราชนครินทร์ โดยเชิญวงดนตรีประเภทต่างๆ เช่น วงดนตรีสากล วงดนตรีพื้นบ้าน วงดนตรีซิมโฟนี (วงเล็ก) มาร่วมกิจกรรม

3) โครงการดนตรีไทยร่วมใจเฉลิมฉลองครบรอบ 50 ปี วันราชาภิเษกสมรส

เป็นการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงครบรอบ 50 ปีราชาภิเษกสมรส โดยจัดวงดนตรีไทย 99 วง และนาฏศิลป์จากสำนักการศึกษา แสดง ณ สวนสันติชัยปราการ ในวันที่ 28 เมษายน 2543

2. การจัดวงดนตรีไปบรรเลงนอกสถานที่

การจัดวงดนตรีไทยและผู้บรรเลง ไปบรรเลงนอกสถานที่ขึ้นอยู่กับภาระงานที่รับว่าต้องการนักดนตรีและนักร้องจำนวนกี่คน ต้องการวงดนตรีประเภทใด ถ้าเป็นงานดนตรีในสวนจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 โครงการดนตรีสำหรับประชาชน และงานพิธีต่างๆ (ด.ป.ช. วง 1)

2.1.1 นายวินัย มั่นวิชาชัย
2.1.2 ส.อ. ไชยชนะ เต๊ะอ้วน
2.1.3 นายสมพงษ์ พงษ์พรหม
2.1.4 นายสุวรรณ โตล่ำ
2.1.5 นายมนตรี บัวรอด
2.1.6 นายสุริยา พงษ์นะเรศ
2.1.7 นายธเนตร แสวงศิลป์
2.1.8 นายสุกฤษฎิ์ชนม์ พงษ์พรหม
2.1.9 นายประสิทธ์ วงษ์นิล
2.1.10 นางสาวขวัญดาว กรุดมินบุรี
2.1.11 นายเอราวรรณ บุญสนาน
2.1.12 นายโชคชัย นิลสุวรรณ
2.1.13 นายบุญยืน เส็งกลิ่น
2.1.14 นายสินชัย อร่ามสมบัติ
2.1.15 นายเอกชัย ฉลาดคิด
2.1.16 นายสมบัติ ทรัพย์นุช
2.1.17 นายธนพัชร์ ทัพดี

2.1.18 นายพนมกร ปั้นบุญ

2.1.19 นายอาคม ประพันธ์เทพากุล

2.1.20 นายปรีชา นุชทรัพย์

2.1.21 นายนพดล ทรัพย์ประดิษฐ์

2.2 โครงการดนตรีสำหรับประชาชน และงานพิธีต่างๆ (ด.ป.ช. วง 1)

2.2.1 นายวิมล เผยเผ่าเย็น

2.2.2 นายดนัย มุ่งเยียวยาา

2.2.3 นายสมพงษ์ พงษ์พรหม

2.2.4 นายสุวรรณ โตล่ำ

2.2.5 นายดุลยชาติ อบนวล

2.2.6 นายสุพจน์ ศุขสายชล

2.2.7 นายชาญชัย เดชแจ่ม

2.2.8 นางสาวทัศนีย์วรรณ คำศิริ

2.2.9 นายเอราวรรณ บุญสนาน

2.2.10 นายโชคชัย นิลสุวรรณ

2.2.11 นางสาวอัญชลี บุญฤทธิ์ภักดี

2.2.12 นายสกล บุญศิริ

2.2.13 นายมงคล ชะเอม

2.2.14 นายสินชัย อร่ามสมบัติ

2.2.15 นายปรีชา ฉิมเครือวัลย์

2.2.16 นายปริญญา ช่างกลึงกูล

2.2.17 นายนวเดช หนูจ้อย

2.2.18 นายเอกชัย ฉลาดคิด

2.2.19 นายสมบัติ ทรัพย์นุช

2.2.20 นายปรีชา นุชทรัพย์

2.2.21 นายนุกูล ทัพดี

2.2.22 นายธีรไนย มาลา

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของกลุ่มงานดนตรีไทย เมื่อได้รับบันทึกข้อความจากหน่วยงานที่ต้องการนำดนตรีไทยไปแสดง ทางหัวหน้ากลุ่มงานดนตรีไทยจะจัดหานักดนตรี แล้วแจ้งชื่อให้เจ้าหน้าที่ธุรการ จะออกหนังสือแต่งตั้งนักดนตรี ติดประกาศที่บอร์ด และติดต่อประสานงานกับนักดนตรีอีกครั้งหนึ่ง

1. การประสานงาน

การประสานงาน คือการที่บุคคลหรือหน่วยงานในองค์การทำงานร่วมกับคนอื่นหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

การประสานงาน คือ การจัดระเบียบการทำงานของกลุ่มเพื่อให้เกิดเอกภาพของการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันอันหนึ่ง

หลักการในการประสานงาน ที่สำคัญมีดังนี้

1. การประสานงานมีทุกระดับชั้นของสายการบังคับบัญชา สายการบังคับบัญชามีมาก ต้องใช้วิธีการประสานงานกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ในองค์กรขนาดใหญ่ระดับของการบังคับบัญชา และจำนวนของบุคคลที่เกี่ยวข้องมีมาก การประสานงานจึงควรจัดให้มีขึ้นทุกระดับชั้นด้วย

2. การติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการประสานงาน การติดต่อสื่อสารในองค์การ หมายถึง ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มี 3 ลักษณะ คือ การติดต่อสื่อสารจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง จากเบื้องล่างสู่เบื้องบน และแนวนอน การประสานงานที่ดีมักมีระบบการติดต่อสื่อสารที่ดีเสมอ

3. การประสานงานมิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดงานให้ประสานกันเท่านั้น หากเป็นการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในรูปของกลุ่มทำงาน ฉะนั้น เงื่อนไขแรกของการประสานงาน คือ ความร่วมมือที่บุคคลแต่ละคนเต็มใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. การประสานนโยบาย หรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นปัจจัยสำคัญของการประสานงาน เป็นการประสานการปฏิบัติงานกับนโยบายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเข้าด้วยกัน ซึ่งจำเป็นต้องมีบุคคลหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่เรียกว่าฝ่ายช่วยอำนวยการ ทำหน้าที่คอยติดตามวางแผนทบทวนและเสนอแนะวิจัย กำหนดระเบียบวิธีการ วิธีการแก้ปัญหาต่างๆ

5. การประสานงานกับการควบคุม การควบคุมงานเป็นการคอยประคับประคองการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ประสานกับ และมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน รวมทั้งขจัดอุปสรรคที่จะทำให้การปฏิบัติงานดังกล่าวต้องหยุดลง ตลอดจนแก้ไขปัญหาการขัดแย้งทางการบริหาร

6. การประสานงานเป็นกระบวนการบริหารในของกระบวนการแปรรูป หมายถึงกระบวนการที่ทำให้ส่วนที่ป้อนเข้าไปเป็นผลผลิตหรือผลงานออกมา การประสานงานที่ดีจำต้องมีการ วางแผนงาน ซึ่งต้องกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของแผนและควรกำหนดขั้นตอน

เวลาตามแผนไว้ด้วย รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างละเอียด

(หลักการบริหารของ Luther H.Gulick และ Lyndal Urwick)

การประสานงานของกลุ่มงานดนตรีไทยจะประสานงานกับนักดนตรีและนักร้องโดยเจ้าหน้าที่ธุรการ

2. การจัดอาคารสถานที่ในการฝึกซ้อม

สถานที่ในการฝึกซ้อมอยู่ที่ อาคารระบายน้ำ ชั้น 5 สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ที่ถนนมิตรไมตรี แขวงดินแดง เขตดินแดง

งบประมาณ

งบประมาณของกลุ่มงานดนตรีไทยที่ได้รับสำหรับการจัดกิจกรรมและการจัดซื้อเครื่องดนตรีมาจากงบประมาณแผ่นดิน

ปี 2550	844,449,500	บาท
- รายจ่ายประจำ	844,449,500	บาท
- รายจ่ายพิเศษ	-	บาท

งานการสังคีต	29,049,400	บาท
ปี 2549	24,691,600	บาท
ปี 2550	29,049,400	บาท

1. งบประมาณการจัดกิจกรรม

ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ	2,593,800	บาท
1.1 ค่าตอบแทน	1,851,400	บาท
ค่าอาหารทำการนอกเวลา		
ค่าตอบแทนวิทยากร		
เงินสมนาคุณพิธีไหว้ครูดนตรี		
1.2 ค่าใช้สอย	288,100	บาท
ส่วนใหญ่เป็นค่าซ่อมแซมยานพาหนะ		
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์และเครื่องดนตรี		
ค่ารับรอง ฯลฯ		
1.3 ค่าวัสดุ	454,300	บาท
ส่วนใหญ่เป็นค่าเครื่องแต่งกาย		
นักดนตรี นักร้อง และนักแสดง		
ค่าวัสดุอุปกรณ์เครื่องดนตรี		
และเครื่องเสียง ค่าวัสดุสำนักงาน ฯลฯ		
1.4 เงินอุดหนุน	195,000	บาท
เงินทุนสนับสนุนการศึกษาแก่บุตรข้าราชการ		
และลูกจ้างประจำของกรุงเทพมหานคร	195,000	บาท

การจัดการเรียนการสอน ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

การจัดการเรียนการสอนของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร มีลักษณะถ่ายทอดโดยใช้ความจำ ถ่ายทอดจากครูสู่ศิษย์ในลักษณะตัวต่อตัว

1. การรับบุคคลเข้าเรียน

กลุ่มงานดนตรีไทยรับสมัครผู้สนใจด้านดนตรีไทย เข้าเรียนได้ ทุกเพศ ทุกวัย โดยนำรูปถ่ายขนาด 2 นิ้ว จำนวน 2 รูป พร้อมใบสมัครมายื่นที่อาคารระบายน้ำ ชั้น 5 กลุ่มงานดนตรีไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ในการเรียนผู้เรียนจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในการเล่าเรียน

2. สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการสอน

สถานที่ในการเรียนและการฝึกซ้อมดนตรีของกลุ่มงานดุริยางค์ไทยอยู่ที่อาคารระบายน้ำ ชั้น 5 กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว

วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการสอน

1. เครื่องดนตรี
2. ไวท์บอร์ด
3. ปากกาเขียนไวท์บอร์ด
4. เทปบันทึกเสียง
5. สมุดจดบันทึก
6. ปากกา ดินสอ

3. หลักสูตร (เพลงที่ใช้สอน)

เพลงที่ใช้สอนขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน ถ้ายังไม่มีความรู้พื้นฐานทางดนตรีไทยเลย ก็สอนให้เรียนรู้จังหวะก่อนถ้ารู้เรื่องจังหวะดีแล้วก็จะสอนเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น เช่น เพลงลาวดวงเดือน ลาวดำเนินทราย ลาวเสี่ยงเทียน ลาวสวยรวย ฯลฯ ถ้ามีความสามารถดีแล้วก็จะสอนเพลงในระดับสูงขึ้นไป จากเพลงสองชั้น สามชั้น เพลงเถา เพลงตับ เพลงเรื่อง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเดี่ยว เป็นลำดับต่อไป

4. วิธีสอน

มีลักษณะถ่ายทอดโดยใช้ความจำ ถ่ายทอดจากครูสู่ศิษย์ในลักษณะตัวต่อตัว เวลาต่อเพลงจะต่อให้ทีละวรรค ผู้เรียนต้องบรรเลงซ้ำวรรคที่ต่อหลายๆ ครั้งจนจำได้ ครูจึงจะต่อวรรคต่อไปให้

5. เวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อม

บุคคลที่เข้ามาเรียน จะมีช่วงเวลาที่เรียนและฝึกซ้อมคือ วันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 16.00-19.00 น.

6. จิตวิทยาในการสอน

พบว่ามีการใช้จิตวิทยา ด้านการเสริมแรง ในการแสดงฝีมือในโอกาสสำคัญต่างๆ และการลงโทษทางใจ ได้แก่ การลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำผิด เกิดความรู้สึกละอายเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้น เช่น การสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน การปรับให้ซ้อมเพลงนั้นหลาย ๆ รอบ ฯลฯ

7. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล จะประเมินผลจากพัฒนาการของผู้เรียน โดยการจัดให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานทางด้านดนตรีเมื่อจบคอร์ส โดยคอร์สหนึ่งเป็นเวลา 40 วัน การจัดแสดงผลงานจะจัดที่ศูนย์เยาวชนไทย- ญี่ปุ่น ดินแดง แล้วให้ผู้ปกครองเข้าชมผลงานของบุตร- หลานของตนและเป็นผู้ร่วมประเมินผลด้วย

โครงสร้างการบริหารงานกองการสังคีต

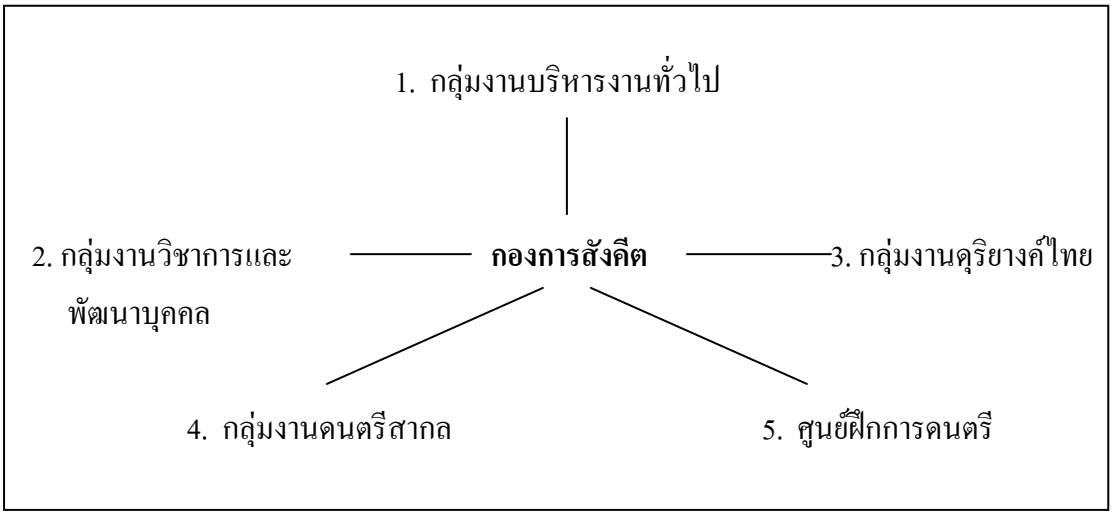

ภาพที่ 28 โครงสร้างการบริหารงานกองการสังคีต

การวางแผนด้านการจัดกิจกรรม โครงการของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร จะจัดขึ้นตามวาระสำคัญต่างๆ ของปฏิทินไทย และจัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ส่วนการจัดวงดนตรีไปบรรเลงนอกสถานที่ขึ้นอยู่กับภาระงานที่รับจะระบุว่าต้องการนักดนตรีและนักร้องกี่คน และต้องการวงดนตรีประเภทใด การดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ธุรการจะประสานงานกับนักดนตรีและนักร้อง พร้อมทั้งจัดอาคารสถานที่ในการฝึกซ้อม งบประมาณการจัดกิจกรรมโครงการมาจากงบประมาณแผ่นดิน การจัดการเรียนการสอน การรับบุคคลเข้าเรียน ผู้ที่สนใจสมัครเข้าเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น สถานที่ในการฝึกซ้อมอยู่ที่อาคารระบายน้ำ ชั้น 5 กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว หลักสูตรหรือเพลงที่ใช้สอน ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้สอนว่า ผู้เรียนมีความสามารถระดับใด การสอนถ่ายทอดโดยใช้ความจำสอนในลักษณะตัวต่อตัว เวลาในการฝึกซ้อมคือวันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 16.00 – 19.00 น. การวัดผลประเมินผลจะทำโดยการจัดให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานทางดนตรีเมื่อเรียนจบคอร์สประเมินโดยผู้สอน และผู้ปกครอง

บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครมีหน้าที่บรรเลงดนตรีในงานพิธีคือพระราชพิธี ตามวาระโอกาสต่างๆ และจัดการแสดงเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป โดยจะผลักดันเปลี่ยนหมุนเวียน กับฝ่ายดนตรีสากลไปบรรเลงให้ความบันเทิงแก่ผู้ไปพักผ่อนตามสวนสาธารณะ หรือ การบรรเลงเผยแพร่ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และ สถานีวิทยุ ปชส. 7 นอกจากนั้นยังส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยให้แก่ เยาวชนใน สถาบันต่างๆ รวมถึง ครู และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งสามารถ นำเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 36 โรงเรียนขึ้นเวทีร่วมกันในรายการ “ ดนตรีไทย ประถมศึกษา ” ที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ดนตรีไทยของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเสด็จเป็นองค์ประธานของงานในปีแรก เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2528 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ยังมีการประชันวงที่จัดขึ้นหลายครั้ง แต่ที่นำชื่อเสียงและเกียรติยศสูงสุด คือ งานบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามราชกุมารี ของวงการดนตรีไทยที่มีการประชันปี่พาทย์ หน้าพระที่นั่ง เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรอบ 53 ปี

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครไปแสดง ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแบบบ้านพี่เมืองน้อง ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี พ.ศ.2528 เป็นเวลา 10 วัน ขณะนั้นมี นายเสมอใจ พุ่มพวง เป็นปลัดกรุงเทพมหานคร และมีเรืออากาศตรีมนตรี สุรรังสรรค์ ผู้อำนวยการกองนันทนาการ สำนักการสวัสดิการ กรุงเทพมหานคร

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร บรรเลงปี่พาทย์ประชันถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ปัจจุบันได้ใช้ชื่อว่า “วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร”

กระทั่งปี พ.ศ. 2536 วงดนตรีไทย และ วงดนตรีสากล ได้ยกขึ้นเป็นงาน เรียกว่า งานดนตรีไทย และ งานดนตรีสากล โดยหัวหน้างานมากจากข้าราชการ สายดุริยางค์ศิลปิน

ด้านการเผยแพร่และบริการ

บรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยมากกว่า 360 ครั้ง
บรรเลงดนตรีสำหรับประชาชน 300 ครั้ง
บรรเลงออกอากาศรายการโทรทัศน์ 50 ครั้ง

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร บรรเลงเพลงไทยประเภทต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาให้กับศูนย์วัฒนธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยบันทึกเสียงที่ห้องบันทึกเสียง ครูประสิทธิ์ ถาวร

ประเภทเพลงเรื่อง	40	เรื่อง
ประเภทเพลงหน้าพาทย์	20	เพลง
ประเภทเพลงโหมโรงพิธีกรรม	5	ชุด
ประเภทเพลงเถา	20	เพลง
ประเภทเพลงโหมโรงเสภา	25	เพลง
ประเภทเพลงเรื่องนางหงส์	20	เรื่อง
ประเภทเพลงตับ	3	ตับ

สรุปบทบาทและหน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครที่มีต่อสังคม ดังนี้

1. มีหน้าที่ประพันธ์คำร้อง ทำนอง เพื่อใช้บรรเลงขับร้องและเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ อีกทั้งเป็นแหล่งรวบรวมเพลงหน้าพาทย์ เพลงไทยไว้มากที่สุด และยังเป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ด้านดนตรีไทยอีกด้วย

2. ด้านพิธีกรรม โดยทางวงดนตรีจะต้องบรรเลงในงานพิธีและพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆ และร่วมบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ พิธีไหว้ครูของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่แจ้งมาทางกลุ่มงานดนตรีไทย

3. ด้านการแสดง ได้แก่ การแสดงโปงลาง ระบำ รำ ฟ้อน ตามวาระต่างๆ

4. ด้านความบันเทิง ได้แก่ ดนตรีสำหรับประชาชน ตามสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนจตุจักร สวนลุมพินี สวนพระนครพระนคร สวนสราญรมย์ สวนสินติภาพ อุทยานเบญจสิริ ลานกีฬา ถนนนราธิวาศราชนครินทร์ สวนรถไฟ และสวนธนบุรีรัมย์ บรรเลงในงานพีธีการต่างๆ บรรเลงออกอากาศรายการโทรทัศน์ และบรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ฯลฯ

บทที่ 5

วิเคราะห์บทเพลงของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครมีหน้าที่รับผิดชอบบรรเลงในการรายการดนตรีสำหรับประชาชน บรรเลงในงานพิธีการของกรุงเทพมหานคร การบรรเลงเพื่อออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อประชาสัมพันธ์งานของกรุงเทพมหานคร โดยวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครมีการประสมวงดนตรีดังนี้

1. วงปี่พาทย์เครื่องห้า เป็นวงปี่พาทย์ที่ใช้ประกอบการแสดงโขน ละคร งานที่กรุงเทพมหานครรับผิดชอบ ประกอบด้วย

    1.1 ระนาดเอก
    1.2 ฆ้องวงใหญ่
    1.3 ตะโพน
    1.4 กลองทัด
    1.5 ปี่ใน
    1.6 ฉิ่ง

2. วงปี่พาทย์เครื่องคู่ ประกอบด้วย

    2.1 ระนาดเอก
    2.2 ระนาดทุ้ม
    2.3 ฆ้องวงเล็ก
    2.4 ฆ้องวงใหญ่
    2.5 ปี่ใน
    2.6 ปี่นอก
    2.6 ตะโพน
    2.7 กลองทัด

เครื่องประกอบจังหวัด ประกอบด้วย ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง และเครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ นำมาประสมได้ตามต้องการ

3. วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ประกอบด้วย

3.1 ระนาดเอก
3.2 ระนาดเอกเหล็ก
3.3 ระนาดทุ้ม
3.4 ระนาดทุ้มเหล็ก
3.5 ฆ้องวงเล็ก
3.6 ฆ้องวงใหญ่
3.7 ปี่ใน
3.8 ตะโพน
3.9 กลองทัด

4. วงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญมีเครื่องดนตรีเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ไทยทั่วไป แต่จะใช้ฆ้องวงแบบฆ้องมอญ แทนฆ้องวงไทย ทั้งฆ้องวงใหญ่ วงกลาง และวงเล็ก และใช้ตะโพนมอญซึ่งมีลักษณะใหญ่กว่าตะโพนไทย

5. วงโหรี มี 3 ประเภทคือ

5.1 วงมโหรีวงเล็ก ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

5.1.1 ระนาดเอก
5.1.2 ฆ้องวงใหญ่
5.1.3 ซอสามสาย
5.1.4 ซอด้วง
5.1.5 ซออู้
5.1.6 จะเข้
5.1.7 ขิง
5.1.8 กรับพวง
5.1.9 โทน – รำมะนา

5.2 มโหรีเครื่องคู่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังจ่อไปนี้

5.2.1 ระนาดเอก
5.2.2 ระนาดทุ้ม
5.2.3 ฆ้องวงใหญ่
5.2.4 ฆ้องวงเล็ก
5.2.5 ซอสามสาย
5.2.6 ซอสามสายหลีบ
5.2.7 ซอด้วง
5.2.8 ซออู้
5.2.9 จะเข้ธรรมดา
5.2.10 จะเข้หลีบ
5.2.11 ขลุ่ยเพียงออ
5.2.12 ขลุ่ยหลีบ
5.2.13 กลองแขก

เครื่องประกอบจังหวะอื่น เช่น ฉิ่ง กรับพวง โหม่ง จัดตามความเหมาะสม

5.3 วงมโหรีเครื่องใหญ่ โดยมีเครื่องดนตรีเพิ่มเติมจากวงมโหรีเครื่องคู่ คือ ระนาดเอกเหล็ก และระนาดทุ้มเหล็ก ขลุ่ยอู้ ส่วนเครื่องประกอบังหวะอาจจะเพิ่ม โหม่งราว ฉาบ

6. วงเครื่องสาย มี 3 ประเภทคือ

6.1 วงเครื่องสายวงเล็ก เครื่องดนตรีประกอบด้วย

6.1.1 ซอด้วง
6.1.2 ซออู้
6.1.3 จะเข้
6.1.4 ขลุ่ยเพียงออ

เครื่องประกอบจังหวะประกอบด้วย โทน ระมะนา ฉิ่ง หรือตามความเหมาะสม

6.2 วงเครื่องสายเครื่องคู่ เครื่องดนตรีประกอบด้วย

6.2.1 ซอด้วง	2	คัน
6.2.2 ซออู้	2	คัน
6.2.3 จะเข้	2	ตัว
6.2.4 ขลุ่ยเพียงออ	1	เลา
6.2.5 ขลุ่ยหลีบ	1	เลา

เครื่องประกอบจังหวะประกอบด้วย โทน รำมะนา ฉิ่ง หรือตามความเหมาะสม

ในการศึกษาผู้วิจัยขอกล่าวถึงวงดนตรี วงปี่พาทย์เครื่องคู่ ประกอบด้วย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน ปี่นอก ตะโพน กลองทัด เครื่องประกอบจังหวะ ประกอบด้วย ฉิ่ง กรับ และ ฉาบ

ภาพที่ 29 วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

1. ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตีประเภท Bars ระนาดเอกถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในวงปี่พาทย์ เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการดำเนินทำนองเพลงเช่นเดียวกับปี่ใน

ภาพที่ 30 ระนาดเอก

2. ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตีประเภท Bars ระนาดทุ้ม มีหน้าที่ดำเนินเนื้อเพลงคล้ายกับฆ้อง หรือขัดหรือล้อหรือขัด กับระนาดเอก เล่นทั้งลูกล้อและลูกขัดจัดเป็นเครื่องตาม

ภาพที่ 31 ระนาดทุ้ม

3. ฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Percussion ชนิด Gong มีปุ่ม มีหน้าที่ดำเนินเนื้อฆ้องหรือเนื้อเพลงเพื่อให้เป็นหลักของวง แต่ในเวลาบรรเลงเดี่ยวจะตีโลดโผนตามวิธีการของฆ้องวง ซึ่งมีทั้งกรอ กวาด ไขว้ ประคบมือ ฯลฯ ตามความเหมาะสมของเพลงนั้นๆ

ภาพที่ 32 ฆ้องวงใหญ่

4. ฆ้องวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Percussion ชนิด Gong มีปุ่ม ฆ้องวงเล็กจะบรรเลงทางของตนโดยแปรมาจากลูกฆ้อง มีลีลาคล้ายกับระนาดเอก

ภาพที่ 33 ฆ้องวงเล็ก

5. ปี่ใน เป็นเครื่องดนตรี Aerophones หรือเครื่องดนตรีประเภทปี่ลิ้นคู่ Double reed ปี่ในเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในวงปี่พาทย์ หน้าที่ของปี่คือเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้เดินทำนองเพลง ซึ่งการบรรเลงเพลงแต่ละเพลงที่จะนำมาต่อกันผู้บรรเลงปี่นั้นต้องพิจารณาเพลงที่มีทำนองให้เข้ากับเครื่องประกอบจังหวะและอารมณ์ของเรื่องที่แสดงอยู่ขณะนั้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงท่ารำของผู้แสดงด้วย ซึ่งผู้ที่บรรเลงปี่นั้นควรเป็นผู้ที่มีไหวพริบและมีความรู้ความชำนาญในเรื่องเพลงเป็นอย่างดี

ภาพที่ 34 ปี่ใน

6. ปี่นอก เป็นเครื่องดนตรี Aerophones หรือเครื่องดนตรีประเภทปี่ลิ้นคู่ Double reed เป็นปี่เล็กที่สุดในจำพวกปี่ที่ทำด้วยไม้ มีเสียงแหลมที่สุด หน้าที่ของปี่นอกคือเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้เดินทำนองเพลง

ภาพที่ 35 ปี่นอก

7. ตะโพน เป็นเครื่องดนตรี Membranophones หรือเครื่องหนัง ประเภทหุ่นกลวง ทรงป่องกลาง ทำหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับต่างๆนักดนตรีไทยซึ่งเคารพนับถือพระประคนธรรพว่าเป็นครูใหญ่ทางดนตรี และถือว่าตะโพนเป็นเครื่องควบคุมจังหวะที่สำคัญที่สุด จึงถือเอาตะโพนเป็นเครื่องแทนองค์พระประคนธรรพ ในการทำพิธีไหว้ครูก็ดี หรือโดยปรกติก็ดี ถ้าจะเคราพบูชาครูก็จะบูชาที่ตะโพน แม้ในพิธีนั้นจะมีหน้าพระประคนธรรพ (หน้าโขน) ตั้งอยู่แล้วก็ต้องตั้งตะโพนไว้ในที่บูชาอีกด้วย อนึ่ง เพลงสาธุการซึ่งเป็นเพลงเคารพบูชา และเพลงตระพระประคนธรรพซึ่งเป็นเพลงเฉพาะพระประคนธรรพ ผู้ตีตะโพนจะเริ่มบรรเลงขึ้นต้นก่อน โดยเฉพาะเพลงตระพระประคนธรรพนั้น นอกจากตะโพนจะบรรเลงขึ้นต้นก่อนแล้ว กลองทัดจะต้องตีขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แล้ว

เครื่องดนตรีอื่น ๆ จึงเริ่มบรรเลง นับได้ว่าตะโพนเป็นเครื่องดนตรีที่ดุริยางคศิลปินไทยเคารพนับถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุด

ภาพที่ 36 ตะโพน

8. กลองทัด เป็นเครื่องดนตรี Membranophones หรือเครื่องหนัง ประเภทหุ่นกลวง ทรงป่องกลาง ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะ ลูกหนึ่งเสียงสูงเรียกว่า "ตัวผู้" อีกลูกหนึ่งเสียงต่ำเรียกว่า "ตัวเมีย" ตัวผู้อยู่ทางขวามือและตัวเมียอยู่ทางซ้ายมือของผู้ตี กลองทัดนี้เข้าใจว่าเป็นกลองของไทยแท้มาแต่โบราณ ใช้เป็นเครื่องบรรเลงรวมอยู่ในปี่พาทย์มาจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 37 กลองทัด

9. ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ใช้ตีกำกับจังหวะของเพลงๆนั้น ซึ่งมีอัตราช้า-เร็วไม่เท่ากัน แต่เป็นจังหวะที่สม่ำเสมอ ฉิ่งจะทำด้วยโลหะ มีเสียงที่แหลมเล็ก ลดหลั่นกันไปตามขนาด ผู้บรรเลงฉิ่งต้องมีความแม่นยำในเรื่องจังหวะจะทำให้การบรรเลงกระชับและสนุกสนานยิ่งขึ้น

ภาพที่ 38 ฉิ่ง

10. กรับ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน กรับเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ตีเป็นจังหวะยืนที่สม่ำเสมอ

ภาพที่ 39 กรับ

11. ฉาบ เครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ฉาบเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ตีเป็นลูกล้อลูกขัด กับฉิ่งและกลองชาตรี เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในบทเพลงมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 40 ฉาบ

วิเคราะห์บทเพลง

ในการศึกษาวิเคราะห์บทเพลง ผู้วิจัยได้คัดเลือกเพลงสำหรับวิเคราะห์แบบเจาะจงเลือกจำนวน 2 เพลง คือเพลงพรสมเด็จเถา และเพลงสามัคคีไทย ที่แต่งโดยนายชาตรี อบนวล ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครคนปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์เพลงตามทฤษฎีดุริยางควิทยา แต่จะละเว้นการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเสียงดนตรีแต่ละชิ้น และถอดโน้ตเฉพาะทำนองสำคัญที่แสดงเป็นโน้ตทางกลางเท่านั้น

เพลงพรสมเด็จ เถา

สามชั้น ท่อน 2
สองชั้นท่อน 1

เพลงพรสมเด็จ เถา ทำนองดั้งเดิมเป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น สำเนียงแขก ชื่อเพลง “มลายู” นายชาตรี อบนวล ได้นำอัตราจังหวะ 2 ชั้น มาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดทอนลงเป็นชั้นเดียวจนครบเป็นเพลงเถา

1. สื่อที่สร้างเสียง (Medium)

ประเภทของเสียงที่พบคือ

1.1 เสียงเครื่องดนตรี (Instrument) ดังต่อไปนี้

1.1.1 ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตีประเภท Bars ระนาดเอกถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในวง เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการดำเนินทำนอง

1.1.2 ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตีประเภท Bars เป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ล้อกับระนาดเอก

1.1.3 ฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Percussion ชนิด Gong มีปุ่ม ฆ้องวงใหญ่มีหน้าที่ดำเนินทำนองหลัก

1.1.4 ฆ้องวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Percussion ชนิด Gong มีปุ่ม ฆ้องวงเล็กจะบรรเลงทางของตนโดยแปรมาจากลูกฆ้อง มีลีลาคล้ายกับระนาดเอก

1.1.5 ปี่ใน เป็นเครื่องดนตรี Aerophones หรือเครื่องดนตรีประเภทปี่ลิ้นคู่ Double reed ปี่ในมีหน้าที่หลักที่ใช้เดินทำนองเพลง

1.1.6 ปี่นอก เป็นเครื่องดนตรี Aerophones หรือเครื่องดนตรีประเภทปี่ลิ้นคู่ Double reed เป็นปี่เล็กที่สุดในจำพวกปี่ที่ทำด้วยไม้ มีเสียงแหลมที่สุด หน้าที่ของปี่นอกคือเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้เดินทำนองเพลง

1.1.7 ตะโพน เป็นเครื่องดนตรี Membranophones หรือเครื่องหนัง ประเภทหุ่นกลวง ทรงป่องกลาง ทำหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับต่างๆ

1.1.8 กลองทัด เป็นเครื่องดนตรี Membranophones หรือเครื่องหนัง ประเภทหุ่นกลวง ทรงป่องกลาง ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะ

1.1.9 ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ใช้ตีกำกับจังหวะของเพลง

1.1.10 กรับ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ใช้ตีเป็นจังหวะยืนที่สม่ำเสมอ

1.1.11 ฉาบ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ฉาบเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ตีเป็นลูกล้อลูกขัดกับกลอง

2. ท่วงทำนอง (Melody)

2.1 ช่วงเสียง (Ranges) ความกว้างของเสียงอยู่ระหว่างเสียงโด C (ต่ำ) ถึงเสียงเร D (ช่วงทบที่ 2)

2.2 มาตราเสียง (Scale) ทางไทยได้แก่ ทางใน

2.3 กลุ่มเสียง (Mode) กลุ่มเสียงที่ใช้คือ (1 2 3 5 6) โด (C) เร (D) มี (E) ซอล (G) ลา (A)

2.4 รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic Contour) โดยเพลงพรสมเด็จมีลักษณะท่วงทำนองที่ปรากฏดังต่อไปนี้

2.4.1 ท่วงทำนองที่เป็นแบบ (Disjunct) คือมีทำนองไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ซึ่งปรากฏในเพลงพรสมเด็จตลอดทั้งเพลง เช่น สามชั้น ห้องที่ 34 – 48 สองชั้นห้องที่ 81 – 92 และชั้นเดียว ห้องที่ 106 – 110 และ ห้องที่ 115 – 116

สองชั้นท่อน 2
ชั้นเดียวท่อน 1
ชั้นเดียวท่อน 2

2.4.2 ท่วงทำนองที่มีลักษณะเป็น (Ascending) คือท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่นห้องที่ 54 – 57

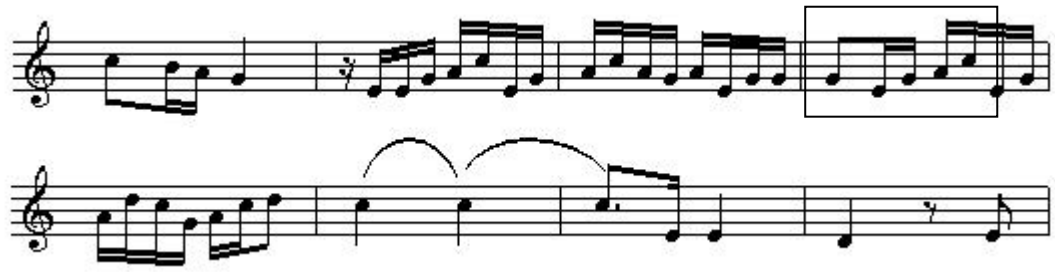

2.4.3 ท่วงทำนองที่มีลักษณะเสียงต่ำลงเรื่อย ๆ (Descending) เช่นห้องที่ 38 – 40 และ ห้องที่ 46 – 48

2.4.4 ท่วงทำนองที่มีลักษณ์ที่ไม่ค่อยขึ้นลง สม่ำเสมอ (Terraced) จะปรากฏอยู่ในห้องเพลงที่ 15 – 16

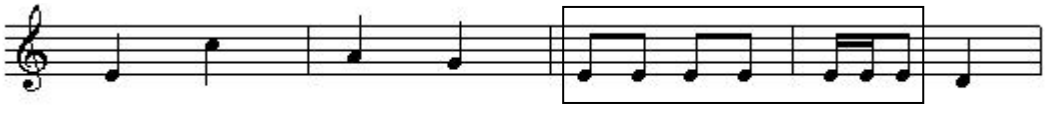

โดยภาพรวมแล้วเพลงพรสมเด็จเถา มีทำนองที่ไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน (Disjunct) และมีปรากฏเป็น (Ascending) คือท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ท่วงทำนองที่มีลักษณะเสียงต่ำลงเรื่อย ๆ (Descending) และท่วงทำนองที่มีลักษณ์ที่ไม่ค่อยขึ้นลง สม่ำเสมอ (Terraced)

3. จังหวะ (Rhythm)

เพลงพรสมเด็จเป็นเพลงเถา ที่มีจังหวะสม่ำเสมอ บรรเลงในอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียวตามลำดับ เครื่องดนตรีทุกชิ้น บรรเลงใน Time Signature ที่เป็นแบบ 2/4 ทั้งหมด

4. ผิวพรรณ (Texture)

เพลงพรสมเด็จ มีการประสานทำนองที่ขึ้นอยู่กับทำนองหลักเพียงทำนองเดียว ซึ่งทางดนตรีไทยเรียกว่า การประสานสำนวนทำนอง (Idiomatic Heterophony)

5. รูปแบบ (Form)

เพลงพรสมเด็จ เป็นเพลง เถา ที่มีอัตราจังหวะสามชั้น สองท่อน และ อัตราจังหวะสองชั้น สองท่อน และอัตราจังหวะชั้นเดียว มีลักษณะดังนี้

สามชั้น	สามชั้น	สามชั้น
(A) ---------- (A')	**(B) ---------- (B')**	**(C) ---------- (C')**

เพลงสามัคคีไทย

เพลงสามัคคีไทย เถา ทำนองเดิมเป็นเพลงประเภทปลุกใจ ชื่อ “รักกันไว้เถิด” ของ นคร ถนอมทรัพท์ เทียบเท่ากับเพลงไทยได้ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ครูชาตรี อบนวล เห็นว่าเพลงที่มีทำนองไพเราะ สนุกสนานเร้าใจ ทั้งยังมีความหมายดีอีกจึงนำมาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น และตัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา เสร็จสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2534

1. สื่อที่ทำเสียง (Medium)

ประเภทของเสียงที่พบคือ

1.1 เสียงเครื่องดนตรี (Instrument) ดังต่อไปนี้

1.1.1 ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตีประเภท Bars ระนาดเอกถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในวง เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการดำเนินทำนอง

1.1.2 ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตีประเภท Bars เป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ล้อกับระนาดเอก

1.1.3 ฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Percussion ชนิด Gong มีปุ่ม ฆ้องวงใหญ่มีหน้าที่ดำเนินทำนองหลัก

1.1.4 ฆ้องวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Percussion ชนิด Gong มีปุ่ม ฆ้องวงเล็กจะบรรเลงทางของตนโดยแปรมาจากลูกฆ้อง มีลีลาคล้ายกับระนาดเอก

1.1.5 ปี่ใน เป็นเครื่องดนตรี Aerophones หรือเครื่องดนตรีประเภทปี่ลิ้นคู่ Double reed ปี่ในมีหน้าที่หลักที่ใช้เดินทำนองเพลง

1.1.6 ปี่นอก เป็นเครื่องดนตรี Aerophones หรือเครื่องดนตรีประเภทปี่ลิ้นคู่ Double reed เป็นปี่เล็กที่สุดในจำพวกปี่ที่ทำด้วยไม้ มีเสียงแหลมที่สุด หน้าที่ของปี่นอกคือเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้เดินทำนองเพลง

1.1.7 ตะโพน เป็นเครื่องดนตรี Membranophones หรือเครื่องหนัง ประเภทหุ่นกลวง ทรงป่องกลาง ทำหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับต่างๆ

1.1.8 กลองทัด เป็นเครื่องดนตรี Membranophones หรือเครื่องหนัง ประเภทหุ่นกลวง ทรงป่องกลาง ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะ

1.1.9 ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ใช้ตีกำกับจังหวะของเพลง

1.1.10 กรับ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ใช้ตีเป็นจังหวะยืนที่สม่ำเสมอ

1.1.11 ฉาบ เป็นเครื่องดนตรี Idiophone หรือ เครื่องตี ประเภท Concussion หรือประเภทกระทบเข้าหากัน ฉาบเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ตีเป็นลูกล้อลูกขัดกับกลอง

2. ท่วงทำนอง (Melody)

2.1 ช่วงเสียง (Ranges) ความกว้างของเสียงอยู่ระหว่างเสียงโด C (ต่ำ) ถึงเสียงเร D (ช่วงทบที่ 2)

2.2 มาตราเสียง/บันไดเสียง (Scale) ทางไทยได้แก่ทางใน

2.3 กลุ่มเสียง (Mode) กลุ่มเสียงที่ใช้คือ (1 2 3 5 6) โด (C) เร (D) มี (E) ซอล (G) ลา (A)

2.4 รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic Contour) โดยเพลงสามัคคีไทยมีลักษณะท่วงทำนองที่ปรากฏดังต่อไปนี้

2.4.1 ท่วงทำนองที่ไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน (Disjunct) ปรากฏมากในสามชั้นท่อนที่ 1 เช่น ห้องที่ 9 – 28

2.4.2 ท่วงทำนองที่มีลักษณะเป็น (Ascending) คือท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น สามชั้นท่อนที่ 1 ห้องที่ 25 – 30

2.4.3 ท่วงทำนองที่มีลักษณะเป็น (Descending) ซึ่งมีเสียงที่ต่ำลงเรื่อย ๆ เช่น สามชั้นท่อนที่ 1 ห้องที่ 13 – 14 และ สามชั้นท่อน 2 ห้องที่ 44 - 46

2.4.4 ท่วงทำนองที่ไม่ค่อยขึ้นลงหรือสม่ำเสมอกัน (Terraced) ปรากฏในสามชั้นท่อนที่ 1 ห้องที่ 6 – 7 และ สองชั้นท่อนที่ 1 ห้องที่ 73 – 74 และ ห้องที่ 82 – 83

3. จังหวะ (Rhythm)

เพลงสามัคคีไทยเป็นเพลงเถา ที่มีจังหวะสม่ำเสมอ บรรเลงในอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียวและออกลูกหมดตามลำดับ เครื่องดนตรีทุกชิ้น บรรเลงใน Time Signature ที่เป็นแบบ 2/4 ทั้งหมด

4. ผิวพรรณ (Texture)

เพลงสามัคคีไทย มีการประสานทำนองที่ขึ้นอยู่กับทำนองหลักเพียงทำนองเดียว ซึ่งทางดนตรีไทยเรียกว่า การประสานสำนวนทำนอง (Idiomatic Heterophony)

5. รูปแบบ (Form)

เพลงพรสมเด็จ เป็นเพลง เถา ที่มีอัตราจังหวะสามชั้น สองท่อน และ อัตราจังหวะสองชั้น สองท่อน และอัตราจังหวะชั้นเดียว และออกลูกหมด มีลักษณะดังนี้

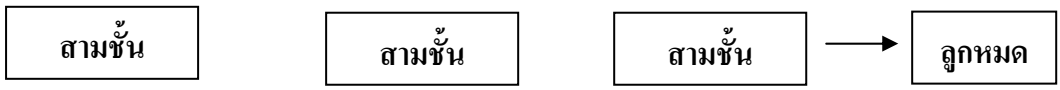

(A) ---------- (A') (B) ---------- (B') (C) ---------- (C')

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ประวัติของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า วงดนตรีไทย กรุงเทพมหานคร (กทม.) ในปี พ.ศ. 2506 สังกัดอยู่กับงานดนตรีและบันเทิง กองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ถือกำเนิดขึ้นมาจากการริเริ่มของ นายชำนาญ ยุวบูรณ์ นายกเทศมนตรี ของเทศบาลนครกรุงเทพ โดยปรึกษากับนายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ฉล้วมอบหมายให้ครูสง่า ศศิวณิช ซึ่งรับราชการอยู่แผนกนิเทศ กองการศึกษาให้เป็นผู้ก่อตั้ง วงดนตรีไทยของเทศบาลนครกรุงเทพขึ้นเป็นครั้งแรก

หลังเปลี่ยนการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แล้ว ครูสง่าและบรรดาศิลปินพรมพิณพาทย์ และโขนหลวงหลายท่านได้โอนไปสังกัดกรมศิลปกร แต่ครูสง่ารับราชการอยู่ที่แผนกสารบัญ ที่กรมศิลปกร ได้ไม่นานก็ลาออก และกลับเข้ารับราชกาลอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2498 ที่แผนกนิเทศ กองการศึกษา เทศบาลกรุงเทพ และได้เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งวงดนตรีไทย เทศบาลนครกรุงเทพฯ เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการก่อตั้งวงดนตรีไทยนั้น ผู้หนึ่งที่ ครูสง่าได้ชักชวนให้มาร่วมงานด้วย และเป็นกำลังสำคัญในระยะเริ่มแรกก็คือ ครูพริ้ง ดนตรีรส เพื่อนสนิทที่มีฝีมือเป็นเยี่ยมในด้านดนตรีไทยเป็นนักดนตรีสมัยวงปี่พาทย์ บ้านเจ้าพระยา ธรรมาธิกรณาบดี (ปุ้ม มาลากุล) ซึ่งพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) เป็นผู้ควบคุมวง และเคยอยู่ในวังจันทร์เกษม ร่วมกับวงปี่พาทย์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (รัชกาลที่ 6) ซึ่งมีพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานทรัพย์)เจ้ากรมมหรสพเป็นผู้ควบคุมวง

นอกจากนี้ครูพริ้งยังเป็นลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิดของพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) และหลวงเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) ผู้เป็นยอดในกระบวนระนาดเอกของกรมมหรสพอีกด้วย ครูพริ้งจึงไม่เพียงแต่ได้ชื่อว่าเชี่ยวชาญทางด้านเครื่องหนังอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับ กันอีกว่าเป็น ผู้ตีระนาดประกอบการแสดงโขนละครที่ดีที่สุดในสมัยนั้นด้วย

เครื่องดนตรีไทยชุดแรกของเทศบาล ครูสง่าและครูพริ้งไปติดต่อขอซื้อมาจากบ้านพระศุลีสวามิภักดิ์ เครื่องดนตรีที่ได้มาเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า ไม้มะริดประดับมุกประกอบงา หนึ่งวง และวงมโหรีไม้มะริด ประดับงาอีกหนึ่งวง ราคาประมาณ 200,000 บาท ปัจจุบันเครื่องดนตรีไทยจุดนี้เก็บรักษาไว้ที่ห้องดนตรีไทย และ ห้องผู้อำนวยการกอง- นันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

ครูพริ้ง ดนตรีรส หน้าที่หัวหน้าดนตรีไทยให้กับวงเทศบาลรวมเวลาที่อยู่กับวงเทศบาลมาได้ 4 ปี พ้นจากสมัยครูพริ้งแล้ว หัวหน้าวงที่ก้าวเข้ามามีบทบาทอยู่ในประวัติอันรุ่งโรจน์ของวงเทศบาลก็คือ ครูบุญยงค์ เกตุคง มือระนาดเอกคนสำคัญผู้ได้รับการถ่ายทอดวิชามาจากสำนักปี่พาทย์ต่างๆ อย่างกว้างขวางเคยสังกัดอยู่กับวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์ และประจำอยู่สถานีไทยโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม และเมื่อครูพริ้ง ดนตรีรส พ้นจากหน้าที่ราชการครูบุญยงค์ก็เป็นผู้รับช่วง สืบทอดต่อมาเป็นสมัยที่ 2 ของวงเทศบาล

ในสมัยนี้วงเทศบาลมีการโยกย้ายสถานที่ตั้งหลายครั้ง เดิมอยู่ที่ศาลาว่าการเทศบาลนครกรุงเทพ ตรงเสาชิงช้า ฝั่งพระนครเป็นเวลาเกือบ 10 ปี จากนั้นย้ายไปที่กองการศึกษาใกล้กับที่ว่าการ เขตคลองสานฝั่งธนบุรี แต่เนื่องจากเสียงฝึกซ้อมดนตรีดังรบกวนเจ้าหน้าที่แผนกอื่นๆ จึงต้องย้ายไปอยู่ที่ศูนย์เยาวชนลุมพินี และ ย้ายกลับมาที่กองการศึกษาอีกครั้งต่อมาเมื่อ กองการศึกษา เปลี่ยนเป็นฝ่ายการศึกษา วงเทศบาลจึงเป็นหมวดดนตรีไทยขึ้นกับแผนกนันทนาการ กองสวัสดิการสังคม

พ.ศ. 2516 กรุงเทพมหานครมีการขยับขยายฐานะกรมกองต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง ฝ่ายการศึกษาก็เปลี่ยนสำนักการศึกษาแผนกสันทนาการเป็นกองสันทนาการและกองสวัสดิการสังคมแยกจากศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร มาเป็นสำนักสวัสดิการสังคมอยู่ตรงสะพานพุทธฯ ฝั่งวัดประยูรวาวาส หมวดดนตรีไทยก็ถูกย้ายไปรวมกับฝ่ายดนตรีสากลเรียกว่างานฝ่ายดนตรีและบันเทิงขึ้นกับกองสันทนาการแต่ยังคงใช้สถานที่ตั้งอยู่ที่สำนักการศึกษาเขตคลองสานตามเดิม

หลังจากสมัยครูบุญยงค์แล้ว วงเทศบาลก็อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ หัวหน้าวงที่มีความสามารถผู้เป็นเสมือนศิษย์เอกคนหนึ่งของครูพริ้งและครูบุญยงค์ และพร้อมๆ กับการโยกย้ายจากสำนักการศึกษาเขตคลองสานมาอยู่ที่กองสันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม เชิงสะพานพุทธฯ (แทนที่สถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ (ปชส. 7) ซึ่งย้ายไปที่สวนลุมพินี)

สำหรับบทบาทหน้าที่โดยทั่วไปของวงเทศบาลนั้นก็เช่นเดียวกับวงดนตรีไทยของหน่วยงานราชการอื่นๆ นอกจากจะต้องบรรเลงในงานพิธีหรือพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆ แล้วบางครั้งก็ยังมีการแสดงเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปด้วย ตามปกติทุกๆ เดือนวงเทศบาลจะมีการบรรเลงเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ (ปชส. 7) สถานีละครั้งนอกจากนี้แต่ละปีจะมีกำหนดการแสดงที่เรียกว่า รายการดนตรีสำหรับประชาชน ซึ่งมีทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ ในช่วงระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนโดยจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกับฝ่ายดนตรีสากล ไปบรรเลงให้ความบันเทิงแก่ผู้ไปพักผ่อนวันหยุดตามสาธารณะของกรุงเทพมหานคร คือ สวนจตุจักร สวนพระนคร สวนลุมพินี สวนสราญรมย์ สวนธนบุรีรมย์ ฯลฯ เมื่อมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยให้แก่เยาวชนตามสถาบันต่างๆ อย่างกว้างขวางนั้น สำนักการประถมศึกษากรุงเทพมหานครก็ได้ร่วมมือกับวงเทศบาลจัดอบรมบรรดาครูและนักเรียนจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจนกระทั่งสามารถนำเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 36 โรงเรียนขึ้นแสดงร่วมกันในรายการ “ดนตรีไทยประถมศึกษา” ที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ดนตรีไทยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีซึ่งเสด็จเป็นองค์ประธานของงานในปีแรก เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2528 ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนับเป็นผลสำเร็จที่ควรแก่การภาคภูมิในอันหนึ่ง ของกรุงเทพมหานครทั้งนี้ไม่นับรวมถึงการประชันวงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการหลายต่อหลายครั้ง ตามที่ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด อย่างที่วัดพระพิเรนทร์วรจักรกรุงเทพเป็นต้นแต่ที่นำชื่อเสียง และเกียรติยศอย่างสูงสุดเท่าที่เคยมี มาสู่วงเทศบาลก็คือ งานบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงถวายหน้าพระที่นั่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมมราชกุมารีที่มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2528 ซึ่งนับเป็นประวัติศาสตร์ของวงการดนตรีไทย ที่มีการประชันปี่พาทย์หน้าพระที่นั่ง เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรอบ 53 ปี ที่ผ่านมาหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว

ครั้งนั้นแม้ว่าจะใช้ชื่อ “วงบ้านบางกะปิ” (สืบเนื่องมาจากบ้านหัวหน้าวงอยู่เขตบางกะปิ) เพื่อให้สอดคล้องกับวงผู้ประชันคือ “บ้านบางลำพู” แต่ก็เป็นที่รู้กันว่าแท้จริงวงบ้านบางกะปินั้นก็คือ วงเทศบาลนั้นเอง ภายใต้การนำของครูพินิจ ฉายสุวรรณ การบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงหน้าพระที่นั่งไม่เพียงแต่จะ มีความหมายอันยิ่งใหญ่สำหรับวงเทศบาลเท่านั้น หากยังเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความสำเร็จ ซึ่งเพียบพร้อมด้วยคุณภาพที่สั่งสมมาจากรากฐานอันยาวนานกว่า 20 ปี ของวงเทศบาลได้ดีที่สุด เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในปี พ.ศ.2530วงเทศบาลก็ได้รับการอุดหนุนจากบริษัทแกรมมี่เอนเตอร์เทนเม้นต์ จำกัด จัดทำเทปเพลงปี่พาทย์ชุด “ตามรอยพระยุคลบาล”

เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะในมหามงคลสมัยนี้ด้วย ปี พ.ศ.2536วงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล ได้ยกขึ้นเป็นงาน เรียกว่า งานดนตรีไทยและงานดนตรีสากล แทนงานดนตรีและบันเทิง

พัฒนาการของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

1. พ.ศ. 2506 - 2510 นักดนตรี และนักร้องในรุ่นแรกของวงเทศบาลระยะที่ครูพริ้ง ดนตรีรส เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร มีด้วยกันทั้งสิ้น 22 คน

2. พ.ศ. 2510 - 2524 ครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร มีนักร้องและนักดนตรีที่เข้ามาเพิ่มในรุ่นนี้มีทั้งสิ้น 12 คน

3. พ.ศ. 2524 - 2533 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ในรุ่นนี้มีการรับนักร้องและนักดนตรีเพิ่มเติมเข้ามาอีก 9 คน ด้วยกัน เมื่อรวมกับรุ่นก่อน ที่ยังคงเหลืออยู่แล้วสมาชิกของวงเทศบาลในปัจจุบันจึงมีด้วยกันทั้งสิ้น 25 คน

4. พ.ศ. 2533 – 2539 ครูสุจินต์ เฟื่องฟุ้ง เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ในรุ่นนี้มีการรับนักดนตรีเพิ่มเติมเข้ามาอีก 2 คน เมื่อรวมกับรุ่นก่อน ที่ยังคงเหลืออยู่ แล้วสมาชิกของวงเทศบาลในปัจจุบันจึงมีด้วยกันทั้งสิ้น 27 คน

5. พ.ศ. 2539 กันยายน - ตุลาคม ครูหยด ผลเกิด เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทย กรุงเทพมหานครสมาชิกของวงเทศบาลมีด้วยกันทั้งสิ้น 27 คน

6. พ.ศ. 2539 – 2542 ครูชนะ ชำนิราชกิจ เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ในรุ่นนี้มีการรับนักดนตรีเพิ่มเติมเข้ามาอีก 1 คน เมื่อรวมกับรุ่นก่อน ที่ยังคงเหลืออยู่ แล้วสมาชิกของวงเทศบาลในปัจจุบันจึงมีด้วยกันทั้งสิ้น 28 คน

7. พ.ศ. 2542 - 2550 ครูนิคม รักขุมแก้ว เป็นหัวหน้าวง มีข้าราชการเกษียณอายุ 2 คน จึงมีนักร้องและนักดนตรี 26 คน

8. พ.ศ. 2550 นายชาตรี อบนวล เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร มีนักร้องและนักดนตรี 26 คน

การบริหารจัดการวงดนตรีและกิจกรรมด้านดนตรีโครงสร้างการบริหารงานกองการสังคีต จากการศึกษาสามารถแบ่งตามโครงสร้างได้ดังนี้

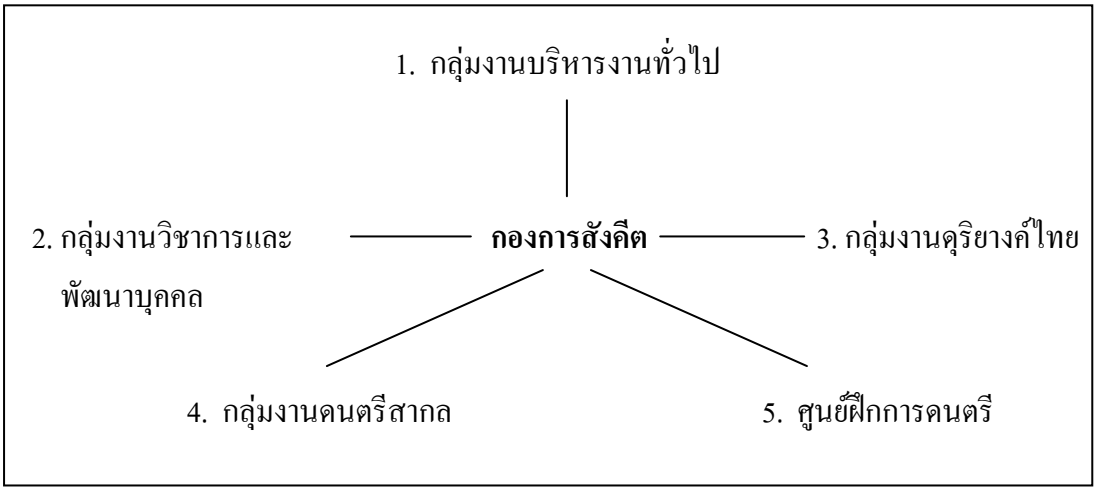

ภาพที่ 41 โครงสร้างการบริหารกองการสังคีต

1. ผู้บริหารกลุ่มงานดนตรีไทย

ผู้นำยุคใหม่ที่เน้นการปฏิรูป จำต้องเป็นผู้นำคุณภาพ จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้นำวิสัยทัศน์ และสามารถกระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคคลต่างๆ ได้

1.2 ใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ผู้นำคุณภาพรู้จักทำงานเป็นทีมและส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีม

1.3 เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรเป็นการช่วยสร้าง สัมพันธภาพที่ดีต่อหน่วยงาน

1.4 มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้นำคุณภาพจะต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 ผู้นำคุณภาพจะต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีและใช้ข้อมูลสถิติในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

1.6 ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้องผู้นำคุณภาพต้องสนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้องทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม

1.7 ความสามารถในการสื่อสาผู้นำจะต้องสามารถสื่อสารกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 ความสามารถในการใช้แรงจูงใจผู้นำจะต้องศึกษาผู้ใต้บังคับบัญชาว่าเขาต้องการสิ่งใดและตอบสนองความต้องการในเรื่องนั้น

1.9 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำคุณภาพจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่

2. หัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

หัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร มาจากข้าราชการสายดุริยางคศิลปินในตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6 ผู้ควบคุมวงดนตรีไทย คนปัจจุบันคือ นายชาตรี อบนวล

3. รักษาการแทนหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ผู้ที่ทำหน้าที่แทนหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครในเวลาที่หัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครติดภารกิจ คือ

1. นายสุทัศน์ แก้วกระหนก
2. นายสุวรรณ โตล่ำ
3. นายสมพงษ์ พงษ์พรหม

4. ข้าราชการกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

ผู้ที่เป็นนักร้องและนักดนตรีของกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

1. นายวิมล เผยเผ่าเย็น
2. นายวินัย มั่นวิชาชัย
3. นายดนัย มุ่งเยียวยา
4. นายธเนตร แสวงศิลป์
5. นายถาวร รักษาวงษ์
6. นางฐปนีย์ อินทร์ประดับ
7. นายมนตรี บัวรอด
8. นายสุทัศน์ แก้วกระหนก
9. นายรุ่งสรวง ทัพพันธุ์
10. นายสุริยา พงษ์นะเรศ
11. นายชนินทร์ ลัดดาอ่อน
12. นายสมจิตร สมพงษ์
13. นายศุภกิจ สมานมิตร
14. ส.อ.ไชยชนะ เต๊ะอ้วน
15. นายสุพจน์ ศุขสายชล
16. นายชัยยันต์ คลังศรี
17. นายดุลยชาติ อบนวล
18. น.ส.ทัศนีย์วรรณ คำศิริ
19. น.ส.ขวัญดาว กรุดมินบุรี
20. นายประสิทธิ์ วงษ์นิล
21. นายโชคชัย นิลสุวรรณ
22. นายเอราวรรณ บุญสนาน
23. นายชาญชัย เดชแจ่ม

5. อาสาสมัครกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

อาสาสมัครกลุ่มงานดุริยางค์ไทย เป็นผู้ที่เข้ามาช่วยงานด้านดนตรีไทย ร่วมบรรเลงดนตรีและร่วมงานกับงานดนตรีไทย โดยมีค่าจ้างงานละประมาณ 240 บาทต่อคน

1. นายนวดล ชะเอม
2. นายองอาจ เสนจันที

3. นายพงศธร พันธุ์ผาด
4. นายสรพงษ์ ปลื้มใจ
5. นายชิงชัย วิเชียรชัย
6. น.ส.ปรียาวัลย์ คำเพชรดี
7. น.ส.พิมลมาศย์ เสียงเพราะ
8. น.ส.รุจิราภรณ์ เหลาหนวด
9. น.ส.ฐิติมา เชื้อใหญ่
10. น.ส.กรรณิกา บันเทิงสุข
11. น.ส.ชุลีพร สวนสมจิตร
12. น.ส.ลำใย หลานวงศ์
13. น.ส.อรทิพย์ พนมรัตน์
14. น.ส.อรวรรณ เขียวคำ
15. นายวุฒิพงษ์ แทงตลาด
16. นายนรากร คำโสภา
17. นายบัญชาศักดิ์ พงษ์พรหม
18. นายปริญญา ช่างกลึงกูล
19. นายธนพัชร์ ทัพดี
20. นายนุกูล ทัพดี
21. นายสมบัติ กุมลาชัย
22. นายจักรพงษ์ เกื้อทาน
23. นายเอกชัย ฉลาดคิด
24. นาย บรรเจิด สิทธิวงษ์
25. น.ส.ชมพูนุช มีชำนาญ
26. นางรัตนา รักษาวงศ์
27. น.ส.ชลธิชา เนตรผล
28. น.ส.มะลิ ศิริหลวง
29. นาย บรรเจิด สิทธิวงษ์
30. น.ส.ชมพูนุช มีชำนาญ
31. นางรัตนา รักษาวงศ์
32. น.ส.ชลธิชา เนตรผล
33. น.ส.มะลิ ศิริหลวง

34. น.ส.ภาวิณี พุทซาคำ
35. นางจันทร์จิรา เย็นภักดี
36. น.ส.เครือใจ เทียนมณี
37. น.ส.สุภศร พาป้อ

6. ลูกจ้างประจำกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

1. นายบุญยืน เส็งกลิ่น
2. นายโอภาศ บุญเย็น
3. นางน้ำฝน สร้อยทอง
4. นายสมบัติ ทรัพย์นุช

7. ลูกจ้างชั่วคราวกลุ่มงานดุริยางค์ไทย

1. นายสกล บุญศิริ
2. นายหาญณรงค์ ทองงาม
3. นายปรีชา นุชทรัพย์

การวางแผน

การวางแผนงบประมาณของกลุ่มงานดุริยางค์ไทย ต้องแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการใช้งบประมาณให้ได้ก่อนที่จะของบประมาณ

กิจกรรม โครงการ ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร เป็นโครงการที่จัดขึ้นตามวาระสำคัญต่างๆ ของปฏิทินไทย เช่น งานวันพ่อ งานวันแม่ งานขึ้นปีใหม่ งานวันเด็ก งานสงกรานต์ งานออกพรรษา ฯลฯ และงานที่จัดเพื่อเทิดพระเกียรติ พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ เช่น งานวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งเป็นวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมมราชกุมารี งานฉลอง 80 ปี เทิดไท้องค์ราชันย์ เป็นต้น

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของกลุ่มงานดุริยางค์ไทย เมื่อได้รับบันทึกข้อความจากหน่วยงานที่ต้องการนำดนตรีไทยไปแสดง ทางหัวหน้ากลุ่มงานดนตรีไทยจะจัดหานักดนตรี แล้วแจ้งชื่อให้เจ้าหน้าที่ธุรการ จะออกหนังสือแต่งตั้งนักดนตรี ติดประกาศที่บอร์ด และติดต่อประสานงานกับนักดนตรีอีกครั้งหนึ่ง

การประสานงานของกลุ่มงานดุริยางค์ไทยจะประสานงานกับนักดนตรีและนักร้องโดยเจ้าหน้าที่ธุรการ

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร เดิมสังกัดอยู่ที่กองนันทนาการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการฝึกอบรมและส่งเสริมกิจกรรมด้านนันทนาการของศูนย์เยาวชน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อเด็กเยาวชน ประชาชนและผู้สูงอายุกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมให้บริการประชาชน เกี่ยวกับการค้นคว้า ศึกษา หาความรู้ เผยแพร่ความรู้ จัดทำโครงการต่างๆเกี่ยวกับห้องสมุด การให้ความบันเทิงแก่ประชาชนโดยจัดบรรเลงดนตรีในสวน การฝึกอบรมวิชาดนตรีในภาคทฤษฎี และปฏิบัติแก่ครูและผู้นำศูนย์เยาวชน**ต่างๆ** กองการนันทนาการ แบ่งส่วนงานเป็นดังนี้

1. งานธุรการ
2 งานดนตรีไทย
3. งานดนตรีสากล
4. ฝ่ายพัฒนาเยาวชน 1
5. ฝ่ายพัฒนาเยาวชน 2
6. ฝ่ายห้องสมุดประชาชน
7. ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)

หลังจากนั้นได้ย้ายจากกองนันทนาการ มาเป็นกองการสังคีต เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2547 โดยกองการสังคีตมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการในฐานะศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านดนตรี ฝึกสอน อบรมวิชาการดนตรีภาคทฤษฎีและปฏิบัติแก่ครู ผู้นำศูนย์เยาวชนเยาวชนและประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย การจัดแสดงดนตรีในงานพิธีการต่างๆ จัดทำคู่มือ ข้อมูลและผลงานเพลง ตำราเพลง จัดประกวดและแข่งขัน การประพันธ์เพลง คำร้องทำนอง การบันทึกเสียง การเรียบเรียง

เสียงประสาน การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม เผยแพร่ผลงานเพลงดนตรีสากลและดนตรีไทย ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและประเมินผลด้านการดนตรีไทยและสากล ปรับปรุง พัฒนารูปแบบการแสดงดนตรี ให้มีความเป็นสากล จัดให้การประชาสัมพันธ์ดนตรีไทยและสากลอย่างแพร่หลาย การประสานงาน กับหน่วยงานอื่นๆด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน ให้บริการฝึกอบรมแก่หน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งงานความรับผิดชอบ ดังนี้

1. กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป
2. กลุ่มงานวิชาการและพัฒนาบุคคล
3. กลุ่มงานดนตรีไทย
4. กลุ่มงานดนตรีสากล
5. ศูนย์ฝึกการดนตรี

โครงสร้างกองการสังคีตปัจจุบันมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการในฐานะ ศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านดนตรี ฝึกสอนอบรมวิชาการดนตรีภาคทฤษฎีและปฏิบัติแก่ครู ผู้นำศูนย์เยาวชน เยาวชนและประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย การจัดแสดงดนตรีในงานพิธีการต่างๆ จัดทำคู่มือ ข้อมูลและผลงานเพลง ตำราเพลง จัดประกวดและแข่งขัน การประพันธ์เพลง คำร้องทำนองการบันทึกเสียงการเรียบเรียงเสียงประสานการอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมเผยแพร่ผลงานเพลงดนตรีสากลและดนตรีไทย ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและประเมินผลด้านการดนตรีไทยและสากล ปรับปรุงพัฒนรูปแบบการแสดงดนตรีให้มีความเป็นสากล จัดให้การประชาสัมพันธ์ดนตรีไทยและสากลอย่างแพร่หลาย การประสานงานกับ หน่วยงานอื่น ๆด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน ให้บริการฝึกอบรมแก่หน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งงานความรับผิดชอบ ดังนี้

1. กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป
2. กลุ่มงานวิชาการและพัฒนาบุคคล
3. กลุ่มงานดุริยางค์ไทย
4. กลุ่มงานดนตรีสากล
5. ศูนย์ฝึกการดนตรี

บทบาทต่อสังคมดนตรี วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครสร้างสรรค์ ประพันธ์คำร้อง ทำนองเพื่อใช้บรรเลง ขับร้องและเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ รวบรวมเพลงหน้าพาทย์และเพลงไทยไว้มากที่สุด และเป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ด้านดนตรีไทยอีกด้วย

บทบาทต่อสังคมนอกดนตรี วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครได้จัดแสดงดนตรีสำหรับประชาชน ตามสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร การบรรเลงในงานพิธีการต่างๆ บรรเลงออกอากาศรายการโทรทัศน์บรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ฯลฯ

หน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ด้านพิธีกรรมจะต้องบรรเลงในงานพิธีหรือพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆ และร่วมบรรเลงเพลงหน้าพาทย์พิธีไหว้ครูของสถาบันการศึกษา ทุกที่ที่แจ้งมาทางกลุ่มงานดนตรีไทย ด้านการแสดง ได้แก่ การแสดงของโปงลาง ระบำ รำ ฟ้อน ตามวาระต่างๆ ด้านบันเทิง(เพื่อการฟัง) ได้แก่ ดนตรีสำหรับประชาชนตามสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนจตุจักร สวนลุมพินี สวนพระนคร สวนสราญรมย์ และสวนธนบุรีรัมย์ บรรเลงในงานพิธีการต่างบรรเลงออกอากาศ รายการโทรทัศน์และบรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ฯลฯ

บทเพลงที่วิเคราะห์คือเพลงสามัคคีไทยเถา และเพลงพรสมเด็จเถา เป็นบทเพลงที่นายชาตรี อบนวล ได้แต่งไว้เพื่อแสดงความกตัญญูต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นการตระหนักถึงความเป็นไทย ความสามัคคีกันเพื่อความสงบสุขของชาติไทย มีท่วงทำนอง (Melodic contour) หลากหลายทั้งแบบต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ท่วงทำนองต่ำลงเรื่อย ๆ และท่วงทำนองที่ไม่ค่อยขึ้นลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาดังกล่าว สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ประวัติของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครจากการศึกษาพบว่าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2506 เป็นระยะเวลา 45 ปีมาแล้ว จากการริเริ่มของนายชำนาญ ยุวบูรณ์ นายกเทศมนตรีของเทศบาลนครกรุงเทพ โดยให้ครูสง่า ศศิวานิช เป็นผู้ก่อตั้งวงดนตรีไทยขึ้นเป็นครั้งแรก มีหัวหน้าวงแล้ว 8 ท่าน

เครื่องดนตรีไทยชุดแรกของเทศบาล ครูสง่าและครูพริ้งไปติดต่อขอซื้อมาจากบ้านพระศุลีสวามิภักดิ์ เครื่องดนตรีที่ได้มาเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า ไม้มะริดประดับมุกประกอบงาหนึ่งวง และวงมโหรีไม้มะริด ประกอบงาอีกหนึ่งวง ราคาประมาณ 200,000 บาท ปัจจุบันเครื่องดนตรีไทยชุดนี้เก็บรักษาไว้ที่ห้องดนตรีไทย และ ห้องผู้อำนวยการกอง- นันทนาการสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เครื่องดนตรีทั้งสองชุดนี้ ปัจจุบันจะนำมาใช้เมื่อมีงานพระราชพิธีหรืองานสำคัญเท่านั้น

วงเทศบาลมีการโยกย้ายสถานที่ตั้งหลายครั้ง เดิมอยู่ที่ศาลาว่าการเทศบาลนครกรุงเทพตรงเสาชิงช้า ฝั่งพระนครเป็นเวลาเกือบ 10 ปี จากนั้นย้ายไปที่กองการศึกษา ใกล้กับที่ว่าการเขตคลองสานฝั่งธนบุรี แต่เนื่องจากเสียงฝึกซ้อมดนตรีดังรบกวนเจ้าหน้าที่แผนกอื่นๆ จึงต้องย้ายไปอยู่ที่ศูนย์เยาวชนลุมพินี และย้ายกลับมาที่กองการศึกษาอีกครั้ง ต่อมาเมื่อกองการศึกษา เปลี่ยนเป็นฝ่ายการศึกษา วงเทศบาลจึงเป็นหมวดดนตรีไทยขึ้นกับแผนกนันทนาการ กองสวัสดิการสังคม

กระทั่งปี พ.ศ. 2516 กรุงเทพมหานคร ได้มีการปรับโครงสร้างหน่วยงาน ฝ่ายการศึกษาเปลี่ยนเป็นสำนักสวัสดิการสังคมตั้งอยู่เชิงสะพานพุทธ ฝั่งวัดประยูรวงศาวาส หมวดดนตรีไทยถูกย้ายไปรวมกับฝ่ายดนตรีสากล เรียกว่า งานดนตรี และบันเทิง อยู่ในสังกัดกองนันทนาการแต่ยังคงตั้งอยู่ที่สำนักการศึกษาเช่นเดิม

สมัยที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เป็นผู้ควบคุมวง มีการโยกย้ายจากสำนักการศึกษาเขตคลองสานมาอยู่ที่กองสันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม เชิงสะพานพุทธฯ (แทนที่สถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ (ปชส. 7) ซึ่งย้ายไปที่สวนลุมพินี)

ปี พ.ศ. 2536 วงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล ได้ยกขึ้นเป็นงาน เรียกว่า งานดนตรีไทยและงานดนตรีสากล แทนงานดนตรีและบันเทิง โดยผู้ควบคุมวงมาจากข้าราชการสายดุริยางคศิลปิน ในตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6

พัฒนาการของการเรียกชื่อวง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. พ.ศ. 2506 ใช้ชื่อวงว่า วงดนตรีไทยของเทศบาลนครกรุงเทพ

2. พ.ศ. 2536 ใช้ชื่อวงว่า วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร และได้ยกขึ้นเป็นงานเรียกว่า งานดนตรีไทย แทนงานดนตรีและบันเทิง โดยหัวหน้างานมาจากข้าราชการสายดุริยางคศิลปิน ในตำแหน่งดุริยางคศิลปิน 6

3. พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน ใช้ชื่อวงว่า วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ได้ยกขึ้นเป็น กลุ่มงานดุริยางค์ไทย สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร

ประเด็นที่ 2 จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การวางแผนด้านการจัดกิจกรรม โครงการของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร จะจัดขึ้นตามวาระสำคัญต่างๆ ของปฏิทินไทย และจัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ส่วนการจัดวงดนตรีไปบรรเลงนอกสถานที่ขึ้นอยู่กับภาระงานที่รับจะระบุว่าต้องการนักดนตรีและนักร้องกี่คน และต้องการวงดนตรีประเภทใด การดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ธุรการจะประสานงานกับนักดนตรี และนักร้อง พร้อมทั้งจัดอาคารสถานที่ในการฝึกซ้อม งบประมาณการจัดกิจกรรม โครงการมาจากงบประมาณแผ่นดิน การจัดการเรียนการสอน การรับบุคคลเข้าเรียนผู้ที่สนใจสมัครเข้าเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น สถานที่ในการฝึกซ้อมอยู่ที่อาคารระบายน้ำ ชั้น 5 กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว หลักสูตรหรือเพลงที่ใช้สอนขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้สอนว่าผู้เรียนมีความสามารถระดับใดการสอนถ่ายทอดโดยใช้ความจำสอนในลักษณะตัวต่อตัว เวลาในการฝึกซ้อมคือวันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 16.00 – 19.00 น.การวัดผลประเมินผลจะทำโดยการจัดให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานทางดนตรีเมื่อเรียนจบคอร์ส ประเมินโดยผู้สอน และผู้ปกครอง

ประเด็นที่ 3 จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า บทบาทและหน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครโดยทั่วไปก็เช่นเดียวกับวงดนตรีไทยของหน่วยงานราชการอื่นๆ นอกจากจะต้องบรรเลงในงานพิธีหรือพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆแล้วบางครั้งก็ยังมีการแสดงเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปด้วยตามปกติทุกๆเดือนวงเทศบาลจะมีการบรรเลงเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ (ปชส. 7)สถานีละครั้งนอกจากนี้แต่ละปีจะมีกำหนดการแสดงที่เรียกว่า รายการดนตรีสำหรับประชาชน ซึ่งมีทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ในช่วงระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนโดยจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกับฝ่ายดนตรีสากลไปบรรเลงให้ความบันเทิงแก่ผู้ไปพักผ่อน วันหยุดตามสาธารณะทั้ง 5 แห่ง ของกรุงเทพมหานคร คือ สวนจตุจักร สวนพระนคร สวนลุมพินี สวนสราญรมย์ และสวนธนบุรีรมย์ เมื่อมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยให้แก่เยาวชนตามสถาบันต่างๆ อย่างกว้างขวางนั้น

วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครสร้างสรรค์ ประพันธ์คำร้อง ทำนองเพื่อใช้บรรเลง ขับร้อง และเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ รวบรวมเพลงหน้าพาทย์และเพลงไทยไว้มากที่สุด และเป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ด้านดนตรีไทยอีกด้วย

หน้าที่ของวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ด้านพิธีกรรมจะต้องบรรเลงในงานพิธีหรือพระราชพิธีตามวาระโอกาสต่างๆ และร่วมบรรเลงเพลงหน้าพาทย์พิธีไหว้ครูของสถาบันการศึกษา ทุกที่ที่แจ้งมาทางกลุ่มงานดุริยางค์ไทย ด้านการแสดง ได้แก่ การแสดงของโปงลาง ระบำ รำ ฟ้อน ตามวาระต่างๆ ด้านบันเทิง(เพื่อการฟัง) ได้แก่ ดนตรีสำหรับประชาชนตามสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนจตุจักร สวนลุมพินี สวนพระนคร สวนสราญรมย์ และสวนธนบุรีรัมย์ บรรเลงในงานพิธีการต่างๆ บรรเลงออกอากาศรายการโทรทัศน์ และบรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ฯลฯ

ประเด็นที่ 4 เรื่องการวิเคราะห์บทเพลงที่แต่งโดย นายชาตรี อบนวล คือ เพลงสามัคคีไทย ซึ่งผู้แต่งได้นำเพลงรักกันไว้เถิดทำนองเดิมมาแต่งขยาย เป็นเพลงเถา และเพลงพรสมเด็จ พบว่าผู้แต่งได้นำเพลงมลายู 2 ชั้น มาปรับปรุงแต่งขยายขึ้นเป็นเพลงเถา เช่นเดียวกัน โดยบทเพลงทั้ง 2 เพลงนี้ แสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ต้องการให้คนไทยนั้นรู้จักรักและสามัคคีกันเพื่อความสงบสุขของประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวงดนตรีไทยนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร กลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานครเท่านั้น ผู้ที่สนใจจะทำวิจัยสามารถนำแนวคิดและแนวทางการศึกษาไปปรับใช้กับงานวิจัยในหัวข้ออื่นๆ ได้อีก

1. ศึกษาประวัติของวงดนตรีไทยวงอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคมดนตรี เพื่อเป็นการเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการด้านดนตรีไทยต่อไป

2. ศึกษาทางเพลงที่ได้รับการถ่ายทอด เช่น การสืบทอดทางเพลงของสายสำนักที่กำลังจะสูญหายไป หรือทางเพลงของบรมครูท่านต่างๆ รวบรวมเป็นตำราโน้ตเพลงไทย

3. ศึกษาชีวประวัติของครูเพลงที่มีชื่อเสียงนำมารวบรวม เพื่อความสะดวกในการศึกษาบุคคลสำคัญของวงการดนตรีไทยต่อไป

4. ศึกษาบทบาทของวงดนตรีที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นของผู้วิจัย เพื่อการเผยแพร่และเป็นการอนุรักษ์มรดกในท้องถิ่นของตน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนก คล้ายมุข. 2541. **การสืบทอดปี่พาทย์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

กี จันทรศร. 2541. **เพลงเรื่องสารถี : กรณีศึกษาทางบ้านขมิ้น และทางวัดกัลยาณมิตาวาส.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2539. **วัฒนธรรมปี่พาทย์มอญของไทย.** ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27 กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน ชลบุรี.

ชาตรี อบนวล. 2550. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2550.

ชิ้น ศิลปบรรเลง. 2521. **ผู้เรียนดนตรีและนักดนตรี.** ในดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

ชุติมา สิทธิประเสริฐ. 2548. **ผลงานเพลงของครูชง่อน หงษ์ทอง.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาดุริยางคศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณรงค์ เขียนทองกุล. 2539. **มานุษยวิทยาการดนตรี : กรณีศึกษาบ้านบางลำพู.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น. 2539. **การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัชชา พัชรเวทิน, ธีรรัตน์ สิงห์ธีร์, วชิราภรณ์ โชคติวัฒน์. 2550. **วงปี่พาทย์** (online). www.msu.ac.th, 27 สิงหาคม 2550.

ดุษฎี พนมยงค์ บุญทัศนกุล. 2539. **ลมหนาว ดนตรี ชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: บ้านเพลง.

โดม สว่างอารมย์. 2540. **การศึกษาชีวประวัติและการวิเคราะห์งานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว พาทยโกศล**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ธนิต อยู่โพธิ์. 2530. **หนังสือเครื่องดนตรีไทย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิฆเนศ.

ปัญญา รุ่งเรือง. 2546ก. **คู่มือนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา.** ม.ป.ท.

_____. 2546ข. **ประวัติการดนตรีไทย ฉบับปรับปรุง.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____. 2546ค. **หลักวิชามนุษยดุริยางควิทยา.** ม.ป.ท.

ปัทมา นิตยกัญจน์. 2548. **วัฒนธรรมดนตรีในพื้นที่ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาดุริยางคศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พงษ์สิริ ศิลปบรรเลง. 2540. **การศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พีรพร สุทธา. 2550. **ปี่พาทย์พิธีกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาดุริยางคศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพศาล อินทวงศ์. 2546. **รอบรู้เรื่องดนตรีไทย**. กรุงเทพมหานคร: สุริยสาส์น.

มนตรี ตราโมท. ม.ป.ป. **คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะกับข้าพเจ้า**. ใน อนุสรณ์คำนึง ในวาระฉลองร้อยปีเกิดครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง). กรุงเทพมหานคร: บัวหลวงการพิมพ์.

รัตนา ตันบุญเต็ก. 2531. **ปรัชญาการศึกษา**. งานส่งเสริมวิจัยตำรา กองบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิมาลา ศิริพงษ์. 2534. **การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีในสังคมไทยปัจจุบัน กรณีศึกษา : สกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง.** วิทยานิพนธ์ สม.ม. สาขามานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. และคณะ. 2535. **ดนตรีและนาฏศิลป์กับเศรษฐกิจและสังคมสยาม**. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

ศิลปี ตราโมท. 2538. **การสืบทอดตามประเพณีนิยม.เพลงหน้าพาทย์**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540. **ดุริยางค์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธี ชำนาญสุธา. 2545. **แตรวงชาวบ้าน : กรณีศึกษาแตรวงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

เสรี หวังในธรรม และ สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2527. **โสมส่องแสง: ชีวิตและดนตรีไทยของมนตรีตราโมท**. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

แสงโสม เกษมศรี และ วิมล พงศ์พิพัฒน์. 2515. **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325 - 2394)**. กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์.

อนงค์นาฏ เจริญรวย. 2547. **การสืบทอดปี่วงพาทย์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อิทธิพล ใจสมัคร. 2542. **งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 30.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ.

ภาคผนวก

ผลงานเพลงที่มีชื่อเสียงในวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร

ของครูบุญยงค์ เกตุคง

โหมโรงจุฬามณี

2
37
41
45
49
53
57
61
65
69
73

77
81
85
89
93
97
1.
101
105
2.
ท่อน ๒

4
109
113
117
121
125
129
133

137
141
145
149
153
157
161
1.

6
165
169
2.
173
Fine

โหมโรงแว่นเทียนชัย

บุญยงค์ เกตุคง

2
41
45
49
53
57
61
65
69

73
77
81
85
89
93
97
เที่ยวกลับ ท่อน ๑

4

145
149
153
157
161
165
169

6
173
177
181
185
189
193
ท่อน ๒
197

201
205
209
213
217
1.
221
225
2.
229

โหมโรงสามสถาบัน

บุญยงค์ เกตุคง

2
29
33
37
41
45
49
53
57
61
65
69

73
77
81
85
89
93
97
เทียวกลับ
101
105
109
113

4
117
121
125
129
133
137
141
145
149
153
157

5
161
นำเทียวกลับ
165
169
173
177
181

6
185
189
193
197
201
205
209
213
217

221
225
229
233
237
241
ท่อน ๒ สาธุการ
245
249
253
257

8
261
265
269
273
277
281
285
289
293

297
301
305
1.
2.
ท่อน ๓ สรรเสริญพระบารมี
309
313
317
321

10
325
329
333
337
341
345
349
353

11
357
361
365
369
373
377

12

ตระนาฏาราช

บุญยงค์ เกตุคง
ประพันธ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔

๑๒ ไม้ลา
ช้าพอประมาณ

ตะโพน กลองทัด ขึ้นนำ

ฆ้องวง

2
41
45
49
53
57
61
1.
65
2.
ช้า
ลง
ต่อท้ายด้วยรัวลาเดียว

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายสุทธิลักษณ์ ธุวสินธุ์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	31 กรกฎาคม 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดฉะเชิงเทรา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ดุริยางค์สากล) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	ดุริยางคศิลปิน 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองการสังคีต สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว